PERSOANELE

GELU RUSCANU
ŞERBAN SARU-SINEŞTI
FR. PRAIDA
PENCIULESCU D.
M. VASILIU
PETRE BORUGA
SACHE DUMITRESCU
DAŞCU MITICĂ
UN LUCRĂTOR
RESPONSABILUL (KIRAC)
PRIMUL PROCUROR
MEDICUL
AGENTUL SECRET
GARDIANUL
PRIMUL GARDIAN
MOŞ DUMITRACHE
MIHAI
TOMA

MARIA SINEŞTI
IRENA ROMESCU
ROXANE
ELENA BORUGA
NORA
O SERVITOARE

NOTĂ. *Lucrarea care urmează nu vrea să fie decât acest lucru contradictoriu, o «dramă a absolutului» şi deci se înţelege că toate referinţele aparent istorice nu corespund datelor ştiute. Astfel personajele principale şi partidele socialist, liberal şi conservator citate, sunt aci personaje şi partide de ficţiune. Sunt însă în anume sens substanţial reale datele cadrului, menite să fixeze momentul Mai 1914.*

ACTUL I

TABLOUL I

Redacţia ziarului «Dreptatea Socială», biroul directorului. E colţul spre Parcul Oteteleşeanu al unei vechi clădiri, la etajul întâi... Ferestre multe, ziduri groase, simplu văruite, o accentuată asimetrie.

Un birou mare demodat, cu două fotolii de piele în faţă, multe dosare, cărţi, ziare, telefon. Canapeaua corespunzătoare celor două fotolii e la perete. Două-trei biblioteci. Pereţii sunt acoperiţi cu placate colorate franţuzeşti, reprezentând afişe de lansare ale cotidianelor socialiste, franceze. Între ferestre în spre fund o panoplie de scrimă: măşti, florete, mănuşi. Deasupra ei o fotografie ca un portret, capul unui bărbat ca de 40 de ani, frumos, cu o mustaţă franţuzească mătăsoasă şi moale.

Un afiş în româneşte anunţă pentru 1 Mai petreceri şi mari serbări la Grădina Bordei. Afişe cu «Dreptatea Socială», câteva placarde cu lozinci: Proletari din toate ţările, uniţi-vă!... sau: Fapte, nu vorbe.

Teancuri de ziare, colecţii de revise ilustrate sau satirice. O cartonieră dublă.

Două uşi în dreapta, una din vestibul, alta dă la secretariat. Încă o uşă în stânga.

SCENA I

SACHE, DAŞCU, apoi TOMA

La început, Sache, singur în scenă, răscoleşte în toate părţile căutând manuscrise... Încearcă dulapuri şi sertare închise. Îngenunche căutând jos în sertarele biroului... E paginatorul «Dreptăţii Sociale», în vârstă ca de patruzeci, patruzeci şi cinci de ani, dar părând mult mai bătrân... E îmbrăcat într-o bluză albastră, foarte veche, de lucru. Poartă

mustață mare și ochelari legați cu un șnur. În mâini sfoară neagră de măsurat coloanele. Dașcu, bărbat voinic negricios, foarte dârz când e nevoie, este mașinistul șef. Intră și el foarte îngrijorat, ca și Sache, tocmai când acesta este în genunchi.

DAȘCU: Ei, ai găsit ceva?
SACHE *(arată cu dispreț câteva foi de hârtie):* Un articol al profesorului ăla gros, pus pe masă ca să i-l dea înapoi, și două desene...
DAȘCU: Tovarășe, dacă toată redacția lipsește de patru zile, cum să mai scoatem atunci gazeta?
SACHE: Duminică a mai mers, că era în parte făcută de sâmbătă... Ieri, luni, am pus tot ce am găsit în tipografie; rămășițe, reclame, clișee. Azi, marți, ai văzut că m-am descurcat iar. N-am avut decât articolul directorului dat înainte... Pentru mâine însă n-am decât atât *(arată sfoara de paginație, un capăt mic).*
DAȘCU: Și tovarășul director unde e?
SACHE: Trebuie să vie astă seară... A fost la Iași să pledeze în procesul ceferiștilor de la Pașcani. Vine cu trenul de nouă și jumătate.
DAȘCU *(iritat):* Dar ăilalți?
SACHE: Eu știu unde sunt? Cum dau căldurile se răspândesc toți în toate părțile... Mai ales acum când au permise de tren... Nu mai dau cu zilele pe la redacție... Se lasă unul în nădejdea celuilalt...
DAȘCU *(amărât):* Și ăștia sunt socialiști?... sunt tovarăși, ai? Asta-i gazetă socialistă? Ascultă, nene Sache, când văd intelectualii *(a apăsat cu dispreț)* ăștia din mișcare, mi-e silă... silă, înțelegi...?
SACHE *(gospodar cumsecade):* Dacă nu sunt plătiți cu lunile, ce vrei să facă?... Se învârtesc și ei cum pot... Dumneata ești mașinist... Dacă sâmbătă nu primești salariul, nu mai lucrezi... Eu sunt paginator, dacă sâmbătă nu-mi primesc cei treizeci de lei ai mei, nu lucrez...
DAȘCU: Dar pe mine nu mă plătește gazeta, nici pe dumneata... ne plătește patronul tipografiei, care nici nu e măcar socialist.
SACHE: Dar el ia tot de la gazetă, nu? Ei, atunci nu mai rămâne pentru redactori. Că vezi, gazeta de abia o duce de azi pe mâine. E mulțumire aici când se scoate tiparul și hârtia...
TOMA *(un flăcăiaș ca de 17-18 ani, intră puțin speriat):* Iar e tipul ăla cu mustăți la cârciuma de peste drum... Pândește mereu... *(Toți trei se privesc neliniștiți și se duc la fereastră).*

DAȘCU *(privind cu oarecare fereală):* Care e...? că văd și alții în fereastră...
TOMA: Ăla care e cu pălăria în cap, cu burlane la mâini... *(stăruie)* în stânga acolo, unul negru, cu mustața tunsă *(Se întorc de la fereastră, Toma iese, Sache mai caută mereu).*
DAȘCU: Ai mai găsit ceva?
SACHE: Tot mai credeam că are directorul ceva pus deoparte...
TOMA *(se întoarce oarecum speriat):* Tovarășe Dașcu, e jos responsabilul Internaționalei a doua...
DAȘCU *(a încremenit):* Cine?... Unde e?
SACHE *(caută sprijin):* Ce ne facem că nu-i nimeni din redacție să-l primească?
TOMA *(agitat):* E pe coridorul de la tipografie... Nu se urcă niciodată sus, până nu se încuie toate ușile cu cheia și nu se pun cheile pe masă. Eu trebuie să păzesc la intrare...
DAȘCU: Ce facem?
SACHE *(prietenos):* Nu te speria. Așa e regula *(se frământă și el totuși).* Primește-l dumneata că ești secretarul sindicatului și nu admite martori.
DAȘCU: Bine, îl primesc eu. Tovarășe, închide ușile și cheamă-l sus...
TOMA *închide cu cheile cele două uși după ce Sache a intrat la secretariat, apoi iese și el.*

SCENA II

DAȘCU, TOMA, RESPONSABILUL, apoi AGENTUL

RESPONSABILUL *(e un bărbat ca de șaizeci de ani, îndesat, cu capul pătrat, ochii apropiați, maxilare puternice și nasul încovoiat. Are totuși o finețe a liniilor neașteptată și ceva neliniștit și tulbure în privirea ades prea fixă. Controlează cheile pe care Toma le arată pe birou):*
Unde este tovarășul director?...
DAȘCU: Este plecat la Iași... Pledează în procesul greviștilor de la Pașcani... Trebuie să vină chiar acum cu trenul de astă seară.
RESPONSABILUL: Unde e tovarășul administrator?
DAȘCU: Tovarășul Praida este la depozitul de hârtie... Vine numaidecât.
RESPONSABILUL *(extrem de nervos, extrem de nemulțumit):* Unde este tovarășul secretar de redacție?...

DAŞCU: Domnul Penciulescu, secretarul de zi nu poate fi găsit... Tovarăşul Lotar, secretar de noapte, este plecat din Bucureşti.
RESPONSABILUL *(dur, neîncrezător):* Şi d-ta cine eşti?
DAŞCU: Sunt maşinistul şef şi secretarul Sindicatului lucrătorilor tipografi.
RESPONSABILUL *(se plimbă doi paşi prin cameră):* Tovarăşe, este de neînchipuit ceea ce se întâmplă... Întreaga redacţie a singurului cotidian socialist e absentă în momentul culminant al istoriei socialiste... *(faţa i se frânge dezolată)* Cum e cu putinţă atâta lipsă de înţelegere? Cum vreţi ca muncitorii să mai aibă încredere în intelectualii din mişcare?
DAŞCU *(dezamăgit):* Tovarăşe, aveţi dreptate, şi eu am aceeaşi părere despre intelectualii din mişcare...
RESPONSABILUL: Tocmai astă seară... *(frământându-se îngrijorat)* Tocmai astă seară...
DAŞCU *(neliniştit):* Dar ce se întâmplă astă seară tovarăşe?
RESPONSABILUL *(cu fervoare, îndurerat):* Cui comunic eu astă noapte ordinele Internaţionalei?
DAŞCU *(tulburat, plin de inimă):* Tovarăşe, v-am spus că sunt secretarul Sindicatului lucrătorilor tipografi...
RESPONSABILUL *(cu oarecare îndoială, nervos):* Pot avea încredere în dumneata?
DAŞCU *(speriat de încrederea pe care o solicită):* Cum credeţi, tovarăşe.
RESPONSABILUL *(concentrat, luptând mult cu el însuşi, îl priveşte lung şi solemn):* Tovarăşe, la noapte izbucneşte războiul imperialist...
DAŞCU *(încremenit, nu ştie ce să creadă):* La noapte, tovarăşe?
RESPONSABILUL *(copleşit, concentrat, în şoaptă):* La noapte...
DAŞCU *(nu se poate regăsi, caută să se convingă, parcă):* Dar... nu ştiu... N-am auzit nimic... Nu s-a vorbit nimic... Ziarele n-au scris nici un rând... În sfârşit...
RESPONSABILUL *(cu aceeaşi emoţie liturgică):* Tovarăşe, astă seară e seara cea mare... La ora asta şaizeci de divizii germane s-au pus în mişcare în secret şi vor trece la miezul nopţii frontiera franceză... La noapte, 18 Mai 1914... În zorii zilei, la ora 4 şi treizeci se va proclama Revoluţia socialistă mondială...
DAŞCU *(nu mai poate respira):* Se proclamă revoluţia socialistă mondială?

RESPONSABILUL *(granitic):* La ora 4 şi 30 dimineaţa, drept răspuns provocării capitaliste... *(apoi destins, melancolic şi mulţumit)* Cine ar fi crezut asta acum câteva săptămâni...? Germania, Franţa, Austro-Ungaria, Anglia, Rusia în plină revoluţie proletară?
DAŞCU *(agitat, instabil):* Şeful de atelier pretindea că nici într-o mie de ani nu va mai fi revoluţia socialistă... Da noi?... noi ce facem?
RESPONSABILUL *(solemn şi uimit):* Mai întrebi? De ce sunt eu aici? Mâine la 4 şi 30 proletariatul românesc, în acelaşi timp cu muncitorimea din lumea întreagă, va declanşa revoluţia... Te rog să comunici direcţiei ziarului socialist următoarele dispoziţii. Vrei să iei un toc? *(dictează)* «Deschideţi, după ora 12, plicul galben din caseta de fier, cu numărul 14.367 şi vă conformaţi imediat dispoziţiunilor de acolo... La 8 dimineaţa deschideţi un alt plic galben numerotat 7.634. Cuprinde o proclamaţie către muncitorime pe care o afişaţi şi o tipăriţi şi în gazetă». Oameni de şoc aveţi între muncitorii d-voastră?...
DAŞCU *(ascultând tumultul din el):* Suntem aici noi, doi dintre maşinişti şi mai sunt trei linotipişti...
RESPONSABILUL: Aveţi instrucţiuni speciale secrete, comunicate individual, raportate la obiective precise: Poşta, Uzina de Gaz şi Electricitate, Arsenalul, principalele ministere...
DAŞCU: Se va face întocmai... *(tot mai întreabă năucit)* Astă seară? *(se mişcă nervos)* Cine ar fi crezut?... *(foarte tulburat).*
RESPONSABILUL: Da... de mâine începe să se învârtească iar scrânciobul ruginit al lumii... Milioane de oameni se vor ridica deasupra norilor şi vor fi striviţi apoi de pământ...
DAŞCU *(adânc tulburat):* Va fi atât de greu, tovarăşe?
RESPONSABILUL: Hei, tinere... la roata lumii vor învârti mulţi nebuni până se va opri maşinăria ei cum trebuie... Vor suna cât cerul tobele poftelor... se vor încăleca mereu trăsnetele turbării...
DAŞCU *(speriat):* Credeţi că nu va reuşi Revoluţia...
RESPONSABILUL: Nici o grijă... Revoluţia va merge ca Isus pe ape...
DAŞCU *(nedumerit):* Ca Isus pe ape? Tovarăşe, credeţi în minuni?
RESPONSABILUL *(încurcat):* Puţin, nu mult... Nici chiar unei Revoluţii nu-i strică o leacă de minune...
DAŞCU: Credeţi că am să am timp să-mi mai îmbrăţişez nevasta şi copilul?
RESPONSABILUL *(înduioşat):* Copilul? *(pătruns de gândul acesta, obsedat, emoţionat)* Ceea ce mă tulbură pe mine este rolul jucat de

data de 18 în viaţa mea. Sunt născut la 18 iulie, m-am însurat la 18 ianuarie, nevastă-mea era şi ea născută la 18 martie...

DAŞCU *(ca în faţa unei porţi spre alt tărâm):* Revoluţia proletară...

RESPONSABILUL: Nu uitaţi... ordine clare, energie în execuţie... Secret pentru surpriză... *(scoate un plic albastru şi i-l dă lui Daşcu)* Aveţi aici fondurile necesare pentru tipărirea proclamaţiei... La revedere... şi fiţi cu grijă... Mâine, 18 Mai 1914, e ziua cea mare...

DAŞCU: La revedere tovarăşe... aveţi încredere în noi... *(Responsabilul iese).*

DAŞCU *(se duce la uşa secretariatului, deschide cu cheia. Apar intrigaţi Sache şi Toma. Mereu tulburat):* Tovarăşe... *(dar de emoţie nu poate vorbi)*

SACHE *(grăbit):* A lăsat plicul?

TOMA *(răsuflând bucuros):* Uf... m-am speriat când l-am văzut... *(justificându-se)* Agentul era jos şi pândea.

DAŞCU *(încruntat):* A fost foarte supărat că n-a găsit pe nimeni din redacţie.

AGENTUL *(intră, parcă pe furiş, vorbeşte puţin cam încurcat):* Nu vă supăraţi... nu era nimeni afară ca să mă anunţe şi am intrat aşa... *(toţi rămân încremeniţi, se uită unii la alţii... Agentul îşi învârteşte mereu pălăria, făcându-se că nu se uită la ei.)*

TOMA *(a trecut în spatele agentului şi arată speriat, în şoaptă, dar net):* Siguranţa...

SACHE: Nu face nimic... dar ce vrei dumneata?

AGENTUL *(încurcat):* Aş vrea să vorbesc cu domnul director...

SACHE *(neliniştit):* Domnul Director nu e aici... Vino mai târziu.

AGENTUL *(vrea să iasă dar se răzgândeşte):* Nu pot să-l aştept aici pe domnul director?

PRAIDA *(care intrase, pricepe situaţia):* Dar cine eşti dumneata şi ce treabă ai cu domnul director? *(Praida e un bărbat voinic, frumos, ca de 35-40 de ani, cu o barbă pătrată blondă, îngrijită. Fire de un calm episcopal, cu gesturi foarte legate, are o autoritate sigură, fără să ridice niciodată tonul. Fumează sau cel puţin ţine necontenit în colţul gurii o pipă dreaptă franţuzească.)*

AGENTUL *(modest, mângâindu-şi parcă mâinile):* Sunt un mic ceasornicar de pe strada Sfinţilor... L-am rugat pe d-l Ruscanu să-mi pledeze într-un proces şi mi-a spus să-l caut la redacţie...

PRAIDA *(care şi-a confirmat impresia că e vorba de un agent al Siguranţei, foarte blajin):* Foarte bine... atunci aşteaptă-l *(către Sache)* Ei ce facem, l-aţi găsit pe Lotar?

SACHE *(cu sfoara în mână):* Iată tot ce avem... Nici pomeneală nici de tovarăşul Lotar, nici de tovarăşul Vasiliu.

AGENTUL: Nu vă supăraţi, am întâlnit pe scară un domn... Nu era domnul Kiriac, fostul proprietar al Uzinelor Unite? *(aşteaptă interesat răspunsul. Nimeni nu ştie ce să răspundă, schimbă între ei priviri care confirmă sentimentul tuturor că au în faţă un poliţist.)*

AGENTUL *(foarte încurcat):* L-am cunoscut mai demult, aveam ceasornicăria lângă magazinele lui.

PRAIDA *(îl întrerupe fulgerător):* Ascultă domnule, spune limpede ce vrei să afli despre acest domn?...

AGENTUL *(mereu încurcat):* Nimic, întrebam şi eu aşa...

PRAIDA *(surâde, apoi blând de tot, cum l-ar întreba ce ţigări fumează):* Ce nume ai d-ta la Siguranţă?...

AGENTUL *(o clipă zăpăcit):* Eu, de la Siguranţă? *(apoi înţelege că e de prisos să tăgăduiască)* Văd că sunteţi informaţi...

PRAIDA: Noi te ştiam de mult, spune-ne ce vrei să afli despre d-l Kiriac?...

AGENTUL *(foarte firesc):* Nimic, am vrut numai să-mi verific părerea. Cazul lui ne e perfect cunoscut la Siguranţă... E un om foarte cumsecade... dar are o ţicneală... Vede numai războaie şi revoluţii!... Aici vine de vreo şapte ani, dar înainte de «Dreptatea Socială», timp de vreo 10-11 ani se ducea la 18 ale fiecărei luni la «Torţa». Lăsa şi acolo câte un plic... La Siguranţă avea un cazier până acum vreo doi ani, la zi... Acum râd toţi inspectorii de nebunia lui. *(sigur)* Nu va fi niciodată nici război, nici revoluţie, din cauza armamentului teribil de azi. Aşa spune domnul director general şi toţi inspectorii sunt de aceeaşi părere... Spunea domnul inspector Georgescu, ieri de pildă: «Daţi-mi trei mitraliere de astea noi de trag 600 de focuri pe minut şi nu-mi mai e teamă nici de o adunare de zece mii de oameni de pe stradă... Ei, zicea dumnealui, altceva era pe vremea revoluţiei aceleia franceze... Atunci până încărca un soldat o puşcă cu cremene şi îndesa cu vergeaua, îi spărgea leliţa capul cu sticla de lapte»... De aia când aud de revoluţii şi războaie, azi râd toţi de se prăpădesc. Toţi îl ştiu pe Kiriac.

PRAIDA: Ei, atunci râd ca nişte proşti... O să vedeţi şi războaie şi revoluţii să vă săturaţi, dacă nu peste zece ani, peste cincizeci, atunci cînd societatea de azi va fi coaptă pentru război şi revoluţie... Poţi să pleci dacă e vorba numai de asta.

AGENTUL *(hotărât):* Nu vă supăraţi, dar eu tot am să-l aştept pe domnul director. Am de vorbit cu el.

PRAIDA *(priveşte încurcat):* Dar nu e aici. Vino cu mine.

AGENTUL *(şovăie, neliniştit):* Unde? Vreau să rămân aici.

PRAIDA *(energic):* Vino cu mine *(îl împinge).*

TOMA *(speriat, dar nu nemulţumit):* Să ştii că tovarăşul Praida îl împuşcă. Ai văzut cum l-a înşfăcat?

SACHE: Ei, şi dumneata, tovarăşe... Nu se ucid oamenii ca puii de găină... Am auzit şi eu că inginerul acesta e iute de revolver... Multe se spun că a mai făcut prin străinătate, pe acolo. Dar ce anume şi cine e, nu ştie nimeni.

PRAIDA *(se întoarce):* L-am închis la expediţie până vine directorul... Prea vrea să-şi vâre nasul în toate.

TOMA *(sfios, dar pasionat):* E adevărat, tovarăşe inginer, că aveţi muşchi de oţel? *(ar vrea parcă să pipăie)*

PRAIDA *(surâde prietenos):* Chiar de oţel n-or fi ei, dar nu mă lasă la nevoie...

TOMA: Floroiu pretinde că aţi sărit, în Austria, de pe un pod, pe acoperişul unui tren în plin mers... Se poate asta?

PRAIDA *(surâzând mereu cu simpatie):* De, se cam poate, când eşti încolţit de poliţie... De aceea tovarăşe trebuie să faci gimnastică multă... să fii tare... *(îl bate pe obraz pe Toma, care iese apoi fericit.)*

SCENA III

ACEIAŞI, PRAIDA, PENCIULESCU

PENCIULESCU *(bărbat de 50-55 de ani, faţă neagră de senator roman trăit în mizerie, nebărbierit de câteva zile, sprâncenele stufoase):* Ce-i domnule, iar au dispărut derbedeii aceia de redactori?

DAŞCU *(răsuflând în sfârşit):* Bine că aţi venit, domnule Penciulescu... De trei zile vă căutam... Nu poate apărea gazeta... Nu e nici un redactor aici...

SACHE: Nu e nici un redactor şi... şi... ne cam caută de la Siguranţă.

PENCIULESCU *(speriat, gata să plece):* De la Siguranţă? Ce mai e şi asta? *(spre uşă)* Am plecat...

TOMA *(copilăreşte, pătimaş):* L-a închis tovarăşul Praida la expediţie. Ne-am speriat... că tocmai venise şi Responsabilul de la Internaţionala doua...

PENCIULESCU *(bucuros, din prag):* A venit nebunul de Kiriac?... Unde e plicul? Repede...

PRAIDA *(îl arată neglijent):* E pe masă...

PENCIULESCU *(desface plicul febril):* 2.800 lei... Avem asigurată chenzina salariilor. Eu îmi reţin 300 lei. E unul din farmecele vieţii să ai de a face cu nebunii. E adevărat că dintre toţi nebunii pe care i-am văzut în viaţa mea, nici unul nu mi s-a părut mai iremediabil decât ăsta. De câţi ani vine el aşa convins să anunţe noaptea revoluţiei?

SACHE: De şapte ani, săracul... Şi-o să mai vină încă vreo şapte, de aici încolo, dac-o mai trăi. În ajun de 18 ale lunii, e ceasornic.

PENCIULESCU: Dar ce spuneaţi de agent?... Că de bucuria banilor şi uitasem... ce e cu Siguranţa?

DAŞCU: ... E un agent care aşteaptă pe tovarăşul director... L-a închis tovarăşul Praida la expediţie...

PENCIULESCU *(stă câtva timp pe gânduri, apoi îşi bate fruntea cu vârful degetelor şi spune lui Praida):* Acum înţeleg... E o notă în oficiosul guvernului de azi... *(se caută în buzunare).*

PRAIDA: Ce notă?

PENCIULESCU *(neliniştit):* E gravă... Drept să-ţi spun nu-mi prea place să fiu amestecat în chestiuni de felul acesta... Ascultă. «O gazetă dintre cele care trăiesc din fonduri suspecte *(surâzând)* ăsta-i titlul nostru în paginile oficiosului, îşi atribuie în mod ridicol un merit, din faptul că conducerea - cacofonia e a lor - partidului a chemat într-alt post de mare importanţă pe distinsul nostru prieten, domnul Nicolae Hariton, fost ministru al justiţiei. Îngâmfată fără motiv, numita foaie care trăieşte din fonduri suspecte, a dezlănţuit o nouă campanie împotriva actualului titular al Justiţiei insinuând că va veni cu documente misterioase care există numai în fantezia acestor domni. Ceea ce aceşti pescuitori în apă tulbure trebuie să ştie neapărat, e că guvernul este hotărât să intervină energic, ca să taie pe viitor cheful unor indivizi certaţi cu morala să agite imprudent opinia publică. Se vor lua măsuri drastice ca pe viitor să piară pofta şi altora de a mai recurge la asemenea procedee» *(către Praida)* Ai înţeles? Măsuri drastice? Cu ăştia nu e de glumit.

PRAIDA: Nu... nu... Penciule... exagerezi... Nota nu vine de sus... e scrisă de vreun reporteraş...

PENCIULESCU *(cercetează atent):* Bloc 12, la ultimele informaţii? Astea sunt scrise totdeauna de membrii guvernului sau de alţii de la conducerea partidului. Au căpătat febră sus la cap, la conducere. *(se aud pe fereastră măsuri din «Văduva Veselă»)*

SACHE: E ora 9, a început spectacolul la parc *(închide fereastra; sună telefonul.)*

PRAIDA: Dacă e Lotar, cheamă-l imediat la redacţie.

PENCIULESCU *(după ce ascultă, neagă cu capul, apoi vorbeşte la telefon):* Da... da... «Dreptatea Socială» *(ironic)* Sigur... continuă... Şi mâine, în fiecare zi. Da, domnule, continuă în chestia cu Sineşti... Bine... 900 de foi?... S-a făcut... *(lui Daşcu)* Craiova întreabă dacă mai continuă cu Sineşti şi cere 900 de foi, în loc de cinci sute.

SACHE: Azi dimineaţă a telefonat şi Constanţa... Aseară Galaţii şi Brăila. Toţi cer foi mereu... Tovarăşe Praida... trebuie ridicat tirajul.

PRAIDA: Nu-i decât o ameţeală de câteva zile...

DAŞCU: Până să ridicăm tirajul nici nu putem apărea... Nu e aci nici un redactor... Uite ce fac intelectualii din mişcare.

PRAIDA: ... Vom apărea, tovarăşe Daşcu, vom apărea... De ce te agiţi atâta?... Nu ştii că aşa se întâmplă cu toate gazetele bucureştene, cum vine luna mai?

PENCIULESCU: Daşcu e un dobitoc rar care crede că gazetele sunt scrise de redactori... Daşcule, ziarele se scriu singure, dacă ai un secretar de redacţie ca mine şi un bun paginator cum e de pildă bestia capitalistă de Sache.

PRAIDA: Dacă ar fi venit ziarele franţuzeşti am fi putut să mai reproducem articolele lui Galmetta împotriva lui Lecaillaux. Anunţa vineri alte scrisori ale doamnei Lecaillaux...

PENCIULESCU: A, nu, asta nu... Ceea ce face Galmetta e inadmisibil. Nu se publică scrisorile de dragoste primite de o femeie sau adresate ei sub nici un motiv... Cum puteţi fi voi acum de partea unui reacţionar ca acest Galmetta?...

PRAIDA: De ce nu?... Ceea ce ne interesează este că înregistrăm marea putreziciune a claselor burgheze... N-o să ne împiedicăm acum de asemenea prejudecăţi... Dar de când ai devenit apărătorul femeilor îndrăgostite?

PENCIULESCU: ... De ce să nu le apăr sărăcuţele?... Numai bine mi-au adus în viaţă... Nici un rău.

PRAIDA: Oricum, dacă ar fi Lotar aici, ne-am descurca mai uşor.

DAŞCU: De ce nu scrieţi dumneavoastră un articol, domnule Penciulescu?

PENCIULESCU *(indignat):* Eu să scriu? Niciodată... Am principiile mele băiete. Scrisul perverteşte inteligenţa. Căutaţi-vă pe Lotar.

SACHE: Nu l-am văzut de alaltăieri, ba nu, de sâmbătă la prânz... Vă căuta tovarăşe administrator ca să ia un acont că şi Costache era plecat în provincie după încasări... L-am împrumutat eu de cinci lei şi de atunci nu l-am mai văzut...

PENCIULESCU *(ridică telefonul care suna):* Ei Lotar, tu eşti... Vino repede la redacţie, că şi-a pierdut Daşcu, intelectualul *(repară)* A, tu eşti Fănică?... Ei da... Eu, Penciu... spune *(inconsecvent ca de obicei, indignat)* Fugi de aici, nu vă mai luaţi după toţi proştii... Reproduceţi fără grijă articolele mai departe... Cum o să înceteze campania?... Gregoriade e un dobitoc *(sarcastic echivoc)* Până într-o săptămână avem şi capul lui Sineşti... retezat, îl punem în balconul redacţiei alături de a lui Hariton... Păi sigur... Aşa făceau turcii cu învinşii lor... Cum? Când vine directorul? Trebuie să sosească, vine cu acceleratul de Iaşi... Cine?... Cine? A, Nacianu... Îi spun... *(către Praida)* Dobitocul de Gregoriade a vrut să împiedice oficiosul conservator să mai reproducă articolele noastre despre Sineşti... Pretinde că documentul pe care îl tot anunţăm de opt zile este un... bluff...

DAŞCU: Bluff?...

PENCIULESCU: Cacialma, puiule, cacialma pe turceşte *(către Praida)* Auzi că urmărim doar să ne ridicăm tirajul... Ascultă, vine aici mâine Nacianu fostul ministru, să vorbească în chestia asta cu directorul...

PRAIDA: Vine Nacianu într-o redacţie socialistă...?

PENCIULESCU: De când am devenit prezentabili... Ce vrei?...

PENCIULESCU *(ridică telefonul):* Alo... da *(către ceilalţi)* Lotar... *(apoi)* Hai, domnule, vino imediat la redacţie... *(tresare)* Ce? Lasă glumele şi aleargă încoace... *(face un gest iritat, apoi, făcând semn că Lotar e nebun)* Zice că e la Paris... *(către Lotar)* Domnule, încă odată, înţelege, te aşteptăm la redacţie *(face un gest de exasperare, apoi către cei din redacţie)* Căldurile astea... *(lui Lotar)* Nu mai umbla cu prostii... pune o compresă cu apă rece la cap şi într-un sfert de oră să fii aici *(nu mai ştie ce să facă, se întoarce spre redacţie)* O ţine una şi bună că e la Paris...

PRAIDA *(trece el la aparat):* Da... da... aici Praida... Chiar la Paris? Adevărat? Vasiliu, nu ne-a spus nimic... De altminteri nici el n-a

VASILIU: Stai să vezi. Pe la 11 şi jumătate ne-am întors la cazinou, că n-aveam unde dormi, aşteptam trenul de 5 dimineaţa. Lotar s-a aşezat la o masă de bacara şi a pierdut toţi banii...
PENCIULESCU: Păi atunci?
VASILIU: Am mai stat vreo două ceasuri şi pe urmă m-a întrebat dacă mai am cei cinci lei. Mi i-a luat şi a început să joace în picioare, când la o masă când la alta. Aşa a câştigat vreo 530 de lei până la 6 dimineaţa. Ne-am dus la gară, am luat câte o cafea cu lapte, el şi-a făcut socoteala pe hârtie şi-a plecat la Paris. Mi-a dar şi mie 10 lei *(lui Sache)* Uite şi datoria lui de 5 lei...
PENCIULESCU: Şi cum a plecat? aşa fără paşaport, fără viză?
VASILIU: Avea el un paşaport, vechi, perimat... A spus că n-are nevoie de nici o viză.
PENCIULESCU: Bagaj material, dacă nu bagaj intelectual?
VASILIU: Ce bagaj? Parcă el avea bagaj? Când s-a mutat la mine şi-a adus tot bagajul în jurnal. Mi l-a lăsat mie. Spunea că tot stă trenul la Viena, două ore. Cu 30 de lei îşi cumpără un geamantan bun de piele, apoi îşi ia două costume de haine şi rufărie, ghete. Nu dă mai mult de 200 de lei cu totul. Ajunge la Paris cu minimum 180 de lei. Prima lună asigurată, pe urmă zice că se descurcă el. Vrea să ne devie corespondent la Paris... Spune să-i trimitem imediat o carte să se înscrie acolo în Asociaţia corespondenţilor străini de presă.
PENCIULESCU: Deocamdată trebuie să facem gazeta pentru mâine... Ce-a telefonat el nu e prea rău. Ascultă, ştii să scrii?...
VASILIU *(nebun de fericire)*: Sigur, am fost coleg cu Lotar la o revistă modernistă.
PENCIULESCU: Atunci o să te am şi pe d-ta pe conştiinţă. Te fac gazetar. Uite telegrama asta telefonată de la Paris. O asezonezi şi o dăm pe toată pagina a patra. Descrie pe larg scena de la redacţie, aşteptarea femeii.
VASILIU: Într-un sfert de oră sunt gata...
PENCIULESCU: Dar faci şi corecturi la noapte, până găseşti pe cineva... Şi nu uita... titlu pe trei coloane... «L-a aşteptat în hall trei ore».
VASILIU: Fără nici o grijă.
GELU *(intră cu o mică valiză în mână)*: Bună seara, tovarăşi, cum stăm cu numărul de mâine?... *(Gelu e un bărbat ca de 27-28 de ani, de o frumuseţe mai curând feminină, cu un soi de melancolie în privire, chiar când face acte de energie. Are nervozitatea instabilă*

a animalelor de rasă. Priveşte totdeauna drept în ochi pe cel cu care vorbeşte şi asta-i dă o autoritate neobişnuită. Destul de elegant îmbrăcat, deşi fără preocupări anume)
PENCIULESCU: E lată rău... campania împotriva lui Sineşti a alarmat guvernul. Ai văzut oficiosul de azi?... Anunţă măsuri drastice...
SACHE *(cam speriat totuşi)*: Vă aşteaptă un agent de la Siguranţă.
GELU *(nedumerit)*: Ce agent? Unde e?...
DAŞCU: L-a închis tovarăşul Praida la expediţie.
GELU *(mereu nedumerit, dar fără să fie îngrijorat totuşi)*: Să vie încoace *(Daşcu se duce să-l aducă pe agent)*
PENCIULESCU *(enervat)*: V-am spus eu... Sineşti nu e un ministru de Justiţie ca Hariton, să se lase demis de o gazetă... Ăsta-i mână tare... O să ne însceneze procese peste procese... Toată ziua o să fim cu procurorul pe capul nostru... Nu-mi place să fiu cercetat la Siguranţă... Eu am fost totdeauna de părere că o gazetă socialistă nu trebuie să se încurce cu miniştrii de Interne sau de Justiţie... A... Ministrul Instrucţiei, ministrul Domeniilor, al Lucrărilor publice, cât vrei... nu e nici un pericol... Dar ministrul Justiţiei? Hm... Hm... *(intră Daşcu cu agentul)*
GELU *(începând să surâdă, de cum îl vede)*: A, domnul Ştefănescu... Scuză-mă, te rog să treci la mine să aranjăm chestia aceea *(îi arată uşa din stânga şi agentul intră acolo)* Tovarăşi, domnul Ştefănescu are însărcinarea să mă fileze, dar cum e în fond un om destul de cumsecade, am căzut amândoi la învoială. Decât să se ţie degeaba trei zile după mine în provincie, dumnealui îşi ia un mic concediu şi se duce pe şoseaua Colentina, unde are un fel de viişoară. Îşi vede omul de lucru, iar când mă întorc, îi dictez eu raportul despre deplasările mele şi despre întrevederile pe care le-am avut *(cei de faţă se privesc uimiţi)* Tovarăşe Vasiliu...
PENCIULESCU *(în zig-zag)*: Mai dai şi azi vreo casetă?
GELU: Nu pricep cum poţi întreba asta?
PENCIULESCU *(mestecând parcă gumă)*: Să-ţi spun sincer... Mai fac eu pe convinsul şi grozavul, că aşa mă ia temperamentul... dar sunt sigur că această campanie nu va fi decât o furtună într-un lighean cu apă... Ca toate campaniile politice din ţara românească *(mestecă iar în gol)* Aici, nimic nu face impresie... nimic nu e luat în serios. Cazul Hariton e cu totul altceva... Acolo au fost lucrături de culise *(mestecă într-alt sens)* În schimb riscăm enorm: suspendarea gazetei şi implicarea noastră, a tuturor, în vreun proces de falsificare de monede, sau în cine ştie ce fraudă vamală. Cu

liberalii în genere dar mai ales cu Sineşti, nu e de glumit... *(cu buzele strânse)* Şi toate acestea pentru ce? Pentru o campanie sortită să rămâie o lovitură în apă...

GELU *(pătruns de ceea ce spune, cu vorbele încet aşezate)*: Ştiu că suntem aici în răspărul Balcanilor, pe la periferia Bizanţului, unde tot ceea ce se întâmplă este obiect de glumă... dacă se întâmplă vecinului. Dar ceea ce a săvârşit Sineşti, e ceva atât de nelegiuit, încât se va cutremura chiar această societate în care escrocii sunt acostaţi cu familiaritate şi tandreţe.

PENCIULESCU *(se încruntă, căci nu pricepe)*: Ei, ce putea să săvârşească? Nu ai putea să ne spui şi nouă?

GELU *(încurcat)*: Deocamdată, nu...

PENCIULESCU *(nedumerit şi sceptic)*: Nu prea văd ce ar putea fi chiar atât de grav...

GELU: Pot să-ţi spun acum doar atât, că pentru fapta lui, în Franţa, Sineşti ar fi fost dus la ghilotină... în Anglia ar fi fost spânzurat.

PENCIULESCU *(vânturând mâna)*: În Franţa... în Anglia.

GELU: Ei bine, şi aici la noi va tresări orice conştiinţă. Vom cresta opinia publică, răsturnând ca fierul plugului.

PENCIULESCU *(cu un zâmbet acru)*: Conştiinţele de aici? Să nu mai vorbim de ele.. Sunt goale şi nodoroase ca trunchiurile de sălcii pe baltă. Totul e aici mascaradă şi impostură...

GELU *(care luase o floretă din panoplie şi se juca cu ea, arată o mască de scrimă)*: Mascaradă? Iată singura mască pe care am pus-o în viaţa mea. Am putut greşi, dar mască n-am purtat niciodată.

PENCIULESCU: Şi pe urmă îţi repet... Sineşti nu e Hariton... Are o reputaţie de mână de fier bine stabilită, din guvernarea trecută, când a fost secretar general la Interne.

GELU: Nu uita că nici eu nu sunt singur... Am în jurul meu atâţia oameni...

PENCIULESCU *(mestecă în gol ironic, priveşte de jos în sus)*: «Tovarăşii» dumitale?

GELU *(îndârjit)*: Da, «tovarăşii» mei. Sunt puţini, dar sunt cei mai buni... Sunt cei de la început.

PENCIULESCU *(cu un rânjet cinic)*: Înţeleg, înţeleg... «tovarăşii» dumitale... *(mestecă în gol)* «Tovarăşi» în sfârşit.

GELU: Ei bine, aş vrea să ştii un lucru... Abia de când am devenit eu însumi «tovarăş» simt că îmi pot spune privindu-mă în oglindă: «Domnule Gelu Ruscanu»... *(strigă spre secretariat)* Tovarăşe Vasiliu *(iar când acesta apare)* ia te rog un toc şi scrie...

VASILIU *(s-a aşezat la birou)*: Da...

Scrie, te rog... *(iar Vasiliu scrie apoi ceea ce dictează el)* «Cu o îngâmfare explicabilă numai prin faptul că nu are simţul realităţii *(într-o paranteză către Penciulescu)* Să folosim, nu-i aşa? propriul lor stil... *(reia)* oficiosul guvernului se preface că nu crede în existenţa unui document compromiţător pentru ministrul Justiţiei, şi ne sfidează, ameninţându-ne cu măsuri poliţieneşti. Ca să facem plăcere oficiosului, precizăm că este vorba de un astfel de document, încât la apariţia lui, ministrul Justiţiei va trece probabil de pe banca ministerială pe banca Justiţiei pur şi simplu, fireşte în cazul când nu-şi prezintă neîntârziat demisia. Aşteptăm deci încă o zi». Ai scris?... O dai bloc, casetă dublă, în pagina întâia, coloanele 6-7, în cap *(către Penciulescu)* Ca să vadă acum cât suntem de hotărâţi.

TABLOUL II

O încăpere cu totul întunecată. Sineşti, bărbat aprig bine legat, ca de patruzeci şi ceva de ani, stă gânditor într-un fotoliu, lângă care e o măsuţă cu o lampă cu abajur, verde întunecat, care nu lasă decât un con de lumină, puternic dar îngust. Pe măsuţă un telefon, o cutie cu ţigări, un dosar. Nu se poate spune ce oră din noapte e. Omul fumează şi gândeşte aproape nemişcat, dând o impresie de concentrare dură ca o carapace. Are o privire puternică şi mâinile mari agitate. În conul de lumină cu reflexe verzui, trăsăturile feţei au o duritate de gravură. În cabinetul lui doar bănuit, omul e ca într-o celulă singuratică, luminată, pe o mare întunecoasă, plecat peste un hău în care ascultă, tăcut...

După câtva timp, soneria telefonului. Abstras, îl lasă un timp să sune fără să răspundă. Apoi ridică receptorul şi cu o voce gravă şi adâncă - Ministrul Justiţiei. *Ascultă îndelung ce i se spune, foarte atent, dar fără nici un fel de mimică, apoi spune liniştit şi plin* - Nu - *închide telefonul şi rămâne iar pe gânduri ca şi cum ar continua să asculte în el însuşi. Perdeaua se lasă încet.*

TABLOUL III

SCENA I

GELU, PRAIDA, ELENA BORUGA

ELENA BORUGA *(femeie tânără, frumoasă, voinică):* V-am spus de rândul trecut că este ultima dată... Nu mai pot lungi comedia asta fără noimă... S-a sfârşit, s-a sfârşit *(cei de faţă o privesc uimiţi, consternaţi)* Ce vreţi? să-mi distrug viaţa, şi-a mea şi-a copilului? Nici o femeie nu poate să aştepte un bărbat cincisprezece ani... *(Praida o priveşte cu milă dispreţuitoare)* Am treizeci de ani... De şapte ani sunt singură, iar peste opt ani când Petre va ieşi din temniţă voi avea treizeci şi opt de ani... Viaţa mea va fi distrusă... Cu ce am greşit şi eu să fiu atât de greu condamnată? Vă rog să-mi răspundeţi d-voastră care sunteţi atât de severi cu mine... *(toţi tac apăsător, ca aşteaptă un răspuns care întârzie.)*

PRAIDA: Doamnă, nu vi se cere atât de mult... Vi se cere numai să mai întreţineţi câtva timp iluziile unui om înmormântat de viu... Un om care vă iubeşte deznădăjduit.

ELENA BORUGA: Şi eu l-am iubit... Mă uitam la el ca la un luceafăr.

PRAIDA: Vi se cere numai să mergeţi încă o dată la temniţă şi să-i ascundeţi că sunteţi într-o nouă căsnicie...

ELENA BORUGA *(brusc potolită, dar încruntată):* Nu pot... Mircea are şi el mândria lui... Nu pot să-l umilesc... După ce are şi grija copilului.

PRAIDA *(izbit de precizia cu care ea îşi numeşte amantul, bărbat):* Doamnă, vă repet că partidul va avea grija copilului... Vom îndoi dacă este nevoie ajutorul nostru. Omul acela, care s-a sacrificat şi mucezeşte într-o celulă pentru cei mulţi, nu merită să fie atât de crâncen lovit...

ELENA BORUGA: ... De altfel totul e de prisos... Părinţii mă obligă şi va trebui să divorţez, ca să se termine toată povestea... Acasă

mi-au mai dat termen până în toamnă... Tata spune că aşa a trebuit să păţesc dacă n-am ascultat de sfaturile lui şi m-am măritat din dragoste cu un student sărac şi socialist...

PRAIDA: Nici nu ştiţi cât vă iubeşte Boruga. Dacă ar afla adevărul s-ar desprinde carnea de pe el...

ELENA BORUGA: Şi eu l-am iubit... Din cauza lui mi-am părăsit şcoala şi m-am mutat cu el într-o cămăruţă. Toată tinereţea mea a fost pentru el şi pentru copilul nostru. Are dreptate şi mama când spune că dacă se gândea la nevastă şi copil, i s-ar fi oprit singură mâna şi nu-l lovea pe procuror... Erau destul cei cinci ani pentru grevă... Aşa, i-au mai dat încă zece...

PRAIDA: Din pricina bestialităţii directorului ocnei, viaţa deţinuţilor devenise un iad... S-au închis toţi în salină şi au declarat că nu ies până când nu vine procurorul. Acesta a venit şi a cerut să i se prezinte o delegaţie care să arate motivele grevei. Cum s-au înfăţişat cei trei au fost luaţi la bătaie, torturaţi. La ce se mai putea gândi Boruga în clipa când era pălmuit de procuror?... L-a pălmuit şi el. Omul i-a înscenat apoi o pretinsă revoltă în închisoare, l-a declarat capul rebeliunii şi l-a acuzat de încercare de asasinat.

ELENA BORUGA: Nu era mai bine să rabde o palmă? acum era liber lângă copilul lui...

PRAIDA: Sunt uneori pe lume bărbaţi care nu rabdă să fie pălmuiţi fără să plătească pe loc, chiar dacă i-ar costa viaţa. Un astfel de bărbat ai dumneata şi un asemenea bărbat nu se părăseşte.

ELENA BORUGA: Nu se mai poate... V-am spus încă de rândul trecut că e ultima dată când mai merg la temniţă ca nevasta lui.

PRAIDA: Atunci avem o altă rugăminte... Lăsaţi copilul să meargă cu noi mâine... Trebuie să-şi vadă copilul... Daţi-ne voie să spunem că nu aţi putut veni fiindcă sunteţi bolnavă... Vom sfătui copilul cum să vorbească...

ELENA BORUGA *(se gândeşte o clipă)*: Şi asta-i foarte greu. Copilul suferă foarte mult de câte ori se întoarce de acolo, dar, ca să nu ziceţi că sunt rea, îl las să meargă... Ştiu că d-voastră nu mă înţelegeţi... Că partidul mă judecă rău...

PRAIDA *(cu ceva pontifical în calmul său)*: Partidul nu vă judecă doamnă, fiindcă nu sunteţi a partidului, iar partidul nu judecă decât pe cei care îi aparţin *(cu o linişte amară)* Dar dacă vreţi să ştiţi ce credem noi, omeneşte vorbind, atunci aflaţi că sunteţi demnă de lumea din care faceţi parte şi nu meritaţi iubirea din mormânt a lui Petre Boruga. *(Ea nu ştie ce să mai spună şi iese stânjenită)*

PRAIDA: Mă gândesc cu groază la privirea năucită, la faţa pustiită a lui Petre Boruga, mâine, când după trei luni de aşteptare, ne va vedea venind fără nevastă-sa. Ar fi murit de mult, dacă gândul nevestei nu l-ar fi susţinut cum susţine morfina pe unii bolnavi...

GELU *(tulburat)*: Pot să merg şi eu mâine cu dumneata, tovarăşe Praida? Nu l-am văzut încă niciodată pe Petre Boruga deşi am scris atâtea articole despre el.

PRAIDA: Cred că da. Voi schimba aprobarea la Ministerul Justiţiei. Mi-a dat-o secretarul general, foarte greu şi fără ştirea lui Sineşti, bineînţeles. Mă duc mâine dimineaţă să mi-o schimbe.

TOMA *(intră şi anunţă)*: Domnul cu care aţi vorbit la telefon, aşa mi-a spus să spun, e afară.

GELU *(tresare, stă pe gânduri)*: E Nacian...

PRAIDA *(uimit)*: Fostul ministru conservator?

GELU: Nu ştiu ce vrea să-mi spuie.

PRAIDA: Atunci, te las...

GELU: Nu, te rog rămâi.

SCENA II

GELU, PRAIDA, NACIANU

NACIANU *arătos, barbă tunsă scurt, ascuţit, spre cincizeci de ani; după ce a dat mâna cu Gelu, se aşează în fotoliu, aşteptând ostentativ să plece Praida.*

GELU: Este o chestiune personală?

NACIANU *(face un gest echivoc)*: Personală nu, dar...

GELU: Atunci daţi-mi voie să vă prezint pe domnul Praida, administratorul ziarului, care poate lua parte la discuţie.

NACIANU *(cu o distincţie măsurată şi condescendentă)*: Dacă aşa sunt obiceiurile pe aici... *(dă mâna cu Praida, ridică din umeri, se uită lung la panoplia de scrimă)*. Iată încă un lucru pe care nu m-aşteptam să-l întâlnesc într-o redacţie socialistă, unde, în paranteză fie zis, viu întâia oară în viaţa mea. Cum se împacă ideea medievală a duelului cu principiile d-voastră progresiste? De altfel o altă surpriză e, drept să-ţi spun, chiar portretul tatălui dumitale, întâlnit aici. Nu mă aşteptam la acest spirit de familie.

GELU: Ne cunoaşteţi greşit... Socialismul nu e potrivnic sentimentelor familiale... Iar în ceea ce priveşte panoplia de

scrimă, nu e decât continuarea unui exercițiu fizic, cu care m-a deprins de mic mătușa-mea.

NACIANU *(surâzând):* Nu a fost decât dorința tatălui dumitale... Când am venit odată, prin anii aceia, în vizită, l-am găsit învățându-te să fandezi cu o sabie de păpuși. Aveai numai vreo patru ani *(a rămas pe gânduri).* A fost în vremea lui cea mai bună spadă din București *(arată o tăietură pe antebraț).* E de la el. Era foarte orgolios și foarte irascibil. În partid era și foarte temut și foarte «lucrat» *(se uită lung la portret și compară).* Acum îmi dau seama, când te văd bărbat, cât de mult îi semeni.

GELU *(melancolic):* Aveam numai șase ani când a murit în acel accident de vânătoare...

NACIANU *(revenind grav la obiectul vizitei):* S-a discutat ieri într-una din secțiile de la Cameră campania pe care o duceți împotriva lui Sinești... Mărturisesc că în toate cercurile, chiar cele guvernamentale, impresia este profundă... Tonul d-voastră este atât de grav și de categoric, încât toată lumea este mai curând stupefiată... De opt zile publicați în fiecare număr câte un avertisment amenințând cu publicarea unui document, dar fără să dați cea mai mică indicație despre acel document. Pare să fie ceva de o importanță excepțională dar, iartă-mă, pentru moment nu e nimic... Firește toată lumea e de acord că această lungă introducere este ceea ce se numește o extraordinară punere în scenă...

GELU: Nu, aceste avertismente nu sunt o punere în scenă, domnule Nacianu, sunt absolut sincere pentru că dorința noastră reală este ca să nu ne servim de acest document...

NACIANU *(surâzând cu privirea):* Dacă este așa, mă întreb dacă ați mai putea să renunțați la publicarea documentului, chiar dacă ați dori d-voastră... Cu sistemul «urmarea senzațională pe mâine» opinia publică este foarte ațâțată... Multă lume se îndoiește de existența vreunui document real...

GELU: Se va vedea...

NACIANU: Domnule Ruscanu, bagă de seamă... este vorba de un document care va aduce pe Sinești de pe banca ministerială, pe banca acuzaților... Nu?

GELU: Întocmai...

NACIANU: Te întreb încă o dată... Nu e aici *(surâde altoit)* o figură stilistică?

GELU: Nu...

NACIANU *(ca orice politician oriental s-a exercitat din tinerețe să nu fie spontan, ca să nu treacă drept naiv):* Atunci pot să-ți spun precis scopul vizitei mele... Părerea opoziției, și îndeosebi a șefului, este că ar putea fi cazul să plece nu numai Sinești, ci tot guvernul... Pentru asta este necesară însă nu o campanie într-un ziar, ci o interpelare serioasă la Cameră. Au căzut toți de acord ca să fac eu această interpelare... *(așteaptă cu sentimentul oblic al rolului său. Gelu rămâne rece, se uită la Praida.)*

Pentru asta este nevoie să-mi pui la dispoziție tot materialul pe care îl ai. Altceva este un articol de gazetă și altceva o interpelare. Guvernul nu poate schimba doi miniștri ai Justiției fără să fie el însuși schimbat... Pentru asta încă o dată... trebuie să-mi pui materialul tot la dispoziție...

GELU *(se uită liniștit la Praida):* Nu... *(reconfirmând)* Nu, domnule Nacianu...

NACIANU: Nu înțeleg, nu țineți ca să aveți succes în campania d-voastră?

PRAIDA: Dacă îmi permiteți să intervin cu un cuvânt cred că tovarășul Ruscanu spunând nu, vrea să înțeleagă faptul că el nu convine să se facă din această împrejurare o afacere internă a regimului, să slujească drept instrument al unui partid împotriva celuilalt. Preferă să se lipsească de acest amestec și să fie stăpân, ca socialist, pe propriile sale mișcări.

GELU *(îi surâde ca unui reușit la examenul de psihologie)*

NACIANU *(obsequios):* Este singurul motiv? *(cu o privire de îndoială)* Sunteți siguri că acel document există?

GELU: Da, există...

NACIANU *(cu măsură și gravitate):* Atunci să nu mai lungim discuția... să considerăm demersul meu eșuat... *(se scoală, se scoală și ceilalți)* și să-mi dați voie să consider această vizită ca neavenită... Văd că nu e chip să ne înțelegem.

GELU: Suntem două lumi diferite. Nu e de conceput o înțelegere între noi și această Europă capitalistă. Ar fi să devenim complicii ei. Acum nu se poate deosebi între buni și răi. Mai întâi să piară această Europă.

NACIANU *(cu o indulgență astrală):* Nu știu dacă această Europă din mai 1914 este atât de rea... Nu știu dacă această societate este într-adevăr bună... Poate că mă înșel... Tare mi-e teamă însă, că dacă printr-o întâmplare nenorocită această Europă din mai 1914 s-ar

prăbuşi... lumea de mâine ar regreta-o ca pe un paradis pierdut... Ar avea zi şi noapte nostalgia ei.

GELU *(lucid ca dungile unui fotospectru analitic):* Nu ar fi cu neputinţă... Sunt chiar de acord cu d-ta în ceea ce priveşte lumea capitalistă de azi... Europa din 1914 va fi pentru ea într-adevăr un paradis pierdut. Dar numai ea va regreta... Când transatlanticul după ce a traversat oceanul intră în port, cei din saloanele de lux, care au dansat şi au petrecut, regretă că voiajul a durat prea puţin... Ani de zile au nostalgia nopţilor de pe punte... le povestesc copiilor şi nepoţilor... Dar miile de oameni de la căldări şi din echipaj sunt fericiţi că s-a sfârşit... Pentru ei traversarea oceanului e azi un blestem. În orice caz nu vor regreta această Europă - căci nu a fost paradisul lor - milioanele de muncitori exploataţi, poeţii care mor în ospicii, savanţii adevăraţi fără laboratoare şi artiştii care nu s-au comercializat.

NACIANU *(ridică din umeri, salută rece. I se răspunde la fel. Iese.)*

SCENA III

GELU, PRAIDA

GELU: Tovarăşe Praida, rămâi te rog puţin...

PRAIDA: La dispoziţia d-tale...

GELU *(scoate portefeuille-ul, din el o scrisoare):* Iată «documentul».

PRAIDA *(cu liniştea lui de totdeauna, îl priveşte lung, apoi fără nici un gest, fără să ia deci documentul de pe masă, întreabă încet.):* Despre ce e vorba?

GELU: Este o scrisoare care dovedeşte că Sineşti a distrus un testament şi a asasinat apoi pe bătrâna, care se încăpăţâna să mai trăiască... Vrei s-o citeşti?

PRAIDA: Nu e nevoie... Dacă vrei, poţi să-mi spui despre ce e vorba. Dar încă o dată, nu este nevoie nici de asta... Cred că publicarea acestei scrisori nu e un lucru care să pună probleme...

GELU: Evident că voi lua hotărârea, după propria mea judecată. Ca prieten aş vroi totuşi sfatul d-tale... Sau nu sfatul propriu-zis... E poate altceva... Simt nevoia ca un om ca d-ta să cunoască această împrejurare intimă a mea...

PRAIDA *(intim şi totuşi cu o uşoară rezervă, ca de statuie):* Cine semnează scrisoarea?

GELU *(după o lungă pauză, deşi tulburat, într-un act de voinţă):* Doamna Maria *(o imperceptibilă şovăire)* Sineşti...

PRAIDA *(pe a cărui figură şi din a cărui atitudine nu se poate citi nici o impresie, cu aceeaşi voce egală):* Cui îi este adresată?

GELU *(concentrat cu toate liniile lui interioare voit înnodate):* Mie... *(a căzut o cariatidă în hău. E un răstimp de tăcere densă)*

PRAIDA *(egal ca o spadă):* O scrisoare de dragoste?

GELU *(se joacă stânjenit cu un presse papier):* Da...

PRAIDA *(consimte cu delicateţe la această nevoie de confidenţă):* Spune...

GELU *(cu tremurul uşor al unei plase de păianjen):* Acum vreo şapte, opt ani, doamna Sineşti, căsătorită abia de doi ani, a adăpostit în casa ei, o casă mare «boierească» în care stă şi acum, pe o bătrână prietenă a bunicii, de altminteri şi a mamei ei apoi, o doamnă oarecare Manitti, care îmbolnăvindu-se, n-a mai putut şi nici n-a mai vrut să trăiască la o moşie unde-şi petrecuse toată viaţa, pentru că se simţea şi singură, şi avea nevoie de oarecare supraveghere medicală... O iubea foarte mult pe Maria Sineşti şi a primit fericită invitaţia ei de a veni la Bucureşti... Locuia în două camere de la parter cu fereastra spre grădină... Familia Sineşti locuia la etaj, jos fiind numai biroul, biroul secretarilor şi sufrageria... în afară de vestibul, hallul, coridoare. Recunoscătoare, această doamnă Manitti, a făcut un testament, prin care, după ce arată că îşi lasă toată averea făcută lichidă în aur, căci sperase la început să plece din ţară, şi era aproape un milion de lei în napoleoni de aur - pentru ca să se facă un nou pavilion cu treizeci de paturi la spitalul din Turnul Măgurele, fiindcă nu avea moştenitori, lăsa în acelaşi timp şi toate bijuteriile ei doamnei Maria Sineşti, căreia i-a şi citit testamentul. Toate acestea erau într-o casetă de oţel... adică aur, bijuterii şi testamentul... iar caseta era închisă şi ea într-un scrin de stejar. Cu vreo câteva săptămâni înainte de moarte, bănuind că are un cancer la rinichi, îşi scosese paşaportul să plece din ţară. A murit datorită unui atac de angină pectorală, singur Sineşti fiind de faţă, căci sora de caritate plecase în noaptea aceea în oraş. E mai probabil că a fost înăbuşită cu perna... Câteva clipe după asta, Sineşti a cerut soţiei lui cheia de la casetă... i-o încredinţase ei, bolnava... şi cum aceasta a refuzat, vrând să predea cheia autorităţilor, a devenit bestial, a brutalizat-o, de altfel de prisos. Atunci, în grabă, a luat caseta cu totul şi-a adus alta de a lui în locul ei, punând înăuntru, alte bijuterii, puţine, unele acţiuni, şi

câteva zeci de mii de lei. Testamentul l-a rupt. Din toate acestea el s-a ales cu aproape un milion de lei aur...

PRAIDA *(pe linia lui neclintit):* Povesteşte ea asta tot în scrisoare?

GELU: Da.

PRAIDA *(liniştit):* De ce n-ai denunţat cazul din primul ceas?

GELU *(cu un gest evaziv):* Nu era atunci decât un simplu fapt divers... O chestiune mai mult personală... Atunci m-am gândit mai mult cum să salvez această femeie. Vream s-o despart şi s-o iau de soţie...

PRAIDA *(mereu liniştit):* De ce n-ai făcut-o...?

GELU *(încurcat, cu privirea întoarsă înăuntru):* N-aş putea să-ţi spun acum *(reia).* Ceea ce este esenţial este că Sineşti este acum ministrul Justiţiei. De asemeni eu sunt, după cum ştii, altul.

PRAIDA: Pot să-ntreb dacă te-a iubit?

GELU: Cred că mai curând l-a urît pe el... Nici n-a vrut să mai primească bijuteriile care i se cuveneau...

PRAIDA: De ce nu l-a părăsit?...

GELU: Bănuiesc că din cauza copiilor... Dar nici n-a mai existat pentru ea *(citeşte din scrisoare)* «Când te-am întâlnit... după acest demon... am întâlnit un stâlp de lumină... O faţă de arhanghel... El era în viaţa mea o noapte grea, tu erai un răsărit nou de soare... Înţelegi de ce te-am iubit? Înţelegi de ce m-am dăruit întreagă, fără să mai privesc înapoi? Dacă îţi scriu acum totul, e ca să simt că n-a mai rămas nimic în mine din acest trecut, să ştiu că toată fiinţa mea îşi începe o viaţă nouă... cum îşi începe viaţa iarăşi o fântână sfinţită din nou...»

TABLOUL IV

Un gang sub o temniţă... Ziduri vechi groase, umede, scorojite, cu tencuială căzută de umezeală, ciment plesnit pe jos. Gratii groase despart pe deţinuţi de vizitatori. O bară de lemn, de o parte şi de alta, împiedică să se apropie la mai mult de un metru cei care îşi vorbesc.

SCENA I

GELU, PRAIDA, MIHAI, GARDIANUL

GARDIANUL: Să nu vă speriaţi... O să vie cu lanţuri la picioare... Nu e pentru multă vreme... E acum procuror general cel pe care l-a lovit el, acum şapte ani. A telefonat la închisoare că are informaţii că se pregăteşte evadarea lui Boruga... Directorul n-a crezut, dar de! Nu poate să-şi ia răspunderea... Vreo câtăva vreme. Încă vreo câteva luni măcar îl mai ţine în celulă, izolat...

GELU: Cum e celula?

GARDIANUL *(ţăran, blajin şi sfătos):* De... la celulă e mai greu, fireşte... E cam umed şi cam strâmt... dar patul are loc...

PRAIDA: Are pat...

GARDIANUL: Are, e cam îngust dar are. N-are aşternut... doarme pe scânduri şi fără pernă. Acum vara mai merge, dar iarna e greu de tot. Pătură are... E cam veche ea, dar poate că o să i-o schimbe directorul... Ştiţi directorului îi e milă şi lui, însă nu poate face nimic. Îi e frică şi lui... Acum cu procurorul ăsta general...

PRAIDA: Cum îl scoate de acolo?...

GARDIANUL: Păi din celulă nu-l scoate decât o oră pe zi, că aşa e regulamentul... Mâncarea i-o dă pe ferestruică...

PRAIDA *(cu înţeles):* Şi pentru alte nevoi.

GARDIANUL: Are un hârdău în celulă acolo. Îl schimbă o dată pe săptămână *(stânjenit şi el)* Deh! ocna e ocnă, ce să-i faci... Parcă viaţa noastră e mult mai bună...? Nici ziua, nici noaptea nu avem

odihnă, se poartă cu noi mai rău decât cu vitele. Vai de pâinea pe care o mâncăm aici, să n-o aibă nici duşmanii noştri. Domnule, văd eu că d-voastră aveţi multă trecere, de ce nu faceţi ceva să-l scoateţi de aici? Celula l-a cam slăbit... Să-l ducă înapoi la ocnă. Mi-e teamă că n-o mai duce până la Crăciun. Omul e om, nu e fier.

MIHAI *(fraged îşi muşcă buzele să nu plângă)*

PRAIDA: De unde ştii d-ta că noi avem trecere?

GARDIANUL: Ei, ce-aţi obţinut d-voastră e mare lucru... Vizită de trei persoane, cărţi de citit... toc şi hârtie... mare lucru...

PRAIDA: Dar acum de ce întârzie atât?

GARDIANUL: S-a dus primul gardian să-l aducă... aveţi răbdare... durează puţin... Până deschide trei lacăte de la uşă...

GELU *(care tot timpul asculta zguduit de fiecare vorbă a gardianului, tăcut, abătut):* Trei lacăte?

GARDIANUL: Trei lacăte şi o bară de fier... Ce vreţi? regim celular... Pe urmă, adineaori directorul a dat ordin să-l aducă la vorbitor în lanţuri... Ştiţi nu prea se admit la vizită trei persoane odată... Directorul are şi el mare răspundere... Cum vă spun...! Ocna e ocnă... Bine ar fi să faceţi ceva să-l scoateţi de aici... Cel puţin să-l ducă înapoi la Ocnele Mari... Celula e un fel de mormânt muced.

MIHAI *(a izbucnit în plâns)*

PRAIDA *(îl bate uşor pe obraz):* Mihai, aşa ne-a fost vorba? Ne-ai promis că n-ai să plângi... Vrei să te vadă tăticul cu obrajii plânşi? Acum eşti mare, ai împlinit unsprezece ani... Tatăl tău nu e la ocnă fiindcă a făcut cuiva vreun rău... Trebuie să fii mândru că e un luptător... E cel mai bun dintre noi toţi... Nu a luptat pentru el însuşi. El avea tot ce-i trebuia ca să fie fericit. Dar s-a sacrificat pentru ca alţii să fie fericiţi.

MIHAI *(îşi muşcă buzele, face sforţări să nu plângă)*

PRAIDA: Ai înţeles? nu trebuie să plângi.

MIHAI: Dar nu se poate să-i dea drumul măcar trei zile de Crăciun acasă? E aşa de greu la Crăciun fără tăticu...

PRAIDA: Sperăm că o să-l scoatem de aici curând. Dar acum nu uita ce am vorbit... Tăticu nu trebuie să ştie că mama s-a măritat din nou. Ai să-i spui că ar fi vrut să vie, dar că e bolnavă, în pat... Că a plâns mult că n-a putut să vie... ai înţeles?

MIHAI *(de abia îşi ţine plânsul):* Da... e bolnavă...

SCENA II

PETRE, GELU, PRAIDA, GARDIANUL, PRIMUL GARDIAN

Intră, de partea cealaltă, Petre însoţit de primul gardian, care duce în afară de chei şi pachetul, format cutie de zahăr, adus de cei trei şi care e desfăcut, căci a fost percheziţionat la direcţie. Petre Boruga e de o paloare cadaverică, ras în cap şi peste tot are faciesul acela teribil care stigmatizează pe ocnaşi. E puţin încovoiat.

PETRE *(vorbind greu cu o voce obosită, palidă, inactuală):* Dar Elena, de ce nu a venit Elena...? Mihai, de ce n-a venit mamă-ta?

MIHAI *(cu greutate):* E bolnavă...

PETRE *(agitat, speriat şi totuşi nepământesc):* E bolnavă? *(e în el o clipă cuţitul amintirii)* Dragostea mea dragoste, e bolnavă.

PRAIDA: Nu e nimic grav... O criză de ficat... va trebui să stea în pat vreo săptămână...

PETRE *(abătut mereu, însă iar depărtat, căci toate resorturile sunt de mult sfărâmate în el):* Şi i-am spus să fie cu grijă... Cât e de mare şi de voinică e foarte slabă de ficat... Şi nu se îngrijeşte deloc... *(către copil)* Aţi adus doctorul...?

PRAIDA: A fost un tovarăş doctor şi a văzut-o... A spus că nu-i nimic grav... *(ca să schimbe vorba)* Ştii că Mihai a terminat şcoala? A luat premiul al treilea... Are medalie de bronz... Arată-i medalia, Mihai... *(Mihai i-arată automat medalia pe piept)* A avut medie mare... Cât ai avut Mihai?

MIHAI *(abia îşi ţine plânsul):* Am avut media 9,06...

PRAIDA: Uite, 9,06... Ar fi trebuit să ia premiul întâi, dar au fost înaintea lui doi cu protecţie...

MIHAI *(muşcându-şi buzele):* Tată, vrei tu medalia? *(o scoate şi vrea să i-o dea)*

PRIMUL GARDIAN: Băiete, nu se poate, nu a fost văzută la direcţie... Nu se poate...

PETRE *(îl priveşte lung, înduioşat, coborând parcă din altă lume, lung):* Băiatul tatii, băiat... *(ar vrea parcă să-l mângâie dar e prea departe, iar mâna greu întinsă care de ani de zile nu a avut voie să mângâie parcă nu îndrăzneşte)* păstreaz-o tu...

PRAIDA: Cerem noi voie la direcţie şi ţi-o trimitem. Am venit tovarăşe şi ca să te întrebăm... ce facem acum cu băiatul...?

MIHAI: Mama zice ca să intru la nenea Pavel, la croitorie.

PRAIDA: Tovarăşe, noi ne-am gândit, că dacă ne dai aprobarea, ar fi bine să-l înscriem pe Mihai la liceu...

PETRE *(din ceaţa amintirii):* Dar de unde bani pentru cărţi, căci biata femeie trebuie s-o ducă foarte greu?...

PRAIDA: N-avea nici o teamă... Vom îngriji noi...

PETRE: Care noi?

PRAIDA *(încurcat, căci noi înseamnă de fapt el):* Noi... partidul...

PETRE *(de faţă şi parcă într-alt timp):* Vă mulţumesc tovarăşi *(caută în pachetul pe care-l întinde primul gardian)* Cărţi... toc şi hârtie... *(cu o fericire sleită)* I-au dat voie *(caută)* Uite asta parcă-i şocolată, zahăr, salam *(clatină din cap)* mi-au rupt toţi dinţii... tutun? uite cât tutun mi-a trimis... biata femeie. A uitat că eu nu fumez.

PRAIDA *(încurcat):* Sigur, ştie că nu fumezi... dar mai tratezi şi d-ta pe gardieni cu câte o ţigară... mai faci câte un schimb...

PETRE *(caută şi nu găseşte):* Dar uite... uite, mi-a trimis cărţi şi nu mi-a trimis ochelari... i-am spus mereu că mi-a slăbit vederea de tot... Îmi promisese că mi-aduce ochelari... *(Priveşte consternat cărţile. Cei doi sunt şi ei consternaţi de această întâmplare.)*

PRAIDA *(încurcat):* Poate că nu i-ai spus ce ochelari să-ţi ia? Tovarăşe, ochelarii se iau pe încercate... Viu eu poimâine aici din nou, cu mai multe perechi de ochelari, să-ţi alegi... Chiar dacă nu mă lasă să viu să te văd, uite, îl rog pe dumnealui să ţi-i aducă, pare un om foarte cumsecade...

PETRE *(îl priveşte lung pe gardian):* E foarte cumsecade... E milos şi are trei copii... dar când zbiară directorul prin curtea închisorii devine şi el fiară... Loveşte cu ce are la îndemână. Spaima de răspundere îi înnebuneşte pe toţi... *(ca o negură care întârzie în el, aproape jos)* Ascultă Mihai, să aduceţi doctorul şi să spui mamă-tii să nu mai bea apa nefiartă... că avem pe acolo o apă tare proastă...

PRAIDA *(iar ca să schimbe vorba):* Dumnealui, e tovarăşul Gelu Ruscanu.

PETRE: Nu l-am văzut niciodată...

PRAIDA: E în mişcare numai de cinci ani... E om de nădejde... A vrut să te cunoască... E directorul «Dreptăţii Sociale».

PETRE *(cu o privire liniştită peste timp):* Mulţumesc...

PRAIDA: Spune-mi, ce necazuri ai pe aici...? Ce-ţi mai trebuie?

PETRE *(rămâne pe gânduri, trăsăturile feţei i-au devenit o clipă de tuci, apoi sfârşit, cu vocea închisă întoarsă în el însuşi...)* Nu-mi trebuie nimic...

PRAIDA: Tovarăşe Boruga, nu se poate să fii atât de abătut... Ştii că facem tot ce e omeneşte cu putinţă să te scoatem de aici. Până atunci spune-ne ce-ţi lipseşte...

PETRE *(îngândurat, istovit, ca de pe targa amintirii):* Când m-au adus aici în celulă îmi lipseau toate... Înnebuneam ziua, iar noaptea nu puteam dormi, în celula goală şi umedă ca un mormânt de ciment. Scândurile erau prea tari, fără perină îmi înţepenea gâtul, răcnetele, urletele, loviturile de ciocane în uşi, noaptea, mă făceau să sar speriat... Mi-era scârbă de şoareci, de ploşniţe, de lingura de lemn tocită... Mi-era silă de zdrenţele astea murdare care nici măcar nu ţin de frig iarna... Săream la uşă când îmi vâra mâncarea pe ferestruică numai ca să văd o faţă de om, fie şi de gardian... *(a devenit iar nepământesc)* Dar de când au început să-mi putrezească oasele de viu, de când mi s-au chircit plămânii, nu mai doresc nimic... Nu-mi mai lipseşte nimic. Vă mulţumesc tovarăşi... dar e de prisos orice...

PRIMUL GARDIAN: S-a terminat... Au trecut cele zece minute... Haide Boruga...

PRAIDA: La revedere tovarăşe... Ai încredere în noi... Nu te uităm...

GELU: La revedere, tovarăşe...

PETRE *(dus de primul gardian):* Mulţumesc... la revedere... *(totuşi desfăcut de lume)* Mihai, ai grijă de mamă-ta... Vezi că eşti mare acum...

MIHAI *(strigă după el):* Tată, tată... *(După ieşirea lui Boruga e o lungă şi grea tăcere, Mihai plânge încet.)*

GARDIANUL *(cu oarecare complicitate):* Cereţi să-l ducă înapoi la sare la Ocnele Mari... Acolo s-ar mai putea întrema...

GELU *(după o nouă tăcere):* Tovarăşe Praida, ai avut totdeauna dreptate spunând că oamenii sunt răi din ignoranţă... Că n-au imaginaţie... Nu ştiam cât mi se potrivea mie însumi acest lucru... E ora prânzului tovarăşe... Oamenii sunt încă la masă pretutindeni... Pot să mănânce liniştiţi... pot să râdă şi să se felicite pentru înaintări, pot să-şi mângâie duios copiii şi femeile, pentru că nu văd suferinţa din lume... raza orizontului lor e cât ajung cu mâna... Oamenii pot fi fericiţi fiindcă n-au imaginaţie. *(rânjind amar)* E ora prânzului, tovarăşe.

PRAIDA *(surâde pentru el, căci ştie de ce l-a adus aici, apoi încet):* Aş mai adăuga un lucru, tovarăşe Gelu... Mulţi nici nu vor să vadă... Închid ochii anume din prudenţă ca să nu fie obligaţi să vadă... Nu vor să fie propuşi ca martori... la ceea ce se întâmplă... nu le

convine nici să afle... De altfel se vând pe piaţă tot felul de alifii bune pentru lubrifiat conştiinţele.
GELU *(gândindu-se mereu la el):* Suntem complici din lipsă de imaginaţie. Ah! viaţa nu merită... să fie trăită cu astfel de preţ.

TABLOUL V

Ca în tabloul II încăperea este scufundată în întuneric. În biroul bănuit, din care nu se vede nimic, e acelaşi fotoliu luminat restrâns de o lampă cu abajur puternic şi îngust, pe măsuţă tot un telefon, cutia cu ţigări şi o scrumieră. În conul de lumină cu reflexii verzui Şerban Saru Sineşti fumează şi acum gânditor, nervos şi preocupat. Are acelaşi profil dur, de gravură, deşi pare foarte obosit, dând chiar aşa o impresie de forţă concentrată. Pare să fie mult după miezul nopţii, căci restul celor vii se simte prăbuşit în somn. După un timp intră o servitoare tânără.

SINEŞTI *(nervos dar mai reţinut decât ar fi părut după oboseala lui):* Ce face?
SERVITOAREA *(parcă şi ea obosită de ora târzie, de această împrejurare):* De aseară citeşte sau se preumblă prin cameră...
SINEŞTI: A mâncat?
SERVITOAREA: Nu s-a atins nici de masa de seară, dar mi-a spus să-i las tava pe masa rotundă. A cerut cointreau.
SINEŞTI: I-ai spus că vreau să-i vorbesc?
SERVITOAREA: Vă roagă să nu veniţi...
SINEŞTI: Cât e ceasul?
SERVITOAREA: E trei şi jumătate...
SINEŞTI: Mulţumesc... Poţi să pleci.

A rămas singur, îşi strânge ca obsedat, cu mâna dreaptă, pumnul stâng, într-o acţiune aprig urmărită şi întreruptă în gând. Parcă ar asculta în galeriile săpate în el însuşi. Aprinde o altă ţigară nouă. Perdeaua se lasă încet.

ACTUL II

TABLOUL VI

Un budoar, nu lipsit de stil. În stânga o canapea mare de tot cu spătar trilobat, ca şi cum ar fi făcută din fotolii imense, acoperită cu o mătase brodată cu flori gris perle, alt fotoliu în faţa ei. Oglindă mare de asemeni trilobată deasupra unei măsuţe lungi înguste, cu obiecte de toaletă, cutii de porţelan, cupe de cristal... Masă mare joasă, rotundă în mijloc... Uşă în dreapta spre dormitor, uşă în fund, ferestre în dreapta. Tablouri numeroase, cărţi multe, neaşteptat de multe, flori de asemeni. Pe masă un dejun abia început, un serviciu de cafea, altul de lichior. Maria într-un deshabillé, în pantofi de casă, fără ciorapi, citeşte o gazetă, pe jos un teanc de ziare... Intră Roxana prin surprindere oarecum... Maria abia are timp să ascundă gazetele...

SCENA I

MARIA, ROXANA

ROXANA *(extrem de mondenă, extrem de aferată jucând un rol, a stăruit în mod evident să intre):* Ce e cu tine? Eşti bolnavă? Toată lumea e foarte îngrijorată...

MARIA *(încercând să zâmbească):* N-am nimic, sunt puţin obosită *(E o frumuseţe tulbure, şi tocmai prin asta tulburătoare, pe bază de nostalgie, profil suav şi nervozitate. Neliniştitoare de asemeni, nu numai din pricina reacţiilor ei brusce şi excesive, dar şi prin sensurile fulgurante ale acestor reacţii. Şi asta e un chin pentru cei din jurul ei. Când priveşte, adeseori fix, are un freamăt abia perceptibil al buzelor, care-i dă o tensiune patetică obrajilor. Hiperemotivă cu imaginaţie dezordonată, are spaimele şi bucuriile deopotrivă de copilăroase. Văzută în treacăt, pare o frumuseţe*

mistuită de secrete grele, pradă tuturor obsesiilor, cu dorințe neîmpăcate, deviate. În intimitate, o senzualitate de copil și de sălbăticiune, fiindcă are un corp proporționat și molatec de felină. E fără măsură însă în tot ce face. Acum e în ea o teroare de vietate încolțită și istovirea câtorva nopți de insomnie.

ROXANA *(arătând masa):* N-ai mâncat nimic nici aseară...

MARIA *(râzând în silă):* N-am absolut nimic dragă... Mă odihnesc puțin...

ROXANA *(trece în dormitor, revine):* E adevărat că n-ai dormit toată noaptea?

MARIA *(tace cu încăpățânare)*

ROXANA: Ascultă, ce e cu tine?... Toți sunt îngrijorați... De ce nu vrei să vezi pe nimeni?

MARIA *(întărâtată, dar stăpânindu-se):* Roxana, te rog du-te, lasă-mă singură... Nu pot vorbi... Nu pot să ascult pe nimeni... Te rog, du-te. E și o zi imposibilă azi. Uite, cerul ăsta ca plumbul mă apasă... E mai bine să fiu singură...

ROXANA: După ce ai citit toate cărțile din lume, ai început acum cu gazetele? «Dreptatea Socială»? Ce poți găsi într-o gazetă ca asta?

MARIA *(ascunde gazeta, cu privirea sperioasă, copleșită):* Nimic, nimic altceva decât moartea...

ROXANA *(fără să se gândească mai departe):* Eu n-am citit de doi ani o gazetă... Hai, îmbracă-te să mergem în oraș... Vino cu mine să probez o rochie. Sâmbătă după masă e o mare bătaie de flori la Șosea... Transformăm mașina în lebădă. O îmbrăcăm în crini și trandafiri albi. Îmi fac și o rochie albă... Ce zici? Vrei să mergi și tu cu noi...?

MARIA *(obosită, dezarticulată, surprinsă):* Eu? Mă vezi pe mine într-o mașină transformată în lebădă?

ROXANA *(se așează pe scaun, își toarnă un păhăruț de licheur):* Ai să ajungi de poveste cu nervii ăștia ai tăi... Toată lumea te crede nevropată... *(gustă de pe masă fursecuri)* Bine e dragă să fie cineva egoistă ca tine... Toți nu mai știu ce să facă, numai să-ți intre în voie. Vai de bărbatu-tău *(surâde cu tâlc)* Sunt ani de când nu-i mai permiți să intre în camera ta. Dar așa-i trebuie dacă s-a însurat cu o bibliotecă și cu un pian.

MARIA *(exasperată, când vede că Roxana s-a așezat):* Roxana, te rog, te implor, pleacă, lasă-mă singură...

ROXANA *(se ridică, și în fine se explică):* Dragă, bărbatul tău mi-a telefonat să viu să văd ce e cu tine. Ce vrei? Obligații de verișoară. E bolnav bietul om de îngrijorare... Ai speriat toată casa... A vrut să vie la tine și n-ai vrut să deschizi ușa. Nimeni nu înțelege nimic...

MARIA *(cu un freamăt nervos):* Bine, atunci spune-i bărbatului meu să vie... dar tu, du-te, lasă-mă... du-te, te rog...

ROXANA: Ei dragă, numai o clipă să-mi iau cointreau-ul.

MARIA: Ia tot ce vrei, Roxana, dar pleacă imediat.

ROXANA: Of, sucită ești dragă *(se uită la ea cu intensă curiozitate)* Stau și mă întreb ce naiba găsesc la tine bărbații ăștia de-și pierd capul din cauza ta? Că mai sunt și altele frumoase.

MARIA *(tace cu încăpățânare)*

ROXANA: Păcat că nu mergi la probă... Acum imediat după masă e lume puțină și se ocupă Clarisse de noi mai mult...

MARIA *(întărâtată):* Păcat că n-ai o soră geamănă Roxana. Ar fi fost mai în siguranță originalul.

ROXANA *(o sărută):* Nu mai fi așa nervoasă... Uite îți trimit pe bărbatul tău... *(iese)*...

MARIA *(ia repede gazetele, le ascunde mai bine...)*

SERVITOAREA *(în taină, grăbită):* A telefonat mătușa d-lui Gelu Ruscanu.

MARIA *(cu un soi de licărire în deznădejde):* Ei, i-a vorbit?

SERVITOAREA: Nu l-a putut prinde la telefon. Se ferește de dânsa... L-a căutat și acasă. De trei zile îl caută mereu.

MARIA *(abătută):* Bine, Dora. *(servitoarea iese.)*

SCENA II
MARIA, SINEȘTI

MARIA *(mereu obosită, nervoasă):* Pentru ce mi-ai trimis-o pe gaița aceea imposibilă aici pe cap...

SINEȘTI *(oțărât):* Pentru că ai speriat toată casa. Te-ai închis aici la tine de alaltăieri de dimineață și nu vrei să vezi pe nimeni. Când mi-a spus Dora că ai plâns toată noaptea, ce era să fac?

MARIA *(gândește un timp, e ispitită de cele abia întrevăzute):* Ai fost atât de îngrijorat? Într-adevăr?

SINEȘTI *(mocnit):* De ce te surprinde asta? Crezi că e liniștitor lucru să ai pe cineva în casă care-ți ascunde totul?... Care nu are încredere în nimeni?...

MARIA: De ce ești supărat, Șerbane?

SINEŞTI *(cu o mânie înăbuşită):* Pentru că am şi aşa destule griji ca să mai am şi grija altora care se mai şi ascund pe deasupra, ca să te puie în situaţii fără ieşire. Când e cineva bolnav are datoria de a ţine seama şi de sensibilitatea celorlalţi...

MARIA *(mereu pe gânduri, insistând în ceea ce întrevede):* Dacă aş muri, Şerbane?...

SINEŞTI: Obsesii de nevropată...

MARIA *(arzând cu un zâmbet intens):* Dacă totuşi aş muri, Şerbane?

SINEŞTI: Ai trăit numai după norii minţii tale... Ţi-ai dus până la capăt toate capriciile, toate... Împlineşti 27 de ani... Nu mai eşti o fată de şcoală, care vrea să trăiască toate fumurile cărţilor... Nu mai poţi fi mereu o «neînţeleasă»... E timpul să te desmeticeşti.

MARIA *(descurajată, cu ochii rătăciţi):* Aşa gândeşti tu despre mine? Asta e tot ceea ce ai să-mi spui când eu te întreb... ceea ce te întreb? *(surâde abătută)* Capricii... Nervi...

SINEŞTI *(fierbând, dar stăpânindu-se):* Ce vrei să gândesc...? De multă vreme am renunţat să mai gândesc în legătură cu tine... Ţi-ai ascuns viaţa de mine, de noi toţi... Nu te-ai simţit niciodată îndatorată să te explici... Nu te crezi obligată să dai socoteală de motivele tale intime nimănui... Tu crezi că te poţi închide în camera ta zi şi noapte, că poţi refuza masa şi poţi plânge până în zori, când ai doi copii?... Când ai un soţ?... Când e o lume în jurul tău, atât de legată de tine?... Nu-ţi dai seama ce greu o jigneşti?...

MARIA *(cu o întârziere nervoasă):* Poate că într-adevăr am fost... bolnavă...

SINEŞTI *(cu o mânie seacă):* Cu atât mai mult, un bolnav nu poate avea grosolănia să ignore cu dispreţ pe cei care îi pândesc noaptea alarmaţi somnul şi respiraţia... Ai trăit prea mult pentru tine... Te complaci prea mult în toanele astea egoiste.

MARIA *(tremurând de indignare):* Cum poţi să-mi spui asta când ştii cât îmi iubesc copiii, când ştii ce am sacrificat pentru ei, când ştii că ei sunt toată viaţa mea?...

SINEŞTI *(cu asprime):* Chiar copiii ţi i-ai iubit cu egoism şi orbire... I-ai acaparat cu un soi de dragoste deşuchiată... Fără lumină şi fără să vezi mai departe... Astfel cum ai putea să pui întrebarea pe care ai pus-o adineaori? Crezi că o mamă poate să moară când vrea ea?...

MARIA *(o clipă derutată, nu ştie ce să creadă. Ar vrea să ştie totuşi cât de angajat este el, în această indignare. Rămâne îndelung pe gânduri... Se ridică după un timp, căutând parcă, fără să ştie ce):* Şerbane... *(şi nu ştie ce să mai spuie).*

SINEŞTI *(tace cu un fel de iritare amară şi concentrată ca o drojdie):* A fost o vreme...

MARIA: A fost o vreme?...

SINEŞTI *(cu toate că ocolise chiar să-l privească, hotărât să reziste, e dintr-o dată acut preocupat de interiorul lânced al buduarului acesta care l-a obsedat, tocmai din pricina interdicţiei, ani de zile. Simte prezenţa dospită a femeii, în dezordinea închisă de două zile.)* De ce nu laşi femeia să strângă prin casă? *(i-arată toropit, ciorapii, unul pe jos, altul pe scaun)* Uite ciorapii unde au ajuns *(ocoleşte cu privirea, rochia mătăsoasă, puţină şi molatecă, de pe fotoliu, care-l ameţeşte ca un vin)* Ai încercat să te îmbraci? *(îşi aruncă privirea din prag în dormitor şi simte în el, la vederea acestui culcuş cald al voluptăţii, arsura unui gând)* Uite, nici patul nu e făcut.

MARIA *(l-a urmărit tăcută şi pândind mustirea dorinţei în el):* Am să fac singură ordine...

SINEŞTI *(nu răspunde imediat, se vede că îi e greu să plece, luptă):* Trebuie să mă duc, e azi şedinţă grea la Cameră...

MARIA *(ca şi când nu ar fi auzit s-a jucat cu sticla de lichior)*

SINEŞTI *(privind ocolit):* Mai bei şi acum?

MARIA *(cu privirea rătăcită):* Foarte rar...

SINEŞTI: Ai băut aproape jumătate sticla... *(îşi abate iar privirea)* Ce te frământă atâta?...

MARIA *(cu o căutătură grea):* Am vrut să adorm... am vrut să mă ameţesc...

SINEŞTI *(se înroşeşte brusc, are un spasm convulsiv):* Să te ameţeşti? *(o viziune de voluptate îi joacă în privire şi lovit se frânge)*

MARIA *(îl simte în lupta lui):* Vrei să bei şi tu un pahar de cointreau? *(toarnă încet cu intenţie cum ar distila o mângâiere)*

SINEŞTI *(moale, dospeşte în el dorinţa):* Nu... *(priveşte crâncen ispitit)*

MARIA *(nu-l ascultă şi toarnă):* Ba, da.

SINEŞTI *(brusc, strident, răstoarnă paharul pe tavă.)* Ce vrei?

MARIA *(fără să pară prea surprinsă, ridică o privire angelică spre el):* De ce nu vrei să bei?...

SINEŞTI *(fierbând tot):* Ce urmăreşti? ce mai vrei?... *(iasmele amintirii se-nchează-n el şi-l răscolesc)* Erai încă o fată în uniformă de pension, cu o coadă pe spate înnodată cu panglică,

atunci când mi-ai ieşit în cale, şi erai încă o fată de pension când mi-ai devenit nevastă, când mi-ai dat copii, dar atunci am înţeles ce iad poate fi în sufletul unei fete de pension... Nu mai vreau... privirea asta a ta, blestemată.

MARIA *(îl priveşte uşor):* Nu vrei să iei un pahar de cointreau cu mine...

SINEŞTI *(disperat, simte cum creşte-n el iureşul patimei, se zbate încleştat):* Nu... *(face doi paşi spre oglindă ars de amintire, apoi se întoarce amar spre ea)* Ce-ai făcut din viaţa mea?

MARIA *(cu o privire dezolată):* Cine a fost de vină? Cum ai putut să devii dintr-o dată alt om decât cel cu care fusesem măritată? Altul decât cel pe care îl ştiam?

SINEŞTI *(zbuciumat):* Tu ai făcut din căsnicia asta o luptă întoarsă, crâncenă. Am îndurat ani de zile îngenuncherea mândriei mele de bărbat... Te-am iubit cu o voinţă smintită şi iubirea mea a fost arma cu care m-ai lovit. A trebuit să învăţ că nimic nu întrece în cruzime hotărârea unei femei, care se ştie aprig dorită, de a se refuza... cu dinţii strânşi de silă. Ascultă, cum să uit că ani de zile, ca să fii a mea, eram nevoit să te ameţesc mai întâi cu alcool? *(cu o furie sufocată)* că îmbrăţişarea mea, ca pe-o doctorie, nu o puteai suporta decât narcotizată?...

MARIA *(întunecată cu totul, plutind):* N-am fost eu de vină... Eram disperată. Totul sta răsturnat în mintea mea.

SINEŞTI *(într-o legănare amară):* Ceea ce nu ştiu cei iubiţi însă este ce atroce voluptate poate fi să ţii în braţe, abandonat ca morţii însăşi, trupul unei femei iubite... *(cu un rânjet, îndurerat)* Şi otrava asta am încercat-o... Era şi ea tot un fel de alcool...

MARIA *(îşi frânge mâinile albe, apoi cu o dezolare care trece de clipă):* Nimic nu se întâmplă în lumea asta cum vrem noi... Nimic nu are culorile pe care credem noi că le are *(se gândeşte la Gelu)*

SINEŞTI *(adânc tulburat de umbra de regret care a trecut peste faţa ei):* La ce te gândeşti?...

MARIA *(chinuită de tumultul amintirii, al îndoielilor):* Nu e frumuseţe pe lume... Nu e nici un sprijin... Simţi că ai rămas deasupra unui gol... Nu e nici un sprijin...

SINEŞTI *(a luat un fel de hotărâre, mereu cu ochii aţintiţi asupra ei. Îndreaptă paharul şi îşi toarnă cointreau. Maria îl urmăreşte ca hipnotizată):* Nu e nimic ireparabil, Maria...

MARIA *(zguduită, copleşită, ca din vis)*: Crezi?

SINEŞTI *(cu umeri puternici):* Ai încredere în mine...

MARIA *(cu un fel de deznădejde):* Şerbane pot avea încredere în tine? Ah, dacă aş putea avea încredere în cineva pe lume?

SINEŞTI *(aprins puţin, dar concentrat, o îndeamnă să bea dându-i paharul):* Maria.

MARIA *(refuză brusc să bea):* Nu... nu... nu asta...

SINEŞTI *(contrazis, zăpăcit):* Maria, bea...

MARIA *(cu vocea înlăcrimată, cu inima topită):* Dacă tot ceea ce este ar putea să nu mai fie... Să bei şi să te deştepţi alta, într-altă lume, fără legătură, ca după somnul cloroformului...

SINEŞTI: De ce te mistui atât...?

MARIA *(revenind, copilăroasă):* Şerbane, pot avea încredere în tine...? Mai însemn eu pentru tine ceva?...

SINEŞTI *(se desface în el vederea interioară a unui paradis pierdut):* Am căzut cândva prost... M-am încurcat în propria mea nebunie... Ah! fata de pension cu părul pieptănat pe spate, la fereastra unei case mari, cu lachei mulţi, care ieşea cu bunica ei într-un landou deschis, la plimbare. Pe fata asta am dorit-o dement până a fost soţia mea, dar niciodată n-am avut-o cu adevărat. Cum nu poţi să bei cu adevărat când ţi-e sete în vis. Totdeauna se întâmplă ceva care-ţi ia cupa de la gură.

MARIA *(dorind deznădăjduită):* Şerbane... să lăsăm totul aici şi să plecăm...

SINEŞTI *(nedumerit):* Unde să plecăm?... De ce să plecăm?...

MARIA *(cu ochii măriţi, cu sete):* Oriunde mâine nu e mâine cel de aici... M-au năvălit toate râmele urâciunii.

SINEŞTI *(îndurerat):* Femeie, dezmeticeşte-te o dată... Ieşi din ceaţa asta fierbinte care-ţi întunecă judecata... Unde vrei să plecăm?

MARIA: Trebuie să plecăm... Oriunde vrei...

SINEŞTI: Oricum, nu putem pleca mâine... Sunt membru al guvernului, am obligaţii...

MARIA: Nu mă înţelegi... Nu poţi să mă înţelegi... Nu mai vreau să ai nici un fel de obligaţii... Nu mă mai interesează să fii, cum spui tu atât de mândru, membru al guvernului...

SINEŞTI: Maria, ce vrei să spui?... Iar nu mai trăieşti pe pământ...

MARIA: Şi e atât de bine să trăieşti «pe pământ»?... Ţii atât de mult să fii, să rămâi ministru?...

SINEŞTI *(a căzut pe gânduri, bănuitor, nu ştie cum să interpreteze dorinţa ei):* Nu pot să renunţ la minister... E absurd ceea ce îmi ceri...

MARIA: De ce este absurd? Am oroare de politica asta care dezlănţuie toate poftele *(gândindu-se la Gelu)*, care calcă în picioare totul, duce la toate trădările... Nu mai recunoşti oamenii. Ah! ce poate face politica asta dintr-un suflet curat. Până la ce josnicie se poate coborî un om din patimă politică... Fără milă, fără o privire omenească, fără amintire... Am oroare de această politică... Nu mai vreau nici un fel de politică... Nu mai vreau...

SINEŞTI *(vânjos, cu gât de lup)*: Aşa judecă femeile... Fireşte, are şi politica mizeriile şi greutăţile ei... dar nu mă sperii de ele... Mi-a şi dat satisfacţii destul de mari... Nu e puţin lucru să vezi că ai ajuns, prin propriile tale mijloace, să te faci ascultat de oamenii de frunte ai ţării, să fie cuvântul tău hotărâtor în orânduirea statului... Maria, nu e o vorbă goală... Uite, cu mâna asta, pot semna un act care răsuceşte destinul oamenilor. Pot crea situaţii care să facă fericite sute de familii, pot numi funcţionari, pot dărui sume mari. Pot propune scoaterea din fundul ocnei a unor oameni uitaţi de semenii lor şi de Dumnezeu acolo şi pot deschide acţiuni care să trimită în fundul ocnei alţii, nimicind astfel familii întregi, distrugând fericirea soţiilor, şi a copiilor...

MARIA *(cu un cheag în inimă, strigă înnebunită)*: Taci... Taci... Nu vreau asta... Nu vreau să semnezi nimic.

SINEŞTI *(surâzând înţelegător ca unui bolnav)*: Tot adolescentă ai rămas. Mereu imaginaţia ta bolnăvicioasă. De la cuvânt la faptă nu e la tine nici o deosebire, nici o trecere. Cuvântul la tine e strigoiul realităţii. Ai şi văzut familiile, cu adevărat distruse... soţiile nefericite, copiii dezonoraţi...

MARIA *(într-un soi de paroxism)*: Nu vreau să mai semnezi nimic... Oamenii nu trebuie să aibă astfel de puteri de viaţă şi de moarte... *(se frânge disperată)*.

SINEŞTI *(o mângâie pe obraji, pe braţe, ea se lasă mângâiată)*: Ai rămas cu o minte de copil... Ai fel de fel de spaime. Te înnebunesc cuvintele... Din toate fleacurile îţi pierzi judecata.

MARIA *(aproape agăţându-se de braţele lui cu privirea sperioasă)*: Nu mai vreau să semnezi nimic... Nu mai vreau să fii ministru... Vreau să plecăm... Nici la capătul lumii nu vom fi destul de departe de răutatea omenească. *(ghemuită cu o pasăre speriată)* Ah... şi cerul ăsta cu plumbul lui... Auzi cum ţipă pe stradă aceia cu jurnalele. *(uitând)* Aici femeia n-a strâns măcar masa... *(tresare sub arsura unui gând)* Să fim undeva în tren... când aş deschide ochii să văd munţi şi ape pe geam... Să văd cum fuge totul în urmă...

SINEŞTI: Ai rămas tot şcolăriţa de atunci... Îţi mai aduci aminte cum ţineai să pleci?... Lungită pe divan, zi şi noapte visai numai gări mari şi vapoare *(dorind sincer să fie aşa)* Te regăsesc... nu mai speram să te revăd ca atunci... *(îi mângâie lacom şi timid braţele)*

MARIA *(fără judecată, cu spaimă)*: Ascultă, Şerbane, nici nu ştii tu cât de mult pot fi ca atunci. Dar trebuie să plecăm...

SINEŞTI *(musteşte în el mereu dorinţa)*: Vom pleca... Facem o croazieră spre Capul Nord. Peste două-trei săptămâni suntem pe un transatlantic. Vom lua un apartament de lux *(ameţit de făgăduială)*, vom începe viaţa de la început... Eşti singura femeie din viaţa mea. Ars de o sete smintintă ţi-am căutat sosii în toate casele viţiului. Am cercetat crispat albumele lor cu fotografii... Am încercat în neştire. Nu te-am putut regăsi în nici o altă femeie... *(a prins-o puternic în braţe)*

MARIA *(se smulge, cu o încăpăţânare copilăroasă)*: Nu, nu aşa... nu m-ai înţeles. Nu vreau peste două săptămâni, nu vreau nici o amânare... Vreau mâine... Nu mai vreau să faci politică... pentru că nu mai vreau să fii atacat...

SINEŞTI: Ah!... ce copil eşti... Ai citit ziarele?... Am văzut eu că Dora îţi cară aici teancuri de gazete... *(o mângâie recunoscător)* Copiii nu au voie să citească gazete. De ce citeşti gazete?...

MARIA *(cu respiraţia tăiată şi parcă inadecvat exasperată)*: Te atacă, te atacă în fiecare zi... Nu mai vreau...

SINEŞTI *(surâzând)*: Asta e? *(mirat)* De aceea nu mai dormi nopţile?... Eşti o fetiţă caraghioasă... Iei atacurile din ziare în serios. Te martirizează furia lor verbală.

MARIA: În fiecare zi... Nu pot îndura atacurile din gazete.

SINEŞTI *(bărbăteşte, grav)*: Ascultă, Maria, ştiu eu o vorbă de la tata: Câţi câini m-au lătrat, toţi au turbat. Nu mă sperie atacurile... Ştiu să primesc lovituri, dar mai ales ştiu să dau... Şi cel lovit de mine nu se mai ridică... *(o ia puternic în braţe)*

MARIA *(se desprinde iar, dezarticulată)*: Nu, nu-mi pasă... Nu mai vreau eu să faci politică... Dacă mai faci politică, nu-ţi mai dau voie să-mi atingi nici măcar mâna. Alege, ori ministru ori împreună... Pe vremuri nici nu aşteptai să exprim o dorinţă, o ghiceai şi mi-o îndeplineai...

SINEŞTI *(toropit de dogoarea amintirii)*: Pe atunci erai o fetiţă de optsprezece ani, nici nu ieşeai încă în lume... Erau cincisprezece ani diferenţă de vârstă între noi *(i se crispează umerii)* Când te

ţineam în braţe şi te vânzoleai îndârjită, suia flacăra unei băuturi tari în mine... Nu puteam rezista nici unui capriciu al tău...

MARIA *(răsfăţându-se, ca un aparat detracat):* Vreau ca nici azi să nu poţi spune nu, când îţi cer ceva. Crezi că nu mai pot avea 18 ani?... E pierdut tot ce a fost...?

SINEŞTI *(a luat-o în braţe lacom):* Tu niciodată n-ai să fii alta, Maria... Ca şi mintea, ţi-e sângele veşnic fierbinte *(îşi muşcă buza)* Cred că tot mintea îţi înfierbântă şi sângele... Ah, prin tăria sângelui tău vreau să ajung la mintea asta, care mă exasperează, fiindcă îmi scapă mereu... *(Maria râde cu ochii strălucitori)* Intru aici în interiorul ăsta dospit de făptura ta şi ameţesc. Mereu am simţit în tine o femeie nouă... mereu te-am descoperit alta...

MARIA *(îşi pierde capul, îl priveşte râzând mereu):* Nu mă cunoşti?... Nu-i aşa?... nu mă cunoşti încă... *(se desface puţin din îmbrăţişarea lui)* A nu... nu... Trebuie să-mi promiţi... că nu vei mai fi ministru...

SINEŞTI *(dus de mărul dorinţei):* Şi dacă îţi promit?... Dacă îţi promit că nu voi mai fi ministru?

MARIA *(cu o credinţă copilărească naiv înduioşată):* M-ai face fericită *(grăbit)* Promite-mi acum asta... *(se lasă mângâiată pe braţe, crezând că a obţinut ceea ce vrea)*

SINEŞTI *(cu ochii tulburi):* Îţi promit...

MARIA *(parcă trezită dintr-un vis, delirând aproape):* E adevărat? Nu e părere? Ah!...

SINEŞTI *(a prins-o cu furie în braţe, a muşcat-o cu răutate rece şi silă, o cuprinde apoi sălbatic cu amândouă mâinile de gât, aproape s-o sugrume)*

MARIA *(dezmeticită, simte că s-a schimbat ceva, se smulge, îşi acoperă cu oroare umărul însângerat şi gâtul, întreabă buimăcită):* Dar?... ce?...

SINEŞTI *(încleştat, batjocoritor):* Am vrut să te sărut, şi m-am trezit cu dinţii în carnea ta...

MARIA *(îl priveşte frântă, năucită):* Dar...

SINEŞTI *(surâzând crâncen):* Cine ţi-a cerut să joci comedia asta? *(cu o aprigă brutalitate)* Şi cum te plăteşte?...

MARIA *(a rămas ca o iederă fără sprijin...):* Ce vrei să spui?

SINEŞTI *(silnic, dârz):* Repede... pentru cine joci comedia asta, şi cum te plăteşte?...

MARIA *(buimăcită):* Dar...

SINEŞTI *(cu privirea de fier):* Amantul tău?...

MARIA *(încremenită):* Ce vrei să spui?... *(îşi frânge mâinile)*

SINEŞTI *(cu o grabă de oţel):* Răspunde, amantul tău?... E de prisos să tăgăduieşti... Ai să te convingi numaidecât...

MARIA *(e mereu năucită, nu ştie ce să spună):* Ştiai?...

SINEŞTI *(fără prea multe ocoluri precizează):* V-aţi întâlnit întâia dată la Zürich, la Dolder Grand-Hôtel. Ţi-a ieşit înainte în gară.

MARIA *(înnebunită că a fost văzută, fără să ştie că e văzută, când nu bănuia că e privită, reacţionează cu pângărită pudoare sentimentală; vocea îi e îngheţată):* Ce vrei să spui? că de trei ani ştiai?

SINEŞTI *(crâncen):* Da...

MARIA *(nu se poate regăsi, respiră greu, apoi cu o nemărginită uimire):* Şi ai tăcut?... De ce ai tăcut?...

SINEŞTI *(şi-a cuprins pieptul, direct pe vestă cu amândouă mâinile, gest familiar oratorilor dar cu privirea apăsată în podea):* A... asta-i socoteala mea...

MARIA *(îngrozită):* De ce ai tăcut?...

SINEŞTI: M-a ispitit un gust amar să fac puţină filosofie... Vream să văd până unde merge perversitatea unei fete de 18 ani care abia renunţase la părul pieptănat pe spate... Ah! ce teatru ştiu să joace fetiţele astea...? Dar se poate trăi şi lângă o panteră, dacă ştii şi nu uiţi niciodată că e o panteră...

MARIA *(arsă mereu de gândul că era calm observată fără să ştie, ca o vietate de laborator, destinată experienţelor):* Nu... nu... Dacă ai fi ştiut ai fi izbucnit... ai fi strigat...

SINEŞTI *(încleştat):* Dacă strigam, riscam să te pierd cu totul şi nu puteam îndura gândul ăsta... Şi pe urmă am descoperit acea voluptate mai amară decât toate... Acea noimă care fără loc, te duce, neajunsă niciodată. Am descoperit ce haină bucurie, ca o drojdie, poate să-ţi dea corpul unei femei care ţi se refuză... Care e a ta numai după ce se narcotizează...

MARIA *(neputând totuşi să creadă):* Nu, nu-i adevărat... Dacă ai fi ştiut ai fi dat drumul fiarei din tine... N-ai ştiut *(cu respiraţia tăiată, vine lângă el, cere şoptit)* Dă-mi o dovadă...

SINEŞTI *(acum parcă răcorit prin furie, descărcat de năpasta dorinţei, liniştit ca şi când ar vorbi de altul, îşi aprinde o ţigare):* E de prisos să mai facem acum anchete asupra trecutului... Am să-ţi spun doar o mică întâmplare care te va potoli... Când stam pe Rue de Rivoli la Paris, într-o noapte când mă credeai plecat la Londra, m-am întors pe neaşteptate acasă. Eraţi amândoi în camera ta... Disperată

l-ai vârât în camera de baie şi tremurând m-ai ajutat să mă schimb pentru club... Mi-am dat seama că în camera de baie amicul tremura şi el *(cu ochii strălucitori)* Sau poate că era altfel?... Nu doream totuşi să împing lucrurile prea departe. Îmbrăcându-mă, m-am prefăcut că vreau să intru în camera de baie... Ai sărit ca arsă... Ţi-ai pierdut capul şi atunci, ca şi acum..., ai recurs la farmecele tale ca să mă reţii. Ce teatru jucai, dar mai ales ce teatru jucam eu, care mai şi râdeam pe deasupra. N-a mai fost nevoie atunci de nici un fel de narcotic... Bineînţeles că n-am avut nici un motiv să fiu discret, când îl ştiam pe amicul Gelu Ruscanu alături... N-am împins răutatea prea departe... Am trecut mai târziu două minute la mine ca să-i dau timp să iasă şi să dispară cum va putea... Ei!... acum crezi că am ştiut?

MARIA *(fără reazăm, clătinându-se):* Eşti hidos... mereu te descopăr tot mai hidos...

SINEŞTI: Are şi situaţia de soţ înşelat tristele dar realele ei satisfacţii, dacă ştii să-ţi stăpâneşti nervii şi să-ţi transformi picătură cu picătură furia în voluptate, cum se schimbă otrava în doctorie...

MARIA *(caută mereu şi nu găseşte nici un sprijin gândului):* Aşa cum te ştiu, nu pricep cum de n-ai încercat să ucizi.

SINEŞTI *(mereu liniştit şi sigur, discutând parcă un caz străin):* Vezi că mă cunoşti prost?... De ce să ucid?... Să lipsesc ţara de un viitor moralist? Să pierd un subiect şi cu tine, două, de filosofie? Nu, nu mă cunoşti... Nu ştii ce puternic este sentimentul superiorităţii când ştii lucruri pe care cei interesaţi cred că nu le ştii... Fireşte şi această satisfacţie se plăteşte... Vezi că moralistul n-a uitat seara de atunci... Dovadă, campania de azi... Are memorie bună...

MARIA *(ca marea frământată de hulă):* Dacă ai făcut tot ceea ce spui... şi aşa cum spui... şi acum înţeleg că ai fost în stare să faci aşa... nu ai fost decât ceea ce te-am ştiut, ceea ce te-am descoperit îngrozită într-o bună zi: un monstru... Asta eşti, un monstru... Tu eşti de vină pentru toate rătăcirile mele... că mă zbat fără să găsesc liman... că tot ceea ce încerc mă duce la ruşine şi la durere... Totul e fiindcă am întâlnit în calea mea un monstru...

SINEŞTI *(crescând amar):* Vorbeşti cu aproximaţie şi te depăşesc propriile tale vorbe... Monstru? Ce este atunci o femeie care luptă alături de amant împotriva propriilor ei copii? Care nu ţine socoteală că, din nebunia sa, ei sunt cei mai rău loviţi, că asupra lor se răsfrânge totul?... Uită-te la mine cu ochii care-ţi străluceau adineaori când mă îmbinai cu propriul tău trup, urmărind ceea ce

urmăreai, şi spune-mi dacă nu am dreptul să te consider o nevropată? o sclavă dementă a simţurilor şi o zvăpăiată a poftelor?

MARIA *(tremurând de indignare, căci vorbele lui au atins un punct nevralgic):* Să nu vorbeşti de copii... Să nu pomeneşti în clipa asta de copii... Nu ai dreptul în clipa asta să loveşti în mine prin ei... Dacă am încercat nebunia să te conving... ah!, mi-e silă mie însămi de această rătăcire... a fost numai cu gândul la copii. Pe ei am vrut să-i ţin deasupra cu orice preţ, chiar cu preţul dezgustător de adineauri... Pentru ei şi numai pentru ei, m-am zbătut nopţi întregi, ca o fiară înnebunită în cuşcă.

SINEŞTI *(acum izbit în plin, nu mai ştie ce să creadă... se clatină):* Să-i salvezi...? aşa credeai tu că-i poţi salva?... De la ce să-i salvezi...? *(caută nedumerit...)*

MARIA: Pentru că dacă atacurile te vor nărui pe tine... pe bieţii de ei îi vor sfărâma...

SINEŞTI *(cercetând lung în gând, întreabă):* Gazetele? lasă-le să mă atace cât vor.

MARIA *(fulgerată de un spasm, la gândul unei prăbuşiri):* Nu... nu, niciodată, ar fi o nenorocire... Tu nu ştii totul... *(cade în fotoliu)*

SINEŞTI *(nemaiştiind ce să creadă, clătinat în presupunerile lui, gândindu-se şi el la copii, se plimbă concentrat câţiva paşi prin casă. Vine apoi la ea, îi pune mâna pe frunte, o priveşte lung în ochi):* Ce se petrece în capul acesta?... Ce fantasme îi tulbură mintea?... Cum poţi să fii în aşa hal de sperioasă?... Eşti bolnavă de nervi... *(brusc, violent)* Uită-te la mine... Uită-te la umerii mei... Eşti o neroadă dacă-ţi închipui că e în stare să mă doboare cineva... Vai de prostănacul acela care îşi închipuie că poate lupta cu mine... e un om pierdut... *(iese; cu un masiv dispreţ...)*

TABLOUL VII

În acelaşi cadru fix cu redacţia, jos la subsol, un birou mic de corectură, separat prin pereţi de scânduri şi sticlă, de una din încăperile tipografiei... O masă mai mare de lemn, acoperită cu hârtie albă de tipar... spalturi-corectură teanc... O lampă atârnată din tavan, cu abajur de postav verde, o canapea de muşama veche, trei-patru scaune... Un ceas de perete... o sobă de tuci... hârtie de tipar aruncată pe jos... o ceaşcă de cafea turcească... un pahar cu apă... o farfurie cu mucuri pe ea.

SCENA I

VASILIU, SACHE, APOI DAŞCU

SACHE *(frământându-se):* Domnule, ce facem, că uite e ora trei şi jumătate şi nu putem încheia gazeta?... Pierdem vânzarea de mâine...

VASILIU: Directorul a telefonat din nou adineaori din oraş să nu încheiem pagina fără el... Trebuie să dea caseta cu Sineşti.

SACHE: N-are a face... Mai amânăm o zi... Azi nu se mai poate... Ţinem oamenii de două ceasuri, au obosit şi ei... I-aşteaptă acasă nevestele şi copiii...

VASILIU: Nene Sache, nu se poate... Uite ce scrie în Dreptatea noastră de ieri cu litere de-o palmă:«Oficiosul Guvernului şi-a pierdut cu totul capul... În loc să anunţe pur şi simplu demisia domnului (încă) Saru Sineşti ne sfidează pe noi să publicăm documentul «misterios» menit să treacă pe ministrul «Justiţiei» de pe banca ministerială, pe banca acuzaţilor... Foarte bine. O vom face chiar în numărul de mâine».

SACHE *(adunând spalturi):* Azi?... Unde să fie, domnule, de n-a venit încă până acum? Îl aşteaptă sus mătuşa lui de aseară şi acum e două noaptea.

VASILIU: Trebuie să vie să ne dea scrisoarea aceea sau ce naiba e... Şi ce face sus acolo singură?

SACHE: Moţăie într-un fotoliu... Să ştii că dacă nu vine într-o jumătate de oră, nu-şi mai poate ţine Dascu oamenii.

MOŞ DUMITRACHE: Daţi revizia? că ne cere jos pagina, la stereotipie... Nu mai are timp să toarne pagina...

VASILIU: Uite-o, gata.

SCENA II

VASILIU, SACHE, DAŞCU, MOŞ DUMITRACHE

DAŞCU *(intrând, ia el revista):* Hai domnilor, daţi odată şi pagina aceia întâi? O să-mi plece oamenii.

VASILIU: Încă un sfert de oră... aşteptăm pe director. *(Face cu ochiul celorlalţi, arătând că vrea să necăjească pe bătrân, vorbeşte râzând)* Moş Dumitrache, ştii ce a spus patronul? Că de la 1 iulie să nu mai vii... că aduce alt rotar tânăr în locul dumitale...

DUMITRACHE *(speriat):* Când a spus asta...? Nu se poate... Moare fata acasă...

SACHE *(îl priveşte lung):* Bietul Moş Dumitrache, ce zeţar straşnic a fost... Numai el putea să descifreze scrisul lui Mille...

VASILIU: A fost şi la Adevărul?

SACHE: A fost la Adevărul - straşnic lucrător... acum nici nu mai vede ca lumea şi abia mai aude...

VASILIU: E bătrân rău? Câţi ani are?...

SACHE: Păi e destul de bătrân... Cred că are cincizeci de ani... Vreo zece mai mult decât mine... L-au omorât literele astea de plumb...

VASILIU: Dar bine, ce fac lucrătorii tipografi când îmbătrânesc...?

DAŞCU: În meseria noastră nu prea îmbătrânesc oamenii... Unul de 45 de ani e o raritate... Îi omoară pe toţi plumbul şi cerneala asta... Pe strada noastră sunt în zece case douăzeci de ofticoşi... Mai toţi tipografi...

VASILIU: Ar trebui să fie asiguraţi toţi lucrătorii să se poată odihni la bătrâneţe...

DAŞCU: Ce să asiguri? Nu ţi-am spus? lucrător bătrân azi e o raritate...

VASILIU: Dar nenea Sache...? *(surâde cu înţeles)* Mi se pare mie că nenea Sache e un infam burghez.

DAŞCU: Asta-i cam adevărat... Ştiţi ce zgârcit este? De câte ori ai luat tramvaiul, nene Sache, de la înfiinţarea lui? Niciodată... Stă tocmai pe lângă lacul Fundeni... şi când noi plecăm de la lucru dimineaţa, obosiţi prăpădiţi, el o porneşte pe jos, hai, hai, un ceas şi ceva face până acasă... E teribil de zgârcit! Are bani la Casa de depuneri...

SACHE *(furios):* Nu e adevărat, nu sunt zgârcit... dar nu vreau să ajung la bătrâneţe ca moş Dumitrache, nu vreau să mi se prăpădească la boală copiii. Un ban pe zi... economisit la tramvai face trei lei pe lună... D-ta ştii să socoteşti? Trei lei pe lună, fac treizeci de lei pe an... În zece ani...

VASILIU *(râzând, uimit):* Ai mers pe jos zece ani?

SACHE *(convins):* Am mers pe jos zece ani, dar fiu-meu are azi în iunie 1914, la Casa de depuneri, trei sute de lei... Şi-am să continui... În 1924 va avea şase sute de lei...

VASILIU *(vesel mereu):* Dacă mai mergi încă zece ani pe jos bineînţeles.

SACHE *(grav, mânios că nu e înţeles):* Da, am făcut toate socotelile. În 1934 dacă şi el va continua va avea 900 lei, în 1944... 1200 lei... iar când va avea cincizeci de ani, vârsta lui moş Dumitrache, nu va veni să muncească toată noaptea pentru doi lei, bolnav... Va avea în buzunar, în 1954... 1500 de lei... Şi multe va putea să facă în 1954 cu o mie cinci sute de lei...

DAŞCU: Proastă socoteală... Dacă îţi rupi mâna înainte de 1954? Nu-i mai bine să vii în Sindicat... să obţinem asigurare de boală şi de bătrâneţe prin organizaţie...? Pentru toată lumea? Îţi asiguri copiii, nu punând zece bani pe zi economisiţi de la tramvai... ci luptând pentru viitorul lor alături de noi... Luptând pentru minimum de salariu, pentru fixarea orelor de muncă... Nu zece ore pe zi ca acum, fără drept la concediu, fără salarii plătite... Să luptăm pentru interzicerea lucrului pentru copii mai ales noaptea... Pentru asigurarea de boală şi de bătrâneţe... Pentru toate astea... Că ducem o viaţă de câini... Suntem mai jos decât sclavii din antichitate...

VASILIU *(corectând mereu):* Tovarăşe Daşcu asta-i prea de la secţia de propagandă...

DAŞCU: Asigurarea trebuie să fie asigurare adevărată... Nu trebuie să vie de la puşculiţa de pământ, ci din însăşi munca ta... Să-ţi spui drept... Mi-e ruşine de camarazii ăştia ai mei... Nici culegătorii de o gazetă socialistă nu sunt toţi în Sindicat. Nu avem decât ceea ce merităm.

SCENA III

ACEIAŞI, GELU, apoi IRENA

GELU *(intră foarte îngândurat, după ce a intrat rămâne un timp pe gânduri în picioare. Toţi s-au ridicat şi îl privesc, dar nimeni nu întreabă nimic, pare stânjenit...):* E gata gazeta...?

VASILIU: E şi turnată, afară de pagina întâia...

GELU *(scoate din buzunar două file):* Dă şi astea la cules *(dar a rămas cu filele în mână, căci a intrat Irena)*

IRENA *(femeie ca de cincizeci de ani, îmbrăcată sobru ca o guvernantă, dar «cucoană», merge sprijinită într-un baston, acum şchiopătând parcă mai mult de emoţie şi enervare, s-a oprit şi-l priveşte lung):* Te ascunzi de mine...? Te ascunzi de mătuşa ta?

GELU: Mamă... este foarte greu să ne înţelegem... Şi aş fi vrut sincer să te cruţ...

IRENA: Nu, lasă-mă să rămân azi doar mătuşa dumitale... Când am văzut că te ascunzi de mine la telefon şi acasă, am venit aici... Te aştept de aseară sus în redacţie şi te-aş fi aşteptat trei zile şi trei nopţi...

GELU: E de prisos...

IRENA: Dacă ai bănui ce am să-ţi spun, ai înţelege că nu e de prisos... Ai să-mi fii recunoscător... Haide sus, să vorbim...

GELU: Am fost aşteptat aici... Oamenii aceştia au treabă cu mine...

IRENA: Vreau atunci să rămânem singuri pentru câteva minute...

GELU *(şovăie, privind lung pe cei din birou, care ies)*

SCENA IV

GELU, IRENA

IRENA *(încet, hotărât):* Ce ai de gând?

GELU *(la fel):* Să duc până la capăt ceea ce am început...

IRENA: Ai putea să-mi spui şi mie ce ţi-a făcut ţie personal omul acesta, de te îndârjeşti atâta împotriva lui? *(nu poate respira)* Dar pentru numele lui Dumnezeu, deschideţi ferestrele, nu vedeţi că vă sufocaţi...? Cum puteţi trăi în duhoarea asta?

GELU: Nu sunt ferestre doamnă... aici suntem la subsol...

IRENA: Dar bine, aici nu se aeriseşte niciodată...? E un miros pestilenţial...

GELU *(explicându-i cu o ironie amară):* Clei de lipit, cerneală, hârtie putredă, plumb, benzină, sudoare stătută, de oameni care nu prea au timp să se spele, dar greul vine dinspre capătul din stânga, de la nişte mici dependinţe cu alt miros şi mai neplăcut, extrem de neplăcut. Dar fii fără grijă, un sfert de oră se poate respira, greu dar fără pericol... Nici eu nu stau de obicei aici mai mult de un sfert de oră...

IRENA: Şi de ce este tipografia asta în subsol...? De ce nu o pune la aer...?

GELU: O tipografie este rentabilă, doamnă, numai dacă este situată în centru, în plin centru, unde sunt şi ziarele etc... Iar patronul acestei tipografii vrea să câştige cât mai mult, ca toţi patronii tipografi...

IRENA: Atunci şi d-voastră socialiştii exploataţi pe muncitori?

GELU: Tipografia nu este a noastră, a socialiştilor... Tipărim doar ziarul nostru aici... Şi plătim scump... cuiva care nu vrea să audă de socialism...

IRENA *(se aşează):* Nici nu m-ai poftit să stau jos... Şi de ce faci toate astea?

GELU *(îi oferă loc):* Pentru ca să fie puţină dreptate pe lumea asta...

IRENA: Te-ai găsit tocmai tu care să îndrepţi lumea...? Eşti tu mai cu moţ decât toţi ceilalţi...? Cât sunt de fericită că Paul e un artist... Că declară că vrea să rămâie singur cu pictura lui... Că vrea să rămâie deasupra...

GELU *(o priveşte cu o brutală precizie):* Se simte deasupra?... Este atât de mândru de izolarea lui? Dar în lumea asta, aşa cum e alcătuită ea, nu te poţi izola decât cu îngăduinţa celor răi... Lumea asta din care îţi tragi hrana este atât de abjectă, încât nu te acceptă şi nu te tolerează decât cu preţul complicităţii... A te izola este întotdeauna a fi sperjur prin tăcere... Aştepţi, cu ochii într-altă parte, să ţi se trimită, în plic închis, la domiciliu, cota cuvenită.
Ce puţin ne înţelegem mătuşă... Cum e cu putinţă ca ideea unei nedreptăţi să nu găsească un pic de îndemn la bine nici măcar într-un suflet de femeie...? Cât de jos trebuie să stea neamul acesta românesc...

IRENA *(iritată):* Fleacuri... fraze de prin cărţile cu care ţi-ai umplut capul...

GELU *(izbucnind indignat):* Cum fleacuri...? Cum fraze? De unde asta că un gând scris frumos şi curat e de dispreţuit? Fraze? Dar cărţile s-au scris pentru proşti şi nebuni? De ce înţelepciunea celorlalţi practică, şi cinică, e singura atotştiutoare? Da... eu am crezut şi cred în cărţi, mai mult decât în practica d-voastră.

IRENA: Atunci se vede că în cărţile d-tale ai învăţat să nu mai respecţi nici perii albi *(Gelu vrea să protesteze)* Lasă că de la tine nici la asta nu mai ţin măcar... Nu... Din cărţile acelea ai învăţat să batjocoreşti şi să calomniezi lumea?

GELU: Eu calomniez? Aş vrea să ştiu pe cine calomniez?

IRENA *(îndurerată):* Dar atunci cum poţi să scrii ceea ce scrii despre Sineşti...?

GELU *(încremenit):* Dar Sineşti este un asasin mamă... Un asasin, înţelegi d-ta asta?

IRENA *(fără să creadă):* Un asasin? Hm... asta nu o crezi nici tu.

GELU *(uimit):* Dar atunci de ce socoţi dumneata că fac ceea ce fac?

IRENA: Mă întreb şi eu. Din dorinţa de a provoca scandal *(întoarsă în ea însăşi)* Face asta copilul căruia i-am ţinut loc de mamă... Mă pune pe drumuri cu spaimă zile şi nopţi...

GELU *(dezolat):* Ascultă mătuşă, agitaţia asta nu are nici un sens... Dacă Sineşti e vinovat, nu are rost să-i iei apărarea. Dacă nu e vinovat, e de prisos.

IRENA: Ţi se pare că e puţin să-l târăşti aşa în discuţia lumii? Odată la teatru o cucoană căreia i se furase poşeta, lângă mine, m-a acuzat că i-am luat-o eu... Îmi venea să înnebunesc de ruşine, acolo, deşi nu eram vinovată. Că şi-a găsit-o apoi pe sub bănci... Şantajezi bizuindu-te pe spaima de scandal a oamenilor.

GELU *(uimit):* M-ai crescut de mic, mi-ai ţinut loc de mamă şi poţi să crezi asta despre mine?

IRENA: Nu mai ştiu nici eu ce să cred *(foarte stânjenită)* Tu ştii de ce te-am căutat toată ziua? De ce te-am aşteptat până la două noaptea pe scaun sus în redacţie...? Ca să te împiedic să faci o mare prostie...

GELU *(priveşte întrebător):* Nu înţeleg unde vrei să ajungi...

IRENA: Ca să afli şi tu cine este Sineşti... *(începe să plângă)*

GELU *(foarte încurcat):* Mamă...

IRENA: Uite... *(dar nu poate, plânge cu scâncete puternice, amintindu-şi întâmplarea, stânjenită că e silită să vorbească)* Ah, ştiam că n-am să pot... Te-am crescut altfel... N-aş fi vrut să ştii tot ce s-a întâmplat. Nu m-am gândit niciodată că va trebui să vorbim despre anumite întâmplări noi doi... Ţi-am scris o scrisoare... mi

s-a părut mai uşor... *(scoate din poşetă o scrisoare, i-o întinde cu sfială)*

GELU *(citeşte nedumerit la început, scrisoarea)*

IRENA *(în timp ce el citeşte, ea plânge sec şi convulsiv)*

GELU *(a terminat de citit, e copleşit, rămâne pe gânduri, se pare că nici vorbă nu mai poate fi să mai continue campania):* De ce nu mi-ai spus asta niciodată până acum?

IRENA *(nemângâiată):* Ce sens ar fi avut...? Afară de mine şi de Sineşti nu a ştiut nimeni niciodată... Nici Paul nu ştie... I-am înapoiat eu banii lui Sineşti, după vreo doi ani...

GELU *(simplu, scăzut):* La cât se ridică suma delapidată?

IRENA *(gata să izbucnească iar):* Cum poţi vorbi astfel de tatăl tău...?

GELU: În definitiv a fost o delapidare, nu?

IRENA *(plânge)*

GELU *(pustiit sufleteşte):* Tata... avea mâinile atât de albe şi fruntea atât de palidă...

IRENA *(îndurerată de suferinţa lui):* Uite, de aceea n-am putut să vorbesc niciodată cu tine despre...

GELU: Cum a putut să puie mâna pe bani străini...?

IRENA *(cu o veche amărăciune):* Jocul de cărţi... era bolnav... Nopţi întregi rămânea la club... Din cauza asta, el, fiul ministrului, n-a ajuns decât simplu deputat... Câteodată copiii se nimeresc tocmai pe dos... El avea o fire şi chiar o înfăţişare de femeie... iar eu sunt nefericită că n-am fost bărbat... Aş fi dus numele nostru departe... N-avea pic de voinţă, deşi în parlament trecea drept un strălucit orator... Ca avocat era foarte reputat, dar pleda rar. Era un om superior... Înţelegi?... dar...

GELU: Înţeleg... *(se scoală, se plimbă doi paşi)* Ştii ce-a mai rămas în mine mătuşă? Atât cât rămâne dintr-un măr pe care l-a bătut grindina... În lumea asta care mă dezgustă, amintirea lui era totuşi un punct de sprijin. Din ce-mi spuneai, din fotografii, aveam altă imagine despre el... Acum ştiu de ce purta mustaţa ca a prinţului de Sagan. Nu trebuie să crezi în fotografii. *(după un timp)* Sineşti şi-a primit toţi banii?

IRENA: Toţi... cam greu, dar i-a primit. De la frate-meu rămăsese, căci astea au fost în preajma morţii lui, numai nişte case pe Şerban-Vodă, pe care le-am vândut. Dar Sineşti a fost şi destul de răbdător... M-a aşteptat.... Ce am luat de pe recoltă... chiria de la casele din Brăila... Chestiunea era destul de gravă... căci suma era dată în depozit ca să se depună la licitaţie pentru societate...

societatea la care era el avocat... Am avut noroc că Sineşti - care îi era secretar - şi care e foarte strângător, a avut bani la îndemână... Altfel... ar fi fost dezonorat bietul tatăl tău şi-l nenorocea şi pe el...

GELU *(abătut):* Cum a putut tata să ia banii străini...? Cum a putut să-i ceară unui secretar al lui să facă un asemenea gest?

IRENA: Nu vă mai socotiţi judecători... Nu mai cere socoteală nimănui, căci fiecare are motivele lui neştiute. Numai Dumnezeu poate judeca, fiindcă numai el cunoaşte urzeala principiilor şi ştie cum a fost cu de-amănuntul, totdeauna... Noi oamenii dibuim... nu ştim nimic...

SCENA V

GELU, IRENA, DAŞCU, MOŞ DUMITRACHE, SACHE, VASILIU

Se produce rumoare în atelier

GELU *(aleargă şi el, ... revine apoi destul de tulburat):* Faceţi loc *(către Irena)* Un accident... mi se pare că un lucrător şi-a zdrobit piciorul... *(către Daşcu şi lucrătorul care-l aduc pe rănit)* Încet, nu-i atingeţi piciorul... *(rănitul, Moş Dumitrache, este aşezat pe canapeaua de muşama neagră)*

IRENA *(săritoare şi impresionată):* Încet... încet... *(către lucrători)* Dar cum s-a întâmplat?

DAŞCU *(descurajat):* I-a scăpat forma de plumb pe picior...

IRENA *(care s-a uitat şi a văzut ce e, cu durere):* I-a rupt piciorul... pentru numele lui Dumnezeu, de ce e pus un om atât de bătrân să ridice greutăţi...? Un bătrân trebuie să stea acasă...

DAŞCU *(amar):* Acasă? Acasă are o noră bolnavă de oftică... Nu mai are nici aia mult de trăit... Mai are doi nepoţi la şcoala primară, atacaţi şi ei... El, aşa de bătrân, îi ţine pe toţi...

IRENA *(soră de caritate):* N-aveţi nişte cârpe curate... două şipci mici... Trebuie dus la spital undeva...

UN LUCRĂTOR: Vai de ei... din ce or să trăiască de-acum?

IRENA: Nu vă supăraţi d-voastră... dar uite acum se vede cât de bine e să puie omul un ban deoparte. E bine, cât eşti în putere, să faci puţină economie pentru zile grele... Să nu fii nevoit să munceşti la vârsta asta...

DAŞCU *(cu o uşoară amărăciune):* Economie? De unde economie...? Ce brumă o fi avut şi el, a cheltuit cu boala feciorului şi cu înmormântările... Că i-a murit nu de mult şi un nepot.

GELU *(exasperat):* Mătuşe... nu mai vorbi... nu mai întreba nimic... Nu ştii cât de greu loveşti... Ce economii vrei să facă oamenii aceştia? Salariul le e socotit atât cât să nu moară de foame. Muncesc cel puţin 10 ore pe zi... adeseori 12, în duhoarea asta de aici... N-au sărbătoare cu adevărat decât două zile la Paşte şi două la Crăciun... N-au în toată viaţa lor o săptămână de vacanţă... Odihna nu o cunosc decât lungiţi, între patru scânduri... Dacă sunt bolnavi şi lipsesc nu sunt plătiţi... Deci nu au voie să fie bolnavi... Umblă cu răni pe ei, cu bube în cap... N-au timp să se spele, n-au voie să gândească la nimic altceva decât la lucrul acesta îndobitocitor, şi ca nişte animale, la hrana celor de acasă... Dorm câte cinci-şase într-o odaie igrasioasă, părinţi şi băieţi, fete mari la un loc. Şi sunt încă bucuroşi să poată munci aşa... Bătrânul acesta era ţinut, vezi d-ta, de milă, nu mai muncea ca lucrător, a implorat dreptul de a-şi sfărâma piciorul aici în atelier, era un «rotar» robotea şi el toată noaptea pe aici... *(Între timp s-a adus o cârpă şi două scândurele, Irena face un bandaj.)*

IRENA *(potrivind şipcile tulburată):* N-am ştiut cât e de greu lucrul în tipografii...

GELU *(uimit, cu un rânjet greu):* N-ai ştiut cât e de grea munca în tipografii...? Ei, Praida are dreptate... Oamenii sunt, cei mai mulţi, răi numai fiindcă n-au imaginaţie... Îi cutremură doar cazul la care sunt de faţă... Nu văd decât ceea ce pipăie cu ochii lor de melc... E grea munca în tipografii? Dar crezi că munca prăfuroasă din fabricile de dărăcit lâna e mai uşoară? Ştii dumneata în ce duhoare se lucrează în tăbăcării? Te-ai întrebat vreodată cum conduc mecanicii şi fochiştii trenurile pe arşiţă şi pe vifor? În fundul vreunei mine ai coborât vreodată să vezi oamenii în picioarele goale în apă lovind zece ore pe zi din greu cu târnăcoapele...? Pretutindeni aceeaşi trudă de robi, osândiţi la muncă silnică pe viaţă, până se rupe ceva în ei şi cad în genunchi ca vitele... ca bătrânul acesta... Sunt hrăniţi numai cât să nu moară... ca să nu-şi întrerupă lucrul... Vezi dumneata pe Moş Dumitrache ăsta?... În treizeci de ani nu s-a odihnit niciodată trei zile la rând. Treizeci de ani a citit litera, literă cât un purice, neagră, murdată, nu numai pe hârtie, ci de-a dreptul pe plumb, până şi-a pierdut vederea... în duhoarea asta de aici...

IRENA: N-am ştiut... n-am bănuit... *(a terminat pansamentul)* Am să mă ocup eu de acest bătrân şi de familia lui... Sunt la o societate de binefacere...

DAŞCU: Doamnă..., nu vă supăraţi, n-avem nevoie de nici o societate de binefacere... O să punem noi mână de la mână şi o să-l ajutăm din ce putem şi noi, cum am mai făcut şi cu alţii...

IRENA: Dar bine oameni buni de ce să nu primiţi ajutorul unei societăţi, dat creştineşte din toată inima...? Acesta este rostul acestor societăţi de binefacere...

GELU *(stânjenit, dezolat):* Mătuşe, iar nu înţelegi... Nu le face plăcere muncitorilor să le vorbeşti despre aceste societăţi de binefacere... Ei le privesc, nu te supăra, cu oarecare duşmănie... Nu vor binefacere... Nu le plac duioşii şi filantropii... Ce-ai zice dumneata dacă ţi s-ar lua casa şi apoi, de milă, să fii lăsată să locuieşti la mansardă sau în subsol...? Ei cred că pentru munca lor au dreptul, dreptul, înţelegi? la o viaţă omenească şi chiar la puţină fericire... Nu mai vor să fie exploataţi... Nu vor mila nimănui...

IRENA *(respirând greu, devenind nervoasă):* Dar pentru Dumnezeu, deschideţi măcar uşile, toate, nu se poate trăi aici... *(se aşează)*

GELU: De toate acestea, de exploatarea nemiloasă, ei cred că vor fi mântuiţi numai dacă vor fi organizaţi... Ei nu aşteaptă îndreptare decât prin luptă, prin Sindicatul lor. Muncitorii apuseni, mai înaintaţi decât ai noştri, au dobândit mari îmbunătăţiri, ore mai puţine şi condiţii de lucru igienice numai pentru că sunt organizaţi... În douăzeci de ani de organizaţie au dobândit mai mult decât în două mii de ani de milostenie...

UN LUCRĂTOR: ... Hai până la o trăsură, să-l duc la spital *(Rănitul e scos sprijinit de doi inşi)*

GELU *(după o scurtă şi evidentă luptă interioară):* Sache, fă tot posibilul şi mai aşteaptă scrisoarea pe care ţi-o voi da *(cu înţeles)* Sineşti nu va rămâne ministru...

IRENA *(deprimată):* Sineşti nu va rămâne ministru? Cum, te bate gândul să continui? După cele ce ţi-am arătat? De ce atâta înverşunare împotriva lui? Ce va câştiga muncitorimea dacă Sineşti nu va mai rămâne ministru? Gelule, de ce toată nebunia asta?

GELU *(cu o convingere de neclintit):* Luptând ca Sineşti să nu mai rămâie ministru, muncitorimea luptă pentru ideea de justiţie absolută... Numai ideea de justiţie absolută poate susţine şi închega conştiinţele într-o luptă atât de grea ca a noastră...

IRENA *(exasperată):* Ascultă, ai putea să-mi spui şi mie ce anume a făcut Sineşti? Ai putea să-mi spui şi mie ce document este acela?

GELU: Mâine dimineaţă îl vei vedea. Este vorba de o scrisoare a doamnei Maria Sineşti...

IRENA: O scrisoare a Mariei Sineşti? Ce scrisoare poate fi asta şi cum a ajuns în mâna ta?

GELU: O scrisoare pe care mi-a trimis-o mie...

IRENA *(îngrozită):* Ca s-o publici?

GELU *(încurcat):* Nu ca s-o public... Este o scrisoare personală *(tot mai încurcat),* o scrisoare intimă...

IRENA *(bolnavă):* Şi dumneata publici o asemenea scrisoare? Un Ruscanu face asta? Să ştii că dacă nu se găseşte nici un bărbat să te pălmuiască în stradă... o voi face eu, în cazul când făptuieşti asemenea ticăloşie...

GELU *(primeşte drept în obraz insulta, şovăie şi pe urmă hotărât):* Mătuşă, facem parte azi din două lumi deosebite şi orice lămurire între noi este de prisos... Se va întâmpla... ceea ce va fi să se întâmple... Vei face ce vei crede de cuviinţă... iar eu voi răspunde faptei dumitale cum voi putea.

IRENA *(jignită, crispată merge spre ieşire):* Noapte bună... *(dar din prag se întoarce brusc, ca şi cum ceva s-ar fi frânt în ea, disperată)* Nu e cu putinţă să plec... Trebuie să-ţi explic, trebuie totuşi să pricepi... E vorba de tatăl tău, e vorba de numele... Aş fi o criminală, o denaturată, dacă nu aş încerca totul... Ascultă Gelule, iartă-mi modul nesocotit în care ţi-am vorbit adineaori, îmi pierdusem capul... Dar înţelege că nu mai poţi ataca pe Sineşti, acum când ştii ceea ce ştii...

GELU: De ce nu?

IRENA *(exasperată oarecum):* Nu înţelegi că omul acesta are să facă şi el scandal? are să dezgroape cele ce ţi-am povestit? Are în buzunar scrisoarea tatălui tău prin care îi cere să ia bani din depozit. Are să vânture totul la gazetă... Numele părinţilor noştri, numele tău vor fi nume de scandal...

GELU *(amar):* Adică să acoperim fărădelegile trecute cu una nouă...? *(frânt în el după un timp)* Lasă mătuşă, acolo în groapă să-şi primească tata pedeapsa şi să îndure memoria lui dacă e nevoie ca un pic de adevăr să iasă deasupra... *(surâzând îndurerat)* Nu e nimic dacă suferă puţin fotografia lui.

IRENA *(copleşită de spaimă):* Te-ai gândit bine la ruşinea de care ne acoperi, de care te acoperi? N-ai să îndrepţi tu lumea.

GELU: M-am gândit... Nu ştiu dacă am să îndrept lumea, dar dacă n-aş abate omenirea din calea răului, decât atât cât abate un bob de nisip albia unui fluviu, şi totuşi datoria mea e limpede... precisă... M-am gândit... nici nu ştii cât mă gândesc şi cât mă doare. Mătuşă l-am iubit pe tata chiar aşa fără să-l cunosc. Şi am regretat totdeauna că fiind atât de sportiv a trebuit să piară într-un accident de vânătoare... dar scrisoarea trebuie să apară mâine.

IRENA *(învinsă, ridică spre el o privire întunecată):* Atunci dacă nu se poate, mai am o singură rugăminte, şi-ţi cer să mi-o îndeplineşti pentru tot ceea ce am făcut pentru tine *(cu faţa albă, pierită)* Lasă încă o singură zi. Poate că te răzgândeşti totuşi, poate Sineşti are un gând. Poate că se întâmplă o minune. Lasă o zi norocului.

GELU *(prins sub zodia umbrelor şi a contrazicerilor, pe gânduri):* Da.

IRENA: Mulţumesc *(iese fără să mai adauge nici un cuvânt)*

TABLOUL VIII

Biroul lui Gelu la redacţie. Ora 9 fără un sfert

SCENA I

GELU, PRAIDA, PENCIULESCU, VASILIU, SACHE, apoi PRIMUL PROCUROR

PENCIULESCU *(cu un teanc de manuscrise în mână):* Atunci rămâne stabilit aşa. Ne-am înţeles... Pentru poimâine, dai dumneata *(lui Gelu)* editorialul şi cursivul din pag. 1, punem în 5-6, articolul profesorului ăla *(către Vasiliu),* dumneata dai foiletonul şi cursivul de pagina a doua... Reportajul din Galaţi merge în pagina 1 cu continuare într-a treia...

SACHE: Dar până atunci îmi trebuie pagina întâi de mâine. Uite, e 9 seara şi nu am până acum caseta aceea bloc, cu chestia Sineşti...

GELU *(vinovat):* Într-o oră, ai jos caseta.

SACHE *(teroarea redacţiei):* Aşa ziceţi domnule director şi pe urmă iar vine o vizită la redacţie... şi iar o vizită... şi încă zece, până se face miezul nopţii... Că aici vine lumea ca la spital...

PENCIULESCU *(preparându-şi şvarţul):* Păi spital e aici Sache, procopsitule, spital pentru sufletele rănite...

SACHE *(arătând un capăt de sfoară neagră):* Nu ştiu, dar îmi trebuie o coloană.

TOMA *(anunţând lui Gelu):* Domnul Prim procuror Vlădi... vlă... vlădicescu... *(toţi se privesc miraţi, destul de neliniştiţi... trece un timp)*

PENCIULESCU *(exasperat):* Asta-i acum...

VASILIU *(încolţit):* Ce facem?

PRAIDA *(liniştit, dar după o tresărire ageră):* Tovarăşe, ai înţeles bine, chiar Primul procuror?...

TOMA *(nedumerit):* Da... da aşa a spus...

GELU *(se frământă nedumerit):* Dar...

PRAIDA *(repede):* Numai câteva clipe *(scoate febril o hârtie dintr-un sertar o pune în afara ferestrei dedesubt într-un loc pregătit)*

PENCIULESCU *(speriat, dezarticulat):* V-am spus eu, vine în chestia Sineşti *(amintind)* «Mâna forte» a guvernului *(se ridică)* Am plecat... Redactor la o gazetă socialistă nu e un post indicat pentru cine suferă de inimă; aici vizitele astea mă omoară *(lui Gelu)* Pot să trec prin apartamentul dumitale? *(dar speriat se întoarce şi caută şi el într-un sertar pripit, ca să-şi ia nişte hârtii pe care el le crede periculoase)*

GELU *(băiatului):* Spune-i să poftească *(către ceilalţi, mereu nedumerit)* Dacă ar fi fost ceva, ar fi venit «În numele legii» etc...
Intră Primul procuror, bărbat înalt, ca de treizeci şi cinci de ani, elegant, cu monoclu... Chiar după intrarea lui, stânjenirea continuă..., iar Penciulescu nici n-a putut ieşi.

PRIMUL PROCUROR *(după un minut de incertitudine, dă mâna cu Gelu):* Vlădicescu, cred că ne-am cunoscut...

GELU: Da, domnule Prim procuror... ne-am cunoscut... fără voia noastră ca să zic aşa...

PRIMUL PROCUROR: Ei, ce să-i faci, datoria... Aş dori să vă vorbesc...

GELU *(îi arătă un fotoliu):* Da... luaţi loc...

PRIMUL PROCUROR *(se uită întâi la toată lumea aceea, care priveşte tulbure şi pe urmă începe):* D-voastră duceţi de vreo săptămână o campanie foarte violentă împotriva Regiei Monopolurilor Statului şi îndeosebi împotriva unui şef de serviciu Constantinescu, pe care-l acuzaţi de fraude...?

GELU *(altfel nedumerit, confirmă):* Da...

TOŢI *(se privesc buimăciţi, neştiind ce să creadă)*

PRIMUL PROCUROR: Şi cereţi să se facă imediat o anchetă severă...?

GELU *(tot mai nedumerit nu găseşte capătul firului):* Da...

PRIMUL PROCUROR *(cu mult accent):* D-voastră ştiţi cine este acest Vasile Constantinescu?...

GELU: Dar!?...

PRIMUL PROCUROR: Este marele poet, Ion Zaprea...

GELU *(uimit):* Vasile Constantinescu de la Regie este poetul Ion Zaprea...?

PRIMUL PROCUROR *(cu un gest care spune: n-aţi fi crezut? joacă pe surpriza lor):* Da, Ion Zaprea...

PENCIULESCU *(după ce s-a privit lung cu ceilalţi şi-a recăpătat curajul):* Bine, o fi el Ion Zaprea... dar de unde până unde mare poet...?

PRIMUL PROCUROR *(indulgent):* Eu ştiu că d-voastră, oamenii condeiului, vă cam mâncaţi între d-voastră... dar daţi-ne voie nouă, cititorilor, să ştim care este poet şi care nu. Cine a scris poezia «Inimi lângă pământ» sau «Femei de alabastru» e un mare poet.

PENCIULESCU: Şi, de unde până unde Ion Zaprea la Regie?...

PRIMUL PROCUROR: Este şef de serviciu la economat... L-a numit acolo Maiorescu mi se pare... în orice caz, conservatorii. Mergea cred şi pe la Junimea...

PENCIULESCU: Mă rog, aşa în paranteză, fraude a făcut?...

PRIMUL PROCUROR *(cu vocea scăzută):* A cam făcut... Vi se pare grav?

PENCIULESCU: Dimpotrivă. Mai ales că în cazul acesta s-ar putea spune corespunzător, că e «cam cinstit...». De altfel cum vrei să fie când se amestecă cifrele cu rimele...?

PRIMUL PROCUROR: Situaţia este asta... Directorul Regiei m-a rugat să viu la el şi mi-a arătat dosarul... Dacă veţi continua să cereţi să se facă anchetă, el va fi nevoit să ceară anchetă oficială şi fireşte să înainteze apoi dosarul parchetului... Iar eu când voi fi sesizat oficial, va trebui să dau curs afacerii... Fără trei ani, nu scapă... *(urmează o linişte apăsătoare)* Soarta lui e în mâna d-voastră...

GELU *(cu linii interioare drepte):* Daţi-mi voie să vă întreb încă odată: E vinovat?

PRIMUL PROCUROR: Da... dar va fi socotit mâine un mare poet... Este Ion Zaprea. Adaug că nu-l cunosc personal şi nu l-am văzut niciodată. Cu toate că trece drept modernist, eu îl apreciez foarte mult.

GELU *(liniştit, de neînduplecat):* În faţa legii nu stă Ion Zaprea, stă Vasile Constantinescu.

PRIMUL PROCUROR *(uimit):* D-voastră vorbiţi în numele legii? Mie îmi vorbiţi aşa? Iată o situaţie paradoxală...

GELU: Nu e deloc paradoxală... Nu e vorba de legea d-voastră, pentru care nu avem prea multă stimă, cum nu e vorba despre dreptatea d-voastră, pe care o cunoaştem... Este vorba cu totul de altceva, mai de deasupra. Situaţia vi se pare paradoxală fiindcă nu ne cunoaşteţi şi deci nu ne înţelegeţi... Legile pe care le ştiţi şi dreptatea aceea sunt după chipul şi asemănarea d-voastră... sunt omeneşti... Noi urmărim legea pură şi ideea de dreptate însăşi... Legea asta este în noi... Dreptatea asta nu are privilegiaţi...

PRIMUL PROCUROR: Poate că tot ar trebui să aibă... Vă luaţi o grea răspundere trimiţând un poet la temniţă...

GELU: Nu depinde de noi. Dreptatea este deasupra noastră şi e una pentru toată lumea şi toate timpurile. De altfel daţi-mi voie să vă atrag luarea aminte asupra faptului că termenul «dreptatea» nici nu are plural. Nu se poate spune dreptăţi... Curios este că nedreptatea are plural: nedreptăţile pe care le suferă muncitorimea de pildă... Toată puterea noastră de a spune ceea ce spunem vine din conştiinţa acestei dreptăţi absolute... Un singur caz de excepţie ar anula-o, precum dacă o singură dată doi şi cu unu ar face patru, toată matematica ar fi nulă...

PRIMUL PROCUROR *(se scoală dezamăgit, cu gesturi largi):* Atunci *(aşteaptă încă)* Atunci, îmi pare rău că nu am găsit la d-voastră înţelegerea la care mă aşteptam. Credeam că sunteţi mai umani *(s-a întrerupt şi dă bună ziua oarecum la toată lumea)* Bună seara...

GELU *(îl opreşte în prag):* N-am spus niciodată că suntem umani. Dreptatea este inumană *(ridică din umeri)* Bună seara. *(Primul procuror a ascultat, se înclină şi iese...)*

SCENA II

GELU, PRAIDA, PENCIULESCU, VASILIU, SACHE

PENCIULESCU: Saint-Just, maică... Nu-mi închipuiam sabia dreptăţii atât de rece şi de tăioasă. Zăpezile ei alpine m-au îngheţat... Ce mai încolo şi încolo, m-ai aiurit.

PRAIDA *(dezaxat, gânditor):* Îmi dai voie, tovarăşe Ruscanu, să-ţi exprim un sentiment al meu...? Cred că eşti prea sever, aproape nedrept cu poetul Ion Zaprea. Nu merită morala burgheză să-i sacrifici un poet.

GELU *(încremenit):* Dumneata spui asta, tovarăşe?

PRAIDA: Nu mă împac în totul cu felul dumitale de a concepe dreptatea. Vorbeşti despre această dreptate într-un mod foarte neaşteptat, nu ştiu cum să-ţi spun... În sfârşit... O nedreptate inhumană...? Dreptatea d-tale este cel puţin prea abstractă...

GELU *(are un gest moale de nedumerire, ridicând uşor ambele mâini):* Cum ar putea să fie altfel?...

PRAIDA *(surprins):* O dreptate absolută?

GELU *(cu o privire liniară):* Cum ar putea să fie dreptatea, dacă nu e absolută? *(se închide cu un soi de îndârjire în el însuşi, nu mai ascultă nimic, parcă ar trece pe alt tărâm)*

PRAIDA: D-ta pari obsedat de ideea de lege, de ideea de dreptate, aşa pură... O dreptate absolut pură, ca o geometrie...?

PENCIULESCU: Praida, tot nu înţelegi ceea ce ţi-am spus de atâtea ori? Sunt oameni care au nevoie de absolut, cum ai dumneata nevoie de aer, ori eu de svarţ.

PRAIDA: Vorbe... Crezi că această necesitate e cu adevărat reală? Corespunde vreunui sentiment?

PENCIULESCU: Sunt convins că există sentimente pe care nu le încearcă toată lumea... Şi senzaţii... Eu sau dumneata, dacă găsim o muscă în varza cu carne o scoatem, o aruncăm şi mâncăm mai departe. Dar am văzut oameni care atunci când descoperă musca moartă în sosul acela gras... devin cadaverici la faţă şi nu se mai ating de varza cu carne o jumătate de an.

PRAIDA: Hm... cazuri rare... nevoi artificial create...

PENCIULESCU: Toată civilizaţia este artificial creată, dar cred că nu mai putem fără ea... Şi pe urmă să-ţi spun un lucru... Poate că în istoria omenirii tocmai asemenea cazuri rare contează... Când supravieţuiesc... Căci în genere dispar de timpuriu ucise de climatul vitreg. Florile rezistă mai puţin decât buruienile care se... adaptează...

PRAIDA: Suferinţe imaginare...

PENCIULESCU: Spune-mi din ce cauze suferi şi-ţi voi spune cine eşti. E cazul prietenului nostru Saint-Just care nu e obsedat decât de idei... Ce vrei? dacă a descoperit într-o noapte cu lună «Jocul Ielelor».

GELU *(care a stat mereu pe gânduri căutând):* Mărturisesc totuşi că nu văd ce ar fi o altfel de dreptate care s-ar da după toate vânturile ca o giruetă... Care mai e atunci criteriul?...

PRAIDA: Criteriul este totdeauna o cauză... Este drept numai, şi tot ceea ce slujeşte cauza pentru care luptăm... cauza muncitorească... Numai cauza e mare...

GELU *(întâi nu ştie ce să creadă. Parcă s-ar fi răsturnat în el dimensiunea unui orizont. Se scoală şi face câţiva paşi ameţit. Mâinile parcă nu ştiu ce să mai facă, se mângâie, se frământă una pe alta. Se ridică, ia o floretă din panoplie, o îndoaie gânditor, loveşte cu ea, concentrat. Pe urmă vine iar la locul lui, palid, înmărmurit, extenuat):* Tovarăşe Praida. Am descoperit pe

neaşteptate un continent nou cu alte fluvii, şi alţi munţi nebănuiţi, cu populaţii necunoscute. *(neted, dur)* D-ta aşezi partidul deasupra dreptăţii... *(a rămas încremenit)*

PRAIDA: Altfel de unde o să ştiu ce e dreptatea...?

GELU *(ca un ecou, într-o complicată arhitectură ulterioară):* Aşezi partidul deasupra dreptăţii?

PRAIDA: Îţi repet: Altfel de unde o să ştiu ce e dreptatea?

GELU: Cu alte cuvinte, pentru d-ta, dreptatea e în funcţie de interesele muncitorilor?...

PRAIDA: Dacă nu e aşa, atunci ce poate fi dreptatea? o simplă abstracţie...?

GELU: Nu... nu... tovarăşe - ... Eu lupt pentru cauza muncitorească şi îi sunt devotat atât de mult... numai şi numai fiindcă socot că dreptatea este cu ea. Mi-aş da viaţa pentru muncitorime, numai şi numai fiindcă ea este sub steagul dreptăţii şi nu dimpotrivă... Am socotit totdeauna că dreptatea e absolută. Dacă lupt pentru o cauză, aceasta este dreptatea însăşi.

PRAIDA: Periculos mod de a vedea... şi de altfel fals... cu totul fals... plin de riscuri... Dă-mi voie tovarăşe să-ţi spun un lucru. Înainte de a studia ingineria, am vrut să studiez, în Germania, matematicile pure. Dar am căzut peste noile teorii matematice, ale antinomiilor şi m-am îngrozit. Logica asta pură sfârşeşte iremediabil în marasmul incertitudinilor. Dreptatea asta formală, abstractă, are să te lase odată suspendat în gol... tocmai când îi vei căuta mai disperat conţinutul... Şi atunci n-aş vrea să fiu în locul d-tale... Ideile? Hm... hm... E ceva mai sigur materialismul istoric...

GELU *(cu o ardere interioară):* Sunt surprins că nu mă înţelegi.

PRAIDA *(îşi scutură pipa):* Periculos mod de a vedea lucrurile...

PENCIULESCU: Dar nu înţelegi, Franzisek, că Gelu nu «vede lucruri», că vede numai idei?

GELU: La urma urmelor e adevărat... Eu văd ideile...

PENCIULESCU *(îl priveşte lung):* Ideile...? Ideile... Hm! Saint-Just maică... uite... câtă vreme le vezi... totul e în ordine... Când au dispărut... după ce le-ai văzut, abia atunci e grav... Începe drama... Aici are dreptate Franzisek.

PRAIDA *(examinându-şi pipa, răspunde lui Gelu):* Nu te supăra, tovarăşe. E pentru întâia dată când parcă s-a întors pe dos în mine ceva, ca o umbrelă răsucită de vânt... Caut şi nu găsesc ce ar putea fi o dreptate «inhumană?»

PENCIULESCU: Dar tocmai asta e... Cine a văzut ideile devine neom, ce vrei?... Trece flăcăul prin pădure, aude o muzică nepământească şi vede în luminiş, în lumina lunii, ielele goale şi despletite, jucând hora. Rămâne înmărmurit, pironit pământului, cu ochii la ele. Ele dispar şi el rămâne neom. Ori cu faţa strâmbă, ori cu piciorul paralizat, ori cu mintea aiurea. Sau, mai rar, cu nostalgia absolutului. Nu mai poate coborî pe pământ. Aşa sunt ielele... pedepsesc... Nu le place să fie văzute goale de muritori. A mai fost odată un grec, unul Platon, care pretindea că a văzut ideile pure şi de la grecul acesta au venit toate nenorocirile din lume. A fost şi un franţuz, Robespierre.

GELU *(cu o ardere interioară):* Atunci e foarte simplu... Ideile n-au să dispară niciodată.

PENCIULESCU: Amin!...

VASILIU *(care fierbea tot timpul):* Domnule director, daţi-mi voie vă rog să vă spun şi eu un cuvânt... Un poet nu trebuie să meargă la închisoare...

GELU: Dar şi d-ta îmi dai voie să spun că un poet nu trebuie să fure...

VASILIU: Şi François Villon?...

GELU: Ştii d-ta după patru sute de ani cum a fost? O legendă literară...

PENCIULESCU *(îl caută pe Vasiliu în buzunar, găseşte versurile):* M-am lămurit *(cu alt ton către Gelu)* Nu-i mai puţin adevărat că situaţia e paradoxală... Primul procuror solicită şi nu obţine de la un particular ca un vinovat să fie iertat *(ridică din umeri încurcat şi amuzat)* Asta-i societatea românească... N-are ordine socială... n-are început şi sfârşit... O frază din prefaţă se rupe şi se leagă tocmai la pagina cincizeci, pe verso, jos, iar pasajul din primele rânduri se continuă, trunchiat, în partea doua... E o încâlcitură de nu se poate descurca nimeni... Toţi sunt rând pe rând victime şi călăi... Toţi sunt legaţi între ei, toţi sunt dacă nu fraţi, veri, ori au stat pe aceeaşi stradă, sau au învăţat la aceeaşi şcoală... sau şi mai obicinuit... au făcut afaceri împreună... Partidele politice româneşti nu au aderenţi, ci aderenţe.

GELU *(cu dezgust):* Nu prea eşti departe de adevăr...

PENCIULESCU: Aderenţe, numai aderenţe... Organismele greşite, bolnave au astfel de aderenţe, pe care dacă nu izbutesc să le rupă, mor cu totul. De aceea sunt necesare revoluţiile... ele *(taie cu mâna)* tranşează...

VASILIU *(luându-şi inima în dinţi):* Dar nu vă e teamă că s-ar putea ca revoluţia să vă tranşeze şi pe d-voastră...? *(speriat de îndrăzneala lui)* aşa din greşeală...

PENCIULESCU: Ba... bine că nu... Am zis necesară, nu de dorit... E singura soluţie... ca să se îndrepte răul... Dar ce nevoie am eu *(apasă)* să se îndrepte lucrurile? Unde aş mai găsi eu alţi proşti de pe urma cărora să trăiesc? Şi în definitiv aş vrea să ştiu cine dintre noi, cei care avem azi cuvânt, are vreun interes să se îndrepte lucrurile? Ce ne-am face toţi în cazul acesta? Ascultă-mă pe mine. Nimeni nu are interes să se îndrepte lucrurile în Ţara Românească... *(se apleacă şi îi spune la ureche dar destul de tare)* În afară de ţară, însăşi...

BĂIATUL DE REDACŢIE *(dă o carte de vizită lui Gelu):* Doamna aceasta vrea să vă vorbească...

GELU *(ia cartea de vizită şi tresare):* Unde e?...

BĂIATUL: Aşteaptă pe culoarul de jos.

PENCIULESCU *(surprins):* Iar vizite... Cine mai e?...

GELU *(prins cu totul, tulburat, încurcat):* Doamna Maria Sineşti.

PRAIDA *(tresare şi el, toţi se gândesc la acelaşi lucru):* Doamna Sineşti?

PENCIULESCU: De când cu doamna Lecaillaux şi Galmetta, nu-mi prea plac nevestele astea de miniştri care vin în vizită la directorii de gazetă... *(ca un secret grav)* Aceea l-a aşteptat trei ore *(mestecă în gol, apoi şi mai explicit)* A tras şase focuri...

PRAIDA: Drept să-ţi spun nici mie nu prea-mi place vizita asta... Poate că ar fi mai bine să n-o primeşti...

GELU *(profund îngândurat, luptând cu el însuşi, resemnându-se):* Toma, pofteşte pe doamna înăuntru, când voi suna eu...

PRAIDA *(alarmat, opreşte pe Toma):* Stai... stai câteva clipe *(pentru întâia dată profund neliniştit)* N-are nici un sens să primeşti pe această doamnă...

GELU: Nu se poate să n-o primesc.

PRAIDA *(nervos, neştiind ce să mai facă):* Îmi dai voie să rămân şi eu?...

GELU *(încuviinţează obosit, din cap)*

SCENA III

GELU, MARIA, PRAIDA

MARIA *(după ce a intrat, îl fixează cu ochii arzători, cu un freamăt nervos al buzelor; devine şi mai stânjenită şi mai palidă când vede că Gelu nu o primeşte singur):* Aş vrea să-ţi vorbesc numai dumitale...

GELU *(cu o linişte de casă de spital):* Doamnă, nu aveţi ce să-mi spuneţi numai mie... Nu am nici un secret faţă de camarazii mei şi faţă de nimeni...

MARIA *(înfrigurată):* E o chestiune care nu priveşte pe camarazii dumitale... e ceva cu totul personal... priveşte viaţa dumitale intimă...

GELU *(îngheţat):* Vă repet, doamnă, că eu nu mai am o viaţă intimă...

MARIA *(arzând):* Ce vrei să spui cu asta?...

GELU *(fără nici un gest, cu privirea absentă):* Că m-am dăruit cu totul unei cauze... unei cauze care depăşeşte orice preocupări domestice...

MARIA *(închide o clipă ochii de durere, apoi căutând parcă să se dezmeticească):* Uită-te la mine, fă un pas, du mâna la frunte, fă un gest, ca să mai cred că eşti un om şi nu o cauză.

GELU *(tace un timp, încăpăţânat):* Doamnă, spuneţi-mi ce aveţi de spus...

MARIA *(priveşte spre Praida, nu poate vorbi, caută totuşi. Tot ceea ce era să-i spună era întemeiat pe gândul că va vorbi numai cu el; exasperată):* Nu pot să-ţi spun «Gelule» faţă de altcineva.

GELU *(dur):* Nu-mi spuneţi...

MARIA *(întoarsă asupra ei însăşi, cu o crispare de milă şi dezgust):* Din ce petice sunt peticită, ca să sper în mod stupid, aşa cum am sperat, că se va putea vorbi cu un om care de două săptămâni nu mai are numele cu care l-a mângâiat mama lui şi... şi femeia care... *(se frânge...)*

GELU *(egal ca două linii paralele):* Aşa cum sunt împrejurările, ar fi poate mai indicat să vorbiţi cu soţul d-voastră.

MARIA *(cu oroare):* Soţul meu? Cu el într-adevăr nu se poate vorbi *(cu o bruscă lumină de nădejde)* Ascultă *(vrea să-i spună numele... şovăie...)* Nu se poate să te fi schimbat într-atâta... Trebuie să mai ajungă un cuvânt până la inima aceea de altă dată. E vorba aici şi de fericirea mea...

GELU: Fericirea nimănui, individual, nu interesează aici...

MARIA *(izbucnind cu o furie de sălbăticiune, încolţită, exasperată):* Dar crezi că am să pot răbda multă vreme să-mi vorbeşti ca unei condamnate? Socotiţi că n-am şi eu un cuvânt de spus în toată împrejurarea asta?... Ei bine, n-am murit încă... Nu pot fi atât de rău lovită, fără să lovesc şi eu...

GELU *(calm ca un anesteziat):* Aşa e mai limpede, doamnă... Loviţi... Scoate-ţi revolverul şi trageţi.

MARIA *(cu o strâmbătură de dispreţ, a dus mâna la poşetă):* Te crezi la adăpost fiindcă e altcineva de faţă...

GELU *(cu aceeaşi linişte de moarte):* Chiar dacă în altă împrejurare este cert că voi putea fi găsit singur... în stradă, de pildă... este preferabil pentru d-voastră să trageţi acum... Nu vă va împiedica nimeni...

MARIA *(înmărmurită):* Aş putea să trag... *(în timp ce Praida pândea în lături cu o încordare de vânător, după o clipă de şovăire ea scoate brusc revolverul şi-l trânteşte pe masă ca pe-o unealtă netrebuincioasă)* Ah, nu se poate lupta cu voi *(gândindu-se limpede la Sineşti, căci pe Praida pare că nici nu l-a mai observat)* sunteţi prea puternici, prea răi, prea crânceni amândoi... Trebuie să fiu sfărâmată între voinţele voastre... Nu se poate lupta cu voi... O inimă e prea puţin lucru între două blocuri de răutate...

(Gelu şi Praida schimbă priviri obosite, cu înţeles, revolverul, cu prăsele albe, a rămas zvârlit departe pe masă, Maria s-a lăsat istovită în fotoliu, ca o pasăre rănită, cu ochii în gol.)

GELU *(se apropie tulburat, nedumerit totuşi, o mângâie cu privirea şi îi spune cu o nesfârşită duioşie):* Ai vrut să mă ucizi Maria?

MARIA *(fără să-l privească):* Nu m-am gândit să te ucid niciodată...

GELU: Dar revolverul?... *(i-l arată cu un surâs întrebător. Praida iese neobservat.)*

MARIA: Nu-l purtam la mine ca să te omor...

GELU: M-ai ameninţat totuşi...

MARIA *(cu faţa întinsă, palidă):* În clipa aceea poate te-aş fi şi ucis... Nu mi-am închipuit niciodată că ai putea să-mi ceri să-ţi vorbesc cu martori...

GELU *(se gândeşte că ea s-ar fi putut sinucide, se uită la revolver gânditor):* Ai vrut să te sinucizi?... *(îl zvârle într-un sertar al biroului)*

MARIA *(aproape scâncit, ca o fetiță, cu o elementară durere):* Mi-a luat amândoi copiii... i-a dus la mătuşă-mea, care mă urăşte... mai rău ca o străină.

GELU: El nu va putea păstra în nici un caz copiii... Justiția ți-i va da înapoia...

MARIA *(îndoindu-se):* Sunt şi copiii lui...

GELU *(ca un ecou interior, întârziat):* Ai vrut să te sinucizi?...

MARIA: Nu ştiu... Nu mai cred nici asta... Nu pricep nimic...

GELU: De ce ai venit?

MARIA *(cu reflexe sleite):* Nu ştiu... Am plecat de acasă fără să mă gândesc... Am privit gândul morții atât de fix că nu mai văd nimic. La pension o fată dintr-a opta pretindea că sunt un mediu bun şi într-o seară m-a hipnotizat în dormitor. M-a pus să privesc fix un nasture de metal lucios. Mi s-a spus că pe urmă am adormit, m-am ridicat din pat, şi am umblat prin dormitor la porunca ei. De două săptămâni mă gândesc numai la moarte. Am privit-o prea mult fix şi tot ce e real a dispărut pentru mine. De azi dimineață merg ca o somnambulă pe stradă.

GELU: Cred că totuşi tu singură ai putea să mă înțelegi. E o lege deasupra noastră, inumană.

MARIA *(adânc descurajată, istovită):* Eu nu înțeleg prea mult, dar dacă tu crezi că e nevoie să fiu zdrobită, nu şovăi... loveşte, înfige pumnalul într-o inimă, care şi aşa nu era decât a ta.

GELU *(nervos, bănuitor):* Ai venit anume ca să-mi spui asta?

MARIA: Nu... Ştiam că acum totul e de prisos şi că nimic nu te abate de la nebunia ta. Dar cred că paşii m-au purtat aproape singuri încoace... Nu ştiu de ce... poate fiindcă totuşi aş fi vrut să aflu ceva.

GELU *(o priveşte neliniştit)*

MARIA: Prezentul e pierdut... ştiu asta. Dar spune-mi dacă *(apasă cuvântul, se frânge deznădăjduit)* atunci m-ai iubit... Un singur ceas măcar.

GELU: De ce te îndoieşti?

MARIA: Felul în care m-ai părăsit m-a aruncat în vâltoarea tuturor îndoielilor. Poți face orice din prezent, dar e dreptul meu să ştiu dacă m-ai iubit...

GELU: De ce vrei să ştii asta acum?

MARIA: E o nevoie de viață şi de moarte pentru mine să ştiu dacă trecutul însuşi a existat... dacă am fost cu adevărat iubită. Poate să

se întâmple orice acum, dar ceea ce a fost nu poate să fie cumva anulat ca o socoteală greşită.

GELU: Ce ar putea să mai însemne acum trecutul?...

MARIA: Ce vrei? Voi credeți în ideile voastre, prietenele mele, unele, se duc la biserică. Au copii care sunt ai lor, care nu pot fi luați... Mie nimic nu mi-a izbutit cu adevărat. Viața mea a fost toată zadarnică... Pe nimic nu m-am putut sprijini sigur. Nu mi-a rămas decât amintirea iubirii...

GELU *(tot mai îngândurat, chinuit de nedumeriri şi întrebări, tace îndelung; se duce la fereastră, ia o carte din raft, ca un alibi al îndoielii, pe urmă vine din nou la ea şi-i spune cu o stranie indulgență, cu un zâmbet melancolic):* Şi totuşi, Maria, tu m-ai înşelat...

MARIA *(se frânge tăcută):* Nu, nu-i adevărat... De altfel ce sens mai are să mai vorbim despre asta...? Nu orice... orice... dar nu vreau să mai vorbim despre asta acum... A fost o vreme când un cuvânt de al tău ar fi refăcut lumea din nou... O explicație atunci...

GELU *(cu o duritate de diamant):* Nu ți-am cerut nici acum nici o explicație. Am spus numai «şi totuşi»... Exprimam doar o nedumerire.

MARIA *(după o lungă tăcere, zdrobită e voința lui, într-un ton de ultimă renunțare ca într-o agonie lucidă):* Nu este ce ai spus tu, dar nu e mai puțin adevărat că uneori nu mă mai înțeleg nici eu. Alaltăieri... Sineşti *(se întrerupe cu silă...)* Sunt clipe în viața mea pe care când mi le amintesc mă îngheață un fior din cap până în picioare *(cu oroare crescândă)* rătăcirile astea din viața mea... câtă josnicie inutilă... Mi-e silă de mine... Gândesc uneori că sunt în mine două ființe: una josnică, mărginită şi laşă, care a primit să i se dea de bărbat un om pe care nu-l iubea, care a putut să creadă că Gaian... *(se întrerupe cu silă, apoi, aducându-şi aminte, mai aproape, brusc, povesteşte scăzut de parcă ar avea gura coclită)* Adineaori, cu mințile duse, lovindu-mă de toți pereții disperării, am mers până acolo că am făcut încercarea meschină, dezgustătoare ca să-l seduc pe Sineşti... Oh! mi-e scârbă de tot... de tot... *(după un timp)* Şi totuşi e în mine o ființă care suferă, care plânge... care sângerează pentru toate josniciile celeilalte *(surâde trist, apoi explică firesc)* Ştii că Vădulenii au, în afară de Marta, încă o fată Rida, idioată şi gângavă, pe care o țin mai mult ascunsă, de durere şi de ruşine... Dar care din când în când tot scapă în salonul plin de lume... Dacă ai vedea atunci cât de penibilă le e

suferinţa... cum ghicesc în ochii tuturor o întrebare la care ei umiliţi şi dezolaţi nu pot răspunde *(cu un nesfârşit dezgust şi părere de rău)* Ei bine, este în mine o Rida care, de câte ori mi-a scăpat, m-a abătut din calea norocului... m-a făcut să-mi muşc buzele de silă şi de durere...

GELU *(neliniştit, a rămas pe gânduri, ridică privirea nervos):* Nu văd lămurit ce vrei tu acum.

MARIA: Aş dori, fireşte, să nu publici scrisoarea.

GELU *(egal cu el însuşi):* Scrisoarea nu mai are nici o importanţă în ea însăşi... Crima lui Sineşti e în conştiinţa mea, ca un astru negru rătăcit pe cer în plină zi... Alte legi pot scoate de acolo decât propria noastră voinţă.

MARIA *(resemnată):* Da... ştiu şi că totul e de prisos... Tot ceea ce ţi-am spus n-avea nici un rost, nici eu nu-mi dau seama de ce am venit. Poate că aş fi vrut să ştiu, nu ce ai de gând să faci, dar ce simţi acum, cum ţi-e fruntea în ceasul când iei o asemenea hotărâre... Mi-era teamă să nu fie ură... Şi dacă mai caut în pustiul din mine de acum, poate că aş găsi dorinţa ca şi tu să ştii ceea ce simt eu acum, când am renunţat la tot... Când eram mică şi eram bolnavă, tremuram de frica doctorului şi îmi făcea bine să ţin mâna mamei sau a tatei.

GELU *(iritat, bănuitor):* Ce vrei? Nu te mai bizui pe mine... Stăm astăzi fiecare sub altă stea... decât atunci când s-a întâmplat ceea ce tu vrei să rămâie neschimbat... Am văzut după aceea şi am înţeles alte lucruri decât le vedem împreună... Am văzut un joc, jucat numai pentru mine însumi şi de atunci am alţi ochi, mintea mi-e alta...

MARIA: Am să-ţi arăt că nu vreau nimic. Vezi cutia aceasta...? *(se miră)* Nu mai recunoşti mâţişorii de ulm?

GELU *(clatină din cap neprecis):* Spune.

MARIA: Vreau să-i iei înapoi *(i se înnegurează privirea)* Plecaserăm amândoi, într-o duminică în care eram liberă, pe lângă pădurea de la Fontainebleau unde am rămas şi la prânz... Fusese o primăvară tare târzie, înverzirea dumbrăvilor întârziase foarte mult şi pe urmă parcă intrasem de-a-dreptul în vară. Era de o săptămână vremea foarte călduroasă şi toţi copacii plesneau de sevă, grăbiţi să înmugurească şi să înverzească. Ai fost tot timpul neastâmpărat, ai glumit cu localnicii, ai vâslit. Pe urmă a venit un grup de studenţi, care au crezut că şi eu sunt studentă ca voi, ne-au luat cu ei, şi eu muşcam din bucuria asta ca dintr-un măr, eu care mă măritasem din clasa şaptea de liceu, smulsă de pe băncile şcolii... Au fost fel de fel de jocuri şi de farse... *(privirea ei întoarsă în trecut actualizează totul)* Mi-ai făcut semn. Ne-am despărţit apoi de toţi... Mergeam alături prin crâng şi era un verde sfios şi fraged. Mereu neastâmpărat, mă necăjeai... Mi-ai umplut buzunarele cu mâţişori de ulm *(zâmbind)*. Aceştia sunt mâţişorii de atunci. Uite-i. Lucrurile astea crezi că le-ai uitat, pentru că te preocupă altceva dar, închise în fundul sufletului, ele îşi păstrează frumuseţea, cum păstrează pământul strălucirea sculelor de aur. *(îi cad braţele moi)* Pe urmă ai devenit tăcut, serios... comic de serios... Am început să te necăjesc eu... Mi-ai prins deodată mâinile şi cu o voce care parcă venea de dincolo de tine... de unde lucrurile sunt fără cauză... «Maria, în clipa asta te iubesc atât de mult... că mă doare iubirea asta îngrămădită în sufletul meu, care nu se poate exterioriza aşa cum irumpe seva copacilor în desfacerea mugurilor»... Te necăjeam încă, spuneam că nu te cred... M-ai privit, liniştit mereu, m-ai oprit lângă trunchiul negru al unui ulm şi m-ai apropiat mult de tine... «Maria, iubirea mea este sub altă constelaţie decât celelalte iubiri...» *(lasă capul în jos)* Vorbele tale sunau în mine ca într-o vioară... *(reia)* «Aş vrea să fac pentru tine un sacrificiu nemărginit... un sacrificiu absolut, prin care viaţa mea să fie alta, sau să nu mai fie... Ca să gândeşti cândva altfel, ceea ce acum nu sunt decât vorbe, ruşinate că nu sunt decât vorbe... să-ţi spui odată cât de mult m-ai iubit». *(Maria s-a sculat, face un pas, vrea să plece, sau numai fiindcă e foarte tulburată)* Aşa mi-ai spus.

GELU *(cu spaimă, ca pe o plută luată de şuvoi):* Maria, ce vrei de la mine...?

MARIA *(liniştită, obosită):* Nimic... sacrificiul acesta, ţi-am spus că nu ţi-l cer... *(gândeşte adânc, liniştit, toată fiinţa ei se pierde întinsă)* Poate, totuşi, aş vrea să ştiu ce crezi azi, ca o mărturie de foc despre clipa de atunci...

GELU *(are o răsucire în el însuşi, convulsivă):* Maria...

MARIA *(cu aceeaşi voce gravă, obosită, inactual îndurerată):* Altădată, Gelule, eram în odaia ta de student... Erai ca de obicei neastâmpărat, vorbeai cu fervoare, ca dintr-un preaplin sufletesc... Erai pe covor şi te jucai cu buclele pantofilor mei... Aveai parcă ochii în lacrimi: «Ce nefirească este prezenţa unei femei ca tine, Maria, în această odaie săracă şi plină de cărţi... Când mă gândesc la femeile din viaţa colegilor mei... Te privesc şi ştiu că tinereţea mea săracă nu s-a irosit zadarnică şi fără frumuseţe... Ar fi fost o

moarte neştiută...» Spuneai în lacrimi... «N-ai să regreţi niciodată cât de mult dăruieşti?» Îmi strângeai fierbinte mâinile... «Maria spune-mi că orice s-ar întâmpla, orice s-ar întâmpla înţelegi? niciodată n-ai să regreţi că te-ai dăruit atât de mult, că m-ai iubit atât...» *(s-a oprit îndelung, murmură pentru ea însăşi «niciodată»)*
GELU *(la capătul puterilor lui):* Ce vrei?
MARIA *(îl priveşte sigur, puternic şi îi spune apoi liniştită):* Vreau să ştii că azi de dimineaţă simţind revolverul pe care-l plimbam, rece, lipit de piept... n-am regretat... Şi acum, fiindcă am putut să te văd în ceasul acesta, şi mai puţin *(pleacă brusc).*

SCENA IV

GELU, după un timp PRAIDA, apoi VASILIU

GELU *(s-a trântit în fotoliu foarte nervos, îngândurat, abătut. Aşa îl găseşte Praida. El pare că nici n-a observat intrarea acestuia. Începe apoi să se plimbe agitat prin încăpere. Praida îl observă foarte concentrat.)*
PRAIDA: Ţi-a cerut să nu publici scrisoarea?
GELU *(chinuit):* Nu...
PRAIDA: Prin urmare scrisoarea apare... Dar în definitiv ce-a vrut atunci?...
GELU: Nimic... Sau dacă vrei cam acelaşi lucru: o mărturisire...
PRAIDA *(zâmbind):* Atâta tot?
GELU *(abătut):* Atâta tot *(cu o duioşie şovăitoare)* Ar fi vrut să ştie dacă a fost iubită cu adevărat măcar în zilele acelea trecute... Nu vrea nimic de la prezent. Renunţă la tot... Dar ca să sufere mai puţin, ar vrea să ştie măcar atâta lucru: dacă a fost iubită cu adevărat...
PRAIDA: «Cu adevărat»? Dacă ar fi Penciu aici, ar spune că e şi ca însetată după absolut... A văzut şi ea «Jocul Ielelor»...
VASILIU *(intră agitat):* Tovarăşe director, s-a întâmplat o mare nenorocire...
GELU *(speriat):* În tipografie?
VASILIU: Nu... Sus la mansardă, pianistul Lipovici s-a sinucis azi-noapte cu toată familia... Acum i-a descoperit o vecină.

TABLOUL VI

E către orele 91/4 seara.

Un soi de terasă leproasă, pe care dă uşa unui culoar îngust şi ferestrele unei camere, altfel mari ca un pod, de la ultimul etaj al unei clădiri vechi, dărăpănate, dintre cele care înconjurau pe vremuri Parcul Oteteleşeanu, pe atunci consacrat spectacolelor estivale de operetă. Intrările sunt fireşte pe străzile înconjurătoare, spre parc dând numai curţile interioare. De pe această terasă rudimentară nu se vede decât departe, o singură altă clădire, cea mai înaltă, cu firme luminoase, oraşul fiind jos, sub orizont, trădat numai de imensa reverberaţie serală cu jocurile ei ca o respiraţie a cetăţii. Ferestrele joase, luminate, ale odăii în care zac cei şase morţi, sunt larg deschise spre terasă... Balustrada înconjurătoare e când de zid lepros, când de fier strâmb. Se ghicesc în interiorul clădirii vechi, la etajul ultim mai ales, scări înguste, deşelate, culoare murdare şi prost luminate ca în casele vechi de raport de prin porturi... Cerul apare înalt în seara plină de mai şi pe el, printre stele mici palide, se proiectează fulgurant reclama operetei «Văduva Veselă».

La VIENA, PARIS, LONDRA, BERLIN, ROMA
în toată EUROPA se joacă
VĂDUVA VESELĂ
O mie de spectacole în trei ani

Siluete negre de dansatori şi dansatoare de cabaret sunt proiectate transparent peste text, în ritmul măsurilor din operetă, care răzbat de jos din parc. În timpul primelor replici şi proiecţia şi muzica sunt mai atenuate.

GELU, VASILIU, PRIMUL PROCUROR, MEDICUL, UN GARDIAN

GELU *(foarte tulburat, copleşit de nenorocire, se plimbă pe terasă şi când apare Vasiliu îl întreabă nervos):* Ei...?
VASILIU *(abătut, agitat):* Am vorbit cu vecina. E o sinucidere în masă. Au aprins două ligheane cu mangal... Au murit probabil azi de dimineaţă. Locuiau toţi în camera asta mare, de mansardă.

GELU *(arată ferestrele joase larg deschise, luminate):* Se văd pe fereastră şapte cadavre pe jos.

VASILIU: Au sosit chiar acum medicul şi Primul-procuror. Vecina de la ultimul etaj a descoperit nenorocirea.

MEDICUL *(vine purtând pe braţe o fetiţă ca de cinci, şase ani, caută unde s-o aşeze pe terasă, după el vecina şi Primul-procuror, urmat de gardian):* Fetiţa nu e încă moartă... S-ar putea să scape.

PRIMUL PROCUROR *(dă ordin gardianului):* Nu intră nimeni în casa asta. Faceţi cordon jos în stradă *(către cei doi)* Dumneavoastră?

GELU *(scăzut):* Noi suntem locatari în aceeaşi clădire.

PRIMUL PROCUROR *(îl recunoaşte pe Gelu):* A, dumneavoastră... *(se salută uşor)*

GELU *(obosit):* Au lăsat vreo scrisoare?

PRIMUL PROCUROR *(explicând):* Din pricina mizeriei. De luni de zile nu mai aveau ce mânca. De trei zile n-aveau nici pâine. Bunica era bolnavă de cancer.

GELU: Mi se pare că el era profesor de pian...

PRIMUL PROCUROR: A dat lecţii, iar în ultima vreme cânta la un cinematograf. Era şi tuberculos în ultimul grad.

MEDICUL *(se apropie de grup):* Fetiţa va scăpa *(nu se poate regăsi)* Trei generaţii împreună moarte: Bunicul, tatăl şi mama, trei copii în afară de fetiţă. Cel mai mare avea treisprezece ani... Cea dintâi a murit bunica.

(Se accentuează intens, câteva clipe, muzica şi mişcarea reclamei, cu siluete de dansatori de cabaret)

PRIMUL PROCUROR *(când pulsaţia muzicii a scăzut amar):* Fericită această Europă, din 1914, care poate petrece când sunt cu putinţă asemenea drame.

MEDICUL *(cu o silă nesfârşită, din toată fiinţa lui):* Nu, lumea asta nu e cea mai bună cu putinţă.

Din jocul luminilor între litere rupte, neciteţe, pe ecranul cerului, asemeni unui fulgurant «Mane, techel, pharès» au rămas întregi doar aceste cuvinte:

EUROPA
VĂDUVA VESELĂ

Parcă din neant, sus în partea stângă a cerului a apărut o uriaşă crizantemă de lumină, un luceafăr arzând puternic, în cea mai apropiată fază de pământ, ca stelele fatidice din legendele popoarelor.

GELU *(cu o tristeţe fără margini, grea de compătimire):* Lăsaţi-i să se îmbete, devoraţi de propria lor frenezie... Lăsaţi-i să petreacă... să se ameţească. Nu vedeţi că deasupra lor s-a şi ridicat Steaua morţii?

Reclama ciuntită, diformată, fulgeră mereu: ... EUROPA VĂDUVA VESELĂ... pe cerul înalt de mai, sub floarea albă a luceafărului care priveşte fatidic.

ACTUL III

TABLOUL VII

Biroul lui Gelu la redacție... La ridicarea cortinei Penciulescu citește, scoțând mereu ochelarii de oboseală, manuscrise, acum pe al lui Vasiliu, și soarbe din ceașca de șvarț.

SCENA I

PENCIULESCU, VASILIU, KIRIAC

PENCIULESCU *(citește):* «Crima doamnei Lecaillaux, în redacția ziarului «Le Siècle» e semnificativă. Simplul fapt că publicarea unor scrisori de dragoste poate să provoace asemenea drame și stârni asemenea furtuni, își dă măsura frivolității și sensibleriei acestei burghezii, coapte pentru lichidare» *(zvârle foaia cu dispreț)* Eah! Fleacuri...

VASILIU: Acesta-i adevărul... De altfel scriitorii burghezi abuzează de dramele din amor. Tragedii din amor din astea superficiale fac numai cei care trăiesc parazitar.

PENCIULESCU: Mare lucru n-ai rezolvat... La asta, ei ți-ar putea răspunde că nici dramele și furtunile iscate din nevoile stomacului nu trebuie exagerate... Că nici ele nu sunt de un nivel mai ridicat... Ai să afli într-o zi în ce constă esența dramei. Fugi de-aici *(aruncă plictisit manuscrisul între cele acceptate. Vasiliu iese.)*

PENCIULESCU *(înmărmurit, lui Kiriac, care intră):* Ce, e război și revoluție la noapte?... *(i-arată calendarul pe perete)* Kiriac, azi nu suntem decât în 28 mai 1914... Până la 18 iunie mai e aproape o lună... Ce te-a găsit?

KIRIAC *(cu maxilarele accentuate, grav și convins):* S-a sfârșit... Nu va mai fi niciodată război și deci nici revoluție...

PENCIULESCU *(cu o teatrală emoție):* Kiriac, ce vrei să spui?

KIRIAC *(cu profilul de vultur scăzut):* Nu va mai fi război. Nici acum și niciodată. Nu va fi nici revoluție.

PENCIULESCU *(cu fața lui negricioasă, rasă de senator roman, tot mai teatral și uluit):* Vino încoace. Întoarce-te... la dreapta... la stânga *(îl întoarce ca pe o păpușă)* Ascultă, glasurile tale secrete nu-ți mai spun nimic...? Negrii pun urechea la pământ și aud un cal în galop la șapte kilometri... Urechea ta nu mai aude nici o furtună viitoare...?

KIRIAC *(de neclintit):* Am citit un articol în «Dreptatea Socială» care demonstrează că nu va mai fi niciodată război...

PENCIULESCU *(fierbând):* La noi în gazetă? Kiriac, fiindcă trebuie să-ți spun totuși pe nume, optsprezece ani ai ascultat glasurile tale și acum te iei după «Dreptatea Socială»?

KIRIAC *(pătruns):* Era un articol foarte bine lămurit și vreau să-l cunosc pe redactorul care l-a scris. Era semnat Gh. Vasiliu...

PENCIULESCU *(izbucnește scandalizat):* Vasiliu...? dar ăsta nici n-a avut timp să devie un gazetar... *(strigă)* Vasiliu... Vasiliu *(acesta vine de la secretariat)* Ai scris d-ta un articol prin care demonstrezi că nu vor mai fi războaie? Când a apărut? Fără știrea mea?

VASILIU *(intimidat):* Acum trei zile, nu ați venit în ajun la redacție... Am comentat articolul unui savant francez, care demonstrează că războiul e o formă depășită.

PENCIULESCU *(nu pricepe):* O formă depășită?

VASILIU: El arată că sensibilitatea prea dezvoltată a omului civilizat îl face impropriu pentru război...

KIRIAC *(aprobă și va aproba, mereu convins, fiecare argument)*

VASILIU: Nervii omului de azi nu sunt nervii bestiei antice ori medievale, nu mai e nici chiar omul de acum 100 de ani. Am progresat în cincizeci de ani mai mult decât în veacuri întregi. Un occidental cultivat nu va putea ucide și nu va putea suporta ororile și atrocitățile unui război... Se opune psihologia modernă *(Penciulescu se strâmbă)* Mai ales cu ravagiile armamentului modern...

KIRIAC *(aprobă tot mai convins)*

PENCIULESCU*(cu o falsă admirație):* Măi... măi...

VASILIU *(devotat ideii):* Toți economiștii de altfel sunt de acord că nici o economie națională nu va putea suporta un nou război... Un dreadnought englez de 26.000 de tone, care poate fi scufundat de o torpilă, costă aproape un sfert din bugetul unei țări mici... Francezii au tunuri de câmp cu tragere rapidă care bat la cinci

kilometri şi jumătate, iar o mitralieră germană trage 600 de focuri pe minut... Un stat nici nu poate fabrica şi nici nu poate plăti atâtea muniţii... Savantul englez afirmă de altfel că chiar dacă ar izbucni un război, l-ar opri bancherii, epuizaţi după trei săptămâni... Economiştii sunt în această privinţă de acord...

PENCIULESCU *(furios):* Ei bine, economiştii tăi sunt nişte dobitoci, celebrul savant e un bou, iar tu eşti un idiot... Să nu mai pui articole fără să mi le arăţi... *(se întoarce îndurerat spre Kiriac)* Iar tu Kiriac, pentru că nu pot să-ţi spun acum decât pe nume, m-ai dezamăgit... M-ai dezamăgit, Kiriac. Nu eşti un filosof... M-ai făcut chiar să înţeleg deosebirea dintre un nebun şi un filosof... Filosoful este un nebun consecvent... *(solemn)* Nu mai avem nevoie de serviciile d-tale *(îi întoarce spatele)*

KIRIAC *(iese jignit):* Bună ziua...

VASILIU *(cu ochii în lacrămi)* Domnule Penciulescu este uşor să faci toată lumea tâmpită... Dar mai e nevoie să şi argumentezi.

PENCIULESCU: Nu plânge băiete că mi se rupe inima şi mă sileşti să-ţi spun, acum într-un ton duios, că eşti idiot... Cum o să argumentez că *(apasă)* va fi război...?

VASILIU *(îndurerat):* Aşa cum ei argumentează că nu va fi, d-ta trebuie să le răspunzi arătând cu argumente că va fi. După regulile logicii... Nu cu invective.

PENCIULESCU: Măi băieţaş dragă, mă, cazi din prostie în prostie... Dacă ei sunt atât de imbecili ca să pretindă că demonstrează că nu va fi război, eu nu pot fi tot atât de idiot, ca să aduc şi eu argumente, fie şi contra... Aici este prostia, să aduci argumente, pricepi? Aşa, băieţaş, să nu te mai prind cu logică prin toate buzunarele. *(soarbe)* Strici chiar gustul şvarţului *(Intră Gelu întovărăşit de Praida, venind de la maşini de jos, în capul gol.)*

GELU: Stai să-ţi arăt că am procesul-verbal aici *(caută în sertar - între timp către Penciulescu)* la ce oră a telefonat secretarul că vine Sineşti?

PENCIULESCU: Trece pe la Interne întâi şi pe urmă vine aici *(către Vasiliu)* Aşa... să ştii că trebuie să-mi dai toate articolele să le văd mai întâi... Ia arată-mi, ce-ai acolo... Aaa... s-a terminat *(i-a luat articolul din mână).* Ăsta-i 5-6 de mâine...? Nu-ţi mai dau drumul aşa uşor... *(citeşte şi e indignat)* Ei nu... asta-i... bună *(către Gelu)* Băiatul ăsta scrie cu şira spinării, nu cu capul. Îşi bate joc de cititori...

VASILIU: Domnule Penciulescu, vă rog... *(Gelu nu mai caută în sertar şi ascultă.)*

PENCIULESCU *(fierbând):* Ce mă rogi? Cum poţi d-ta să scrii că ţara românească este condusă de escroci, de şarlatani şi de hoţi? Cum? D-ta crezi sincer că Take Ionescu, Marghiloman, or fraţii Brătieni sunt nişte escroci? Ei, nu zău... Te pomeneşti că ţi-ar fi frică să călătoreşti cu Take Ionescu în compartiment? Vrei să-ţi spun cinstit?... Dacă ar fi să călătoriţi împreună, mai curând m-aş aştepta ca d-ta să-i bagi lui mâna în buzunar... să-i subtilizezi portmoneul... când ar privi visător pe fereastră... Domnule, oamenii politici nu sunt escroci... Escrocii suntem noi care suntem siliţi să trăim de azi pe mâine. Escroc eşti d-ta, care iei leafă pentru o meserie pe care nu o cunoşti... Escroc sunt eu care în fiecare an iau bani de la minister ca să scriu o carte pe care toată lumea ştie că n-am s-o scriu niciodată *(se întoarce către Gelu şi Praida)* Auzi cine vorbeşte... şi cum vorbeşte despre oamenii politici români...? *(către Vasiliu)* Ai cunoscut d-ta vreun om politic român...? Află că adevăraţii oameni politici la noi sunt nişte delicaţi şi nişte visători... Cu gândurile în sfere suave iscălesc aprobând o dată, la cinci şase ani, o dată nu mai mult, un contract de furnituri pentru stat, fără să bage de seamă că s-a strecurat acolo un cuvânt mai mult sau mai puţin. Am cunoscut unul, care la un contract de bocanci pentru armată, visător, n-a observat într-o frază acolo, termenul *«la vârtej».* Asta i-a adus, tot fără să se trezească nici când a primit-o, o vie de patruzeci de pogoane... Fără să calce legea... Poţi azi să călătoreşti cu el liniştit în tren... Îţi va plăti amabil şi masa, în vagonul restaurant... E de o cinste rară, de o distincţie totală, în raporturile lui cu lumea... Nici nu are nevoie azi să fie altfel... Acum cinstea îi rentează ea însăşi. Află, tinere nesăbuit, că politicianul român dansează cu legea elegant, fără să o calce pe picioare...

PRAIDA *(surâde amuzat):* Şi că în genere, chiar la cinci ani odată, obosit de cinste, el nu dansează decât pe contul Statului.

TOMA: Domnul pe care-l aşteptaţi...

GELU: El e... Praida, d-ta rămâi *(ceilalţi se duc)*

SCENA II

GELU, PRAIDA, intră SINEŞTI

SINEŞTI *(cu o abilitate voită, are înadins mâinile ocupate, cu pălăria şi bastonul, ca să pară firesc că nu poate da mâna, în realitate fiindcă îi e teamă că s-ar putea să rămâie cu mâna întinsă):* Eşti desigur surprins că şeful meu de cabinet a insistat atât de mult, arătând că vreau să te văd astă seară - *(s-a aşezat jos, se aşează şi cei doi care îl primiseră înadins în picioare)* Mi s-a spus la club, azi după amiază, că sunt atacat de o foaie oarecare, la început n-am dat nici o importanţă numelui gazetei... Înţelegi? un ministru nu o să stea să citească toate gazetele care îl înjură... unde am ajunge?... Şi personal din principiu nu citesc foile care mă atacă. Aşa că habar nu aveam de acest atac din *(caută titlul gazetei).*

GELU *(concentrat):* «Dreptatea Socială».

SINEŞTI *(precis):* Întocmai... *(reluând)* zic, nu aveam habar, când mi-au căzut ochii sub titlu... A... dar aici e director bunul meu prieten Gelu Ruscanu... probabil că nici nu ştie omul despre ce e vorba. Se vede că vreun redactor zelos, în criză de subiecte, acum pe căldurile acestea, a vrut să mai animeze foaia şi... *(rupând fraza ca să descopere pe Praida)* domnul e desigur vreun prieten de al dumitale?

GELU *(calm):* Da... *(reia şi el ideea)* Cred că v-aţi înşelat. Pot să vă spun chiar că toate aceste articole, şi cele pe care le-aţi citit şi cele pe care din principiu nu le-aţi citit, sunt scrise chiar de mine...

SINEŞTI *(cu un soi de cordialitate ciudată):* Nu se poate... Atunci tot eu am dreptate... Într-adevăr nu ştii despre ce e vorba...

GELU *(brusc, grav):* Socoteam... că aţi reflectat adânc şi că tocmai pentru ca să evitaţi un pas ireparabil şi pentru noi şi pentru d-voastră... aţi venit aici... Cel puţin în modul acesta am interpretat noi telefonul care ne anunţa vizita d-voastră...

SINEŞTI: Noi?... care noi?...

GELU *(puţin încurcat):* Noi... să zicem eu şi prietenii mei... Să zicem, eu şi domnul Praida *(îl arată).*

SINEŞTI: Sunt foarte încântat să cunosc pe domnul Praida, însă eu nu înţeleg să am de a face cu nici unul din prietenii d-tale. Nu mă interesează nici măcar directorul «Dreptăţii Sociale». Eu am venit aici să stau câteva minute de vorbă cu vechiul meu prieten domnul Gelu Ruscanu.

GELU *(cu un ton mai precis):* Domnule Sineşti, d-voastră ştiţi că la ora aceasta *(se uită la ceas)* scrisoarea e gata să intre în pagină? Şi dacă ştiţi aceasta de ce atâta vorbărie fără folos?...

SINEŞTI *(candid):* Scrisoarea? ce scrisoare?...

GELU *(stupefiat):* Credeam că sunteţi în curent?... Credeam...

SINEŞTI *(surprins):* Ce tot spui d-ta?... cum, cine să mă pună în curent? Am citit şi eu ca oricine ameninţarea din ziar...

GELU: Din ziar?...

SINEŞTI: Altminteri de unde?...

GELU: Domnule Sineşti, de ce ţineţi atât de mult să rămâneţi în acest minister?... Ar fi mai bine şi pentru d-voastră şi pentru noi.

SINEŞTI *(tăios):* N-am nevoie de sfaturile d-tale. Ce scrisoare e asta?

GELU *(e în prada unui chin vizibil. Sineşti observă şi capătă mai multă siguranţă)*

SINEŞTI: Ai pus cumva vreun detectiv de mi-a umblat prin sertare?...

GELU *(cu voce slabă):* O scrisoare... *(stânjenit totuşi)* o scrisoare a doamnei Sineşti...

SINEŞTI *(mirat):* O scrisoare a nevesti-mii. Dar nu văd legătura cu politica... cu Ministerul Justiţiei. Ori e şi ea o infamă de burgheză? *(dintr-o dată dur)* Iartă-mă, dar trebuie să-ţi spun, ar fi o ticăloşie.

GELU *(se stăpâneşte greu):* Dumneavoastră nu aveţi dreptul să întrebuinţaţi acest cuvânt.

SINEŞTI *(ca o lamă de stilet):* Nu e rău spus... chiar în clipa când anunţi că vei publica scrisoarea unei femei. În fine, pentru că e vorba de o scrisoare, dă-mi-o s-o văd şi eu... Ce scrisoare? După câte ştiu nevastă-mea n-a făcut niciodată politică, nici ocultă chiar... Atunci?...

GELU *(încurcat):* Da...!

SINEŞTI *(ca un cleşte):* Ei da... ce fel de scrisoare?...

GELU *(obosit, enervat):* O scrisoare... în sfârşit... o scrisoare de dragoste...

SINEŞTI *(se ridică, face un pas, cu o detenţă dură, se frânge, se răsuceşte în el însuşi şi întreabă apoi cu voce scăzută):* Către cine este adresată?...

GELU *(mereu încurcat):* Domnule Sineşti, de câte neplăceri am fi scutiţi amândoi, dacă aţi renunţa la Ministerul Justiţiei.

SINEŞTI *(îndârjit):* Înainte de minister şi de toate, mă interesează acum ce scrisoare e asta? Către cine e adresată?

GELU *(şovăitor):* Veţi vedea mâine când o veţi citi... Nu asta interesează acum.

SINEŞTI *(îl priveşte sălbatic):* Ba da *(se stăpâneşte cu un gest sec, îşi revine)* Dar nu e adevărat?... Maria?... *(apoi parcă neputând să treacă peste un obstacol, resemnându-se, surâzând)* E o născocire... o plăsmuire... ascultă, dragul meu... mă obişnuisem să te cred un tânăr cam naiv, dacă vrei, şi iartă-mă că ţi-o spun... dar de bună credinţă. Ei bine, e probabil c-ai fost indus în eroare...

GELU *(s-a trântit crispat în fotoliu):* Am motive să cred că nu am fost indus în eroare...

SINEŞTI *(fără să apese):* L-ai privit drept în ochi pe cel care ţi-a adus-o? Ai învârtit în mână peticul acela de hârtie...? Te-ai îndoit o clipă de autenticitatea lui?... O cunoşti pe Maria, tot atât de bine ca şi mine. Ei bine, atunci cum ai putut crede una ca asta?...

GELU *(nesigur):* Domnule Sineşti...

SINEŞTI: Ce caraghioslâcuri... *(râzând insinuant)* Şi pe urmă, cu cine ar fi putut să mă înşele?... Dar în sfârşit... dă-mi scrisoarea... S-o cercetăm împreună. Să-ţi dovedesc dacă e nevoie ce infamie s-a încercat.

GELU *(cu oarecare hotărâre):* Dacă mai aveţi un petic uitat de conştiinţă veţi înţelege că nu puteţi rămâne ministru al Justiţiei... *(crispat)* al Justiţiei...

SINEŞTI *(dur, totuşi având aerul că nu crede):* Deocamdată, dă-mi să văd scrisoarea... *(rânjind)* Vreau şi eu să aflu cu cine m-a înşelat *(stă pe gânduri, caută, apoi parcă uimit)* Dacă n-oi fi cumva chiar dumneata. Mai ştii drăcie!... *(amuzat parcă)* Te pomeneşti că-i făceai curte cu piciorul pe sub masă? Şi de aceea găseai mâncărurile delicioase *(din ce în ce tonul de bonom se transformă în zeflemea ageră)* Maria te invita cam des când erai student. Restaurantele sunt aşa de proaste şi murdare... bietul băiat... Poate că de aceea îmi găseai discursurile frumoase... admirabile... când le comentam seara la colţul căminului... pe când Maria ne turna ceaiul?... *(Gelu devine din ce în ce mai palid)* Şi pe urmă seara, când ieşeam împreună fumând, îţi aduci aminte ce ţigări minunate aveam?... eu la club, d-ta acasă... Să-ţi prepari examenele... Ori te pomeneşti că după ce ne despărţeam o luai pe bulevard la dreapta la mine acasă?... Şi eu te credeam cu ochii pe carte! E drept că servitorii, oameni de încredere, nu mi-au spus nimic... Dar mai ştii,

poate că d-ta, luptătorul pentru adevăr, pentru dreptatea absolută, înflăcăratul reformator... campionul luptei împotriva corupţiei... «fie ea de sus, fie de jos» cum scrie «Dreptatea Socială», ai debutat prin a corupe pe Lina şi Vasile?... poate că atunci când eu intram pe uşă, d-ta escaladai.... cum puteai fereastra? *(râde gros)* Fleacuri... fleacuri... *(cu o şerpuitoare ironie)* D-ta mă iubeşti, domnule. Da, da mai mult decât ai crede poate... cu toată graba inexplicabilă de a publica scrisoarea asta *(dus pe gânduri)* Mi-aduc aminte şi n-am să uit niciodată, când eram bolnav de pneumonie cu 40 de grade temperatură, cât devotament mi-ai arătat... Înfrigurarea cu care alergai după doctor... Ceasurile pe care le vegheai cu Maria la căpătâiul meu... De câte ori nu te apuca dimineaţa la mine acasă...

GELU *(e cu desăvârşire abătut, nu scoate o vorbă, în timp ce Sineşti îl priveşte apăsător ironic. După un timp):* V-am spus că veţi vedea mâine cui îi e adresată scrisoarea şi cum înţelege cel care a primit-o şi a publicat-o să tragă consecinţele acestui act.

SINEŞTI *(îl ţine cu o privire de oţel):* Sunt convins că o vei opri dumneata, chiar dacă va fi cumva pusă în maşină.

GELU *(obosit):* Nu cred că se va întâmpla acest lucru...

SINEŞTI *(rămâne mult timp pe gânduri, îşi frământă pumnii strânşi, îşi muşcă buzele, apoi cu gestul de a trece mai departe):* Dar să admitem că va apărea această scrisoare... Ce vreţi să dovediţi cu ea?...

GELU *(face o sforţare grea, şi apoi cu destulă energie):* Scrisoarea aceasta aduce dovada că aţi jefuit şi aţi asasinat pe... bătrâna Manitti.

SINEŞTI *(a rămas încremenit, apoi, după o lungă pauză, nespus de calm):* Eu am jefuit, am asasinat? Afirmă aceasta nevastă-mea în scrisoarea ei? *(ţine umerii ridicaţi într-o lungă întrebare)*

GELU *(hotărât):* Da, dând şi amănuntele împrejurării...

SINEŞTI *(priveşte nedumerit, apoi foarte neliniştit):* În cazul acesta desigur că această scrisoare dovedeşte ceva...

GELU *(scăzut, subliniind cu mâna sensul):* A, prin urmare...

SINEŞTI *(continuându-şi ideea):* Dovedeşte fără putinţă de tăgadă că nevastă-mea este o mitomană... *(completând, mai sever)* o mitomană erotică...

GELU *(cu totul surprins rămâne aşa năucit):* Cum, o mitomană erotică?

SINEŞTI *(voit obiectiv):* Foarte simplu... O femeie care, ca să devie interesantă şi să-şi aţâţe amanţii, brodează cele mai abracadabrante năzbâtii... Cazuri foarte des studiate de medicină şi de psihologia patologică...

GELU *(scos din sărite, trânteşte cu pumnul în masă):* Ce vreţi să spuneţi?...

SINEŞTI *(privind ceasul):* Că în delirul lor erotic unele femei detracate născocesc cu frenezie tot ceea ce poate face plăcere amantului lor, tot ceea ce le arată pe ele ca pe nişte fiinţe excepţionale, ca pe nişte victime. Mai ales leturghii negre împotriva bărbatului, ca să-şi justifice adulterul. În genere amantul este prost şi crede orice... crede nu numai că este singurul care se împărtăşeşte din farmecele doamnei, dar că este şi cel dintâi... şi desigur cel din urmă. Aşa e orice amant, credul... Dar dacă amantul este în genere credul, Justiţia e mult mai puţin credulă... Ea pretinde probe... şi mai ales pretinde probe tocmai unei femei fără scrupule şi fără demnitate, care-şi trădează soţul şi-şi necinsteşte căminul.

GELU *(uluit de această întorsătură, nu găseşte alt argument):* Eu sunt absolut convins că nu acesta este cazul aici şi că această scrisoare conţine purul adevăr.

SINEŞTI *(s-a ridicat masiv, îl priveşte, aspru, apăsat):* Crezi că e adevărat că eu am ucis şi am jefuit?...

GELU *(scăzut):* Da...

SINEŞTI *(se stăpâneşte cu un gest convulsiv, răsuceşte apăsat o carte, apoi după un timp respirând puternic):* Te priveşte... să admitem, dacă vrei pentru uşurinţa discuţiei şi această *(apasă)* absurdă afirmaţie. Dar sunt avocat. Discutăm strict juridic... Ce valoare probantă poate să aibă această scrisoare pe care vrei s-o publici şi în care autorul ei face afirmaţii, care îl privesc ca valoare de adevăr, despre un terţ?...

GELU *(cu privirea vagă, dar neclintit):* Depinde de împrejurări... Dacă aduce verosimilitate...

SINEŞTI *(cu o voită obiectivitate):* De acord... Dar atunci sunt judecate împrejurările... Se vor judeca deci împrejurările. De altfel, dacă scrisoarea există totuşi, e probabil că în faţa instanţei, dezmeticită, o va retracta femeia însăşi.

GELU: Rămâne gravitatea condiţiilor obiective, a prezumţiilor.

SINEŞTI *(continuând ostentaţia juridică):* Pentru aceasta nici nu e nevoie de scrisoare... Atunci?

GELU: Pentru ca justiţia să se pună în mişcare, are nevoie de un început de dovadă.

SINEŞTI *(cu o strâmbătură de dispreţ, cu umerii drepţi, privindu-l iscoditor):* Înţeleg, e nevoie de scandal.

GELU *(chinuit, fără sprijin, iritat de argumentarea lui Sineşti):* Repet încă o dată şi voi repeta la nesfârşit convingerea mea profundă, că aici nu e vorba de o născocire, că nu e vorba mai ales de o mitomană.

SINEŞTI *(liniştit, ca de piatră):* Nu mă interesează convingerea d-tale personală şi sunt sigur că nu interesează pe nimeni... Dar din punctul d-tale de vedere, dacă eşti într-adevăr convins că această femeie merită să fie crezută, şi aşa e, de vreme ce afirmaţia ei ţi se pare de nediscutat... atunci ceea ce faci este nu numai inutil, dar şi abominabil... Nu vei putea să atingi pe nimeni, căci nu e aici nici o probă... decât pe ea însăşi *(se consultă, o clipă, cu el însuşi).* Spune-mi un lucru... Crezi că ea e vinovată? Nu faţă de mine, căci aici nu încape îndoială... Dar asta mă priveşte numai pe mine. Faţă de dumneata, faţă de justiţie?

GELU *(precis):* Nu...

SINEŞTI *(în continuare):* Care ar putea în definitiv să-i fie vina?

GELU *(mereu precis):* Nu e vinovată.

SINEŞTI *(pironindu-l lung cu privirea):* Atunci începi cu un asasinat *(a încleştat pumnul)* Nu vei lovi decât tot în această nenorocită, căci vei da pradă opiniei publice, nu numai purtarea ei de soţie nedemnă, şi de mamă denaturată care nu-şi va mai putea păstra copiii, dar vei etala şi tarele ei intime de femeie bolnavă... Vorbiţi în numele dreptăţii la această «Dreptate Socială», dar înepeţi, dacă aceasta e începutul, printr-o bestială, criminală nedreptate, căci asasinaţi în mod deliberat o femeie, care din punctul d-voastră de vedere nu are nici o vină, distrugându-i căsnicia şi terfelind-o, nimicind-o în stima semenilor ei.

GELU *(de neclintit):* Dreptatea individuală nu poate trece înaintea Dreptăţii tuturor. E o nenorocire, o mare nenorocire, că această biată femeie trebuie să fie sacrificată, dar nu poate să fie altfel. Am văzut sacrificii şi mai grele.

SINEŞTI: Te întreb precis... Ea consimte la acest sacrificiu?

GELU *(după o lungă şovăire concentrată):* Mai curând, nu.

SINEŞTI *(stăruind mult):* Te întreb din nou... E vinovată?

GELU *(cu un calm impersonal):* Nu.

SINEŞTI: Aşadar sacrifici, liniştit ca o maşină, o femeie şi copiii ei, pentru o cauză care e a oricui, dar nu e a ei... *(scurt)* Nici o lege nu-ţi dă acest drept.

GELU *(cu privirea absentă):* Nu se poate altfel.

SINEŞTI *(cu privirea dură, încleştat):* Mentalitate bestială... Îmi pare rău că trebuie să-ţi amintesc încă o dată lucruri pe care credeam că le ştii... Văd că n-ai priceput nimic din tot caracterul civilizaţiei occidentale. Baza, esenţa acestei civilizaţii nu e ştiinţa, căci ştiinţa poate fi asimilată şi de alte continente... Este moştenirea romană a dreptului... Este supremaţia absolută a legii juridice. Pereat mundus, fiat justitia... *(parcă el ar fi însăşi vocea justiţiei milenare, s-a ridicat în picioare)* Să piară lumea dar să se facă dreptatea legală celui care o are chiar dacă e singur şi neînsemnat. Aceasta-i puterea şi gloria civilizaţiei europene... De aceea mentalitatea occidentală cucereşte celelalte continente şi nu dimpotrivă...

GELU *(într-o fierbere amară, cu ironie grea):* Bine ai nimerit vorbindu-ne nouă socialiştilor de dreptatea şi omenia societăţii moderne... Ah, legile de asuprire şi secătuire ale exploatatorilor... Când vezi ce ticăloşii tolerează această societate capitalistă şi cum îşi trage luxul şi desfrâul tocmai din nedreptate, asemeni ciupercilor care îşi trag culorile frumoase tocmai din putregai, e savuros să vorbeşti de spiritul de dreptate al societăţii occidentale.

SINEŞTI *(ştie ce spune):* Nu tăgăduiesc că e adevărat ceea ce spui. Desigur că legile sunt în mare parte nedrepte... Dar sunt legi... Se pot face altele mai bune fără îndoială... Justiţia însăşi poate greşi în aplicare... Dar ceea ce nu poate admite conştiinţa apuseană este nedreptatea legală... executată lucid, deliberat, indiferent scopul. Şi, pentru că vorbeşte de absolut, e aici singurul absolut posibil, cel juridic pentru că vine din voinţă, acel principiu de foc: «Pereat mundus, fiat justitia».

GELU *(cu un dispreţ de metal pur):* Legile juridice sunt făcute de oameni, deci nu sunt legi adevărate. Noi le dispreţuim. Legile adevărate sunt în conştiinţă... *(sarcastic)* Dar continuaţi... continuaţi...

SINEŞTI: Nu există dreptate pentru cei mulţi, acolo unde nu există pentru unul singur. Pentru un asemenea caz, cazul Dreyfus, Franţa a fost frământată aproape un deceniu şi a ajuns până în pragul războiului civil. De altfel această Franţă regretă şi acum ororile morale ale Revoluţiei... Ilegalităţile tribunalului revoluţionar. Teroarea.

GELU *(liniştit):* Au fost totuşi necesare.

SINEŞTI: Greu de dovedit. Pot să-ţi spun altceva... Dacă azi un corp de savanţi, în căutarea unui leac, ar inocula deliberat cancerul, unui individ, fără ştirea şi fără voinţa lui, mulţimea, în apus, ar da foc institutului lor. Şi dumneata vrei să sacrifici reputaţia unei mame, şi poate viaţa ei şi a copiilor ei chiar, pentru o experienţă socială? presupunând că eşti de bună credinţă.

GELU *(îl priveşte uluit, se frământă enervat, parcă nu ştie ce să mai facă, apoi împinge furios scrumiera de bronz care se rostogoleşte pe jos):* Este atât de nemaipomenit ce se întâmplă în clipa asta, încât ar trebui ca evenimentul să fie întovărăşit de «semne cosmice», aşa cum a fost la naşterea marilor personaje legendare. *(cu tot corpul crispat)* Un criminal pledează şi afirmă sublimul legii. Ar trebui ca în această clipă să se frângă instantaneu toate liniile drepte din abecedare, ar fi de aşteptat ca oamenii să înceapă toţi deodată să pronunţe cuvintele de-a-ndăratelea de la coadă spre început *(violent cu ochii de foc)* Dar bătrâna Manitti, în clipa în care era sufocată cu perina, ce vină avea? Pe ea n-o apăra legea al cărei elogiu sublim îl faci?... Ei bine, răspund eu. O va răzbuna, deşi prea târziu, conştiinţa dreptăţii absolute.

SINEŞTI *(se răsuceşte într-un salt întors de tigru gata să sară, respiră greu apoi, aproape livid, stăpânindu-se):* Când eu, ministrul Justiţiei am venit aici, mi-am dat seama cât risc şi cât de imposibilă este orice reacţie pe loc, aşa cum ai merita din partea mea. Mi-am spus că trebuie să fiu calm orice s-ar întâmpla. Mi-am spus că trebuie să viu pentru că o nenorocire ameninţă pe fiul singurului om superior pe care l-am întâlnit în viaţa mea şi, doar în anume sens, ameninţă şi familia mea. Dar cum? Pentru că dumneata crezi asta, dumneata, în definitiv un oarecare, mă şi socoţi condamnat... şi mă execuţi pe temeiul mărturiilor unei mitomane erotice? Nu găseşti că treci dincolo de limitele discuţiei convenite? Căci am convenit faptul în discuţie, numai cu nădejdea că voi împiedica o nenorocire iscată din demenţă. Dacă n-ar fi fost amintirea fierbinte a lui Grigore Ruscanu şi dorinţa unei lămuriri....

GELU *(îl întrerupe surâzând ironic):* Invoci amintirea tatălui meu ca introducere la şantajul pe care-l pregăteşti? *(cu un gest moale)* Nu se va prinde. Ştiu că ai în portvizit scrisoarea imprudentă a tatălui meu... Ai păstrat-o şi...

SINEŞTI *(duce mâna la portvizit):* Da, o am la mine, o port totdeauna la mine. Uite-o *(a scos-o, vrea să i-o arate, Gelu face un gest de*

refuz şi atunci o citeşte el însuşi) «Dragă Sineşti, te rog, dă neapărat aducătorului douăzeci de mii de lei din depozitul «Societăţii forestiere»... N-avea nici o grijă, mâine dimineaţă, luni, la ora opt, pun toată suma la loc». E pe hârtie cu antetul clubului.

GELU *(îngrozit, pune fără să vrea mâna la gât):* Cum a putut să scrie în asemenea termeni? *(nu pricepe)* O scrisoare de sinucigaş *(a rămas câteva clipe îngheţat)* Ce chilipir în mâna unui om fără scrupule... Înţeleg de ce ai păstrat-o cu atâta grijă, de ce o ai acum la dumneata.

SINEŞTI *(cu scăzută brutalitate):* «Înţelegi», fiindcă judeci toată lumea după mentalitatea dumitale şi a complicilor dumitale.

GELU *(surprins cu totul):* Ce vreţi să spuneţi?

SINEŞTI: Un lucru foarte simplu... Dar mai întâi o lămurire... De ce nu l-ai întrebat tocmai pe acel ticălos care a primit scrisoarea, de ce a păstrat-o ani de zile şi abia acum ţi-a adus-o ca s-o publici? *(aşteaptă, aspru)* De curiozitate, pe el l-ai întrebat oare de ce a păstrat-o?

GELU *(înroşindu-se, sufocat, cu un act de încleştată voinţă, apoi ridică privirea cu hotărâre, calm):* Eu am primit scrisoarea *(după un lung răstimp, cu privirea absentă, cu o neomenească linişte)* Şi voi trage toate consecinţele.

SINEŞTI *(ascultă încremenit, respiră greu, ca şi când ar aprecia ceva în adânc, pe urmă foarte simplu ca o linie pe tablă):* Ştiam...

GELU *(parcă lunecând, fără sprijin):* Ştiai?

SINEŞTI *(masiv):* Ştiam... Am ştiut totul de atunci.

(Urmează un lung răstimp stânjenitor în care fiecare caută parcă în el însuşi, apoi Sineşti vine sfidător, sunt acum amândoi faţă-n faţă) Pot să te întreb eu acum, de-a dreptul, cu ce gânduri ai păstrat atât de grijuliu această scrisoare, ani de zile?

GELU *(limpede ca platina):* Cu gândul că trebuie publicată *(de-a dreptul)* Din clipa în care o primisem ea făcuse din mine, automat, un complice. *(cu un fior scăzut)* Până la denunţare nu mai eram decât complicele asasinului. Nu mai puteam distruge o mărturie, care nu-mi mai aparţinea mie, ci justiţiei. În conştiinţa mea era din prima clipă ceva care se desprinsese de mine şi nu mai putea fi schimbat de mine. Dumneata n-ai cum să mă înţelegi.

SINEŞTI *(stă un lung răstimp cu privirea în pământ. Se plimbă puţin prin cameră, apoi schimbat cu totul, de nerecunoscut, fără nimic din dârzenia de până acum, parcă obosit, parcă descurajat, cu un fel de tristeţe neaşteptată):* Te înţeleg... din nefericire te înţeleg.

Poate că dacă nu aş fi cunoscut atât de aproape pe tatăl dumitale, mi s-ar fi părut totul de necrezut. Dar acum recunosc aceeaşi sete cu neputinţă de astâmpărat, aceeaşi nebunie a absolutului. E ceea ce m-a îngrozit, dar şi ceea ce am iubit mai mult la acest om. Prin asta am fost nedespărţit de el până în ceasul morţii *(s-a aşezat iar, întârzie în gând, apoi continuă cu voce moale).* A fost nu numai maestrul în profesia pe care mi-am ales-o, dar am avut prin el şi norocul de a trăi lângă un om neasemănat... Un om lângă care viaţa e frumoasă şi adâncă *(priveşte focul cu care se joacă)* Era de o înspăimântătoare inteligenţă. O inteligenţă sterilă pretindeau duşmanii lui... Dar eu ştiu de ce era aşa... Vedea parcă prin lucruri... Din cauza asta era incapabil de acţiune. Dorea totul cu sete şi patimă, dar când judeca mai de aproape, orice îi apărea mărunt şi ridicol... Prea marea lui inteligenţă îl paraliza. Avea un fel de boierie a minţii şi un fel de silă de cei din jurul lui, care l-a făcut să renunţe la rolul care i se cuvenea în avocatură şi în politică.

GELU *(nedumerit, oarecum neliniştit, aproape sacadat):* Mi se pare nespus de nefiresc să te aud pe dumneata vorbind aşa cum vorbeşti.

SINEŞTI *(cu copleşitoare omenie):* Ştiu. Ai socotit că am păstrat scrisoarea cu aceleaşi intenţii ca dumneata. Pe dumneata te-a uimit chiar că el a putut să scrie o scrisoare atât de «imprudentă». Eu am găsit asta firesc şi sunt mândru că un astfel de om mi-a scris o asemenea scrisoare, tocmai fiindcă ea constituie o dovadă de încredere absolută. *(cucerit în amintire)* Totul era la el absolut... Fă ce vrei cu această scrisoare *(o aruncă pe masă).*

GELU *(rămâne încremenit):* Totuşi mi se pare ciudat.

SINEŞTI: Am păstrat douăzeci de ani această scrisoare pentru că ea constituia o mărturie, o clipă sfâşietoare din drama ultimelor lui ceasuri, înainte de sinucidere.

GELU *(abia poate vorbi, i se răstoarnă toată vederea despre lume ca un decor întors de teatru)* Sinucidere? Cum, înainte de sinucidere?

SINEŞTI *(rămâne perplex, cu privirea fără sprijin):* Dar parcă... Adineaori ai vorbit de o scrisoare de sinucigaş?

GELU *(sufocat aproape, s-a ridicat):* Ce vrei să spui? Cum, tata n-a murit într-un accident de vânătoare?

SINEŞTI *(nedumerit, într-o revenire oarecum):* Am fost de altfel foarte mirat că ştii... Erai numai un copil de cinci ani şi luaseră măsuri să nu se răspândească adevărul despre întâmplare... Chiar

procurorul a convenit la versiunea unui accident cu o puşcă pe care o cerceta în birou... Numai mătuşa dumitale, eu, medicul legist şi procurorul am ştiut întâmplarea... Tatăl d-tale s-a sinucis cu revolverul pe care i l-a trimis iubita lui anume.

GELU *(pierit cu totul, abia poate întreba, după un timp):* Cine era acea femeie?

SINEŞTI *(ca o paranteză dezolată):* O actriţă. Nora Ionescu... Joacă şi acum la o grădină cred.

GELU *(încremenit):* Tata s-a sinucis pentru actriţa aceea vulgară şi fără talent? *(se frânge, cade iar în fotoliu).*

SINEŞTI *(cu o voce moale, inactuală):* Asta s-a întâmplat cam acum douăzeci de ani... Pe vremea aceea ea avea vreo douăzeci şi cinci de ani şi era frumoasă... Nu se prea observa nici că e vulgară, nici că n-are talent. A avut epoca ei. Toată săptămâna încercase s-o vadă fără să izbutească. Îi lipsea ca morfina unui bolnav... Pretindea că e supărată că o făcuse să-şi comande nişte toalete şi nu avea acum bani să le scoată... Biletul mi l-a scris duminică în zorii zilei. Până pe la zece dimineaţa pierduse şi aceşti douăzeci de mii de lei. A vrut s-o vadă neapărat şi ea nu l-a primit. I-a scris după masă o scrisoare că se sinucide dacă nu-l primeşte câteva clipe. A aşteptat până seara răspunsul ei. Pe la opt ea i-a trimis un bileţel batjocoritor şi revolverul, spunând că i-l face cadou de despărţire *(cu un tâlc amar)* Atunci am înţeles pentru toată viaţa că de la o femeie te poţi aştepta la orice. Am stat cu el până pe la unu noaptea, neîndrăznind să-i iau revolverul. Nu vorbea nimic, şedea lungit pe divan... Dimineaţa am fost chemat în grabă, era încă în agonie.

GELU *(nu-şi mai poate reveni, totul e răsturnat în el):* Aşadar tata s-a sinucis. A stat lucid în faţa morţii... a ales într-un act de conştiinţă.

SINEŞTI *(cu o admiraţie îndurerată):* Era prea pătimaş, dar patima asta, setea asta de «tot» deviase la el într-o legătură stupidă şi în jocul de cărţi. Nopţi întregi vrea să biruie, cu logica lui exasperată, absurditatea hazardului. Aşa s-a ruinat. Cum vezi, te înţeleg când te privesc copleşit de această împrejurare dureroasă din viaţa dumitale...

GELU *(se reface ca adunat din sfărâmături):* Durerea mea pentru soarta crâncenă a tatălui meu nu are nici o legătură cu judecata mea. Şi nimic nu se schimbă din ceea ce credeam *(se ridică, drept palid)* Dumneata ai putea suporta ideea unui cerc pătrat?... sau gândul că doi şi cu trei fac şase? Ei bine, aşa nu pot eu suporta

faptul că dumneata *(crescând amar)* dumneata *(exasperat)* eşti ministrul Justiţiei *(îi cad braţele moi)* Al Justiţiei, înseşi.

SINEŞTI *(cu un calm întins):* Să ne înţelegem... Nu poţi suporta ideea că eu sunt ministrul Justiţiei. *(surâde)* Cine e de vină că iei fumurile dumitale drept realitate? A, dacă printr-o inexplicabilă eroare eu aş fi găsit vinovat legal, atunci desigur că ar fi cazul unui cerc pătrat. Dar, numai fiindcă dumneata singur m-ai condamnat, să iei în serios această condamnare, e absurd, e ridicol... Pentru astfel de fumuri vrei să sacrifici o femeie?

GELU *(din toate rădăcinile fiinţei lui):* Nu va fi niciodată dreptate reală în lume până când ideea de dreptate nu va rămâne intangibilă, absolută.

SINEŞTI *(îl priveşte lung nedumerit, ridică din umeri):* Pot să iau scrisoarea? *(în prag îşi aduce aminte, se opreşte)* A, tocmai că eram să uit *(încet)* acum vreo două zile secretarul general mi-a supus spre aprobare cererea câtorva membri ai partidului d-voastră de a li se îngădui să viziteze pe deţinutul Petre Boruga şi să-i ducă vreo câteva cărţi... Am telefonat eu însumi la temniţă, cerând lămuriri, şi am aprobat această cerere... Ieri, deoarece deţinutul se pare că e bolnav, am telegrafiat să fie imediat transportat la spitalul închisorii Văcăreşti... Nu va mai purta uniforma, va putea fi vizitat de oricine şi va putea fi alimentat din oraş... Voi cere dosarul lui şi dacă va fi cazul îl voi propune pentru graţiere... *(foarte rigid)* Bună seara *(se îndreaptă spre uşă încet).*

PRAIDA *(care a urmărit cu o mare încordare toată discuţia intervine brusc):* Daţi-mi voie să spun şi eu un cuvânt... Nu ştiu ce hotărâre va lua tovarăşul Ruscanu, în orice caz sunt convins că o va lua pe cea mai bună... Dar aţi vorbit despre dreptate, despre puterea legii şi aţi citat un dicton roman. Pot să vă spun însă că deasupra legii şi dreptăţii chiar, şi romanii puneau politicul... Căci tot ei spuneau: Salus rei publicae, suprema lex: sau tradus, cum vă place d-voastră... Mântuirea cauzei obsteşti este suprema lege *(net)* Asta este tot ceea ce aveau de spus...

SINEŞTI *(îl priveşte lung):* Atunci bună seara...

PRAIDA: Bună seara... *(Sineşti iese).*

SCENA III

GELU, PRAIDA

PRAIDA *(tulburat):* Nu mai ştiu ce s-a întâmplat atunci, dar acest Sineşti este sigur una dintre cele mai infernale canalii din câte am întâlnit.

GELU *(absent, istovit, a ridicat receptorul):* Nouă pe doisprezece. Da... Dumneata eşti mamă? Vreau să-mi lămureşti un lucru... Este adevărat că tata *(îi tremură vocea, îi vine greu)* ... s-a sinucis? *(nervos).* Da... atât am vrut să ştiu *(se frânge)* ai vrut să mă cruţi, înţeleg... Nu... Altceva... De ce m-ai lăsat să-mi fac despre el o imagine atât de falsă? Cum ai putut să-mi ascunzi atâta vreme faptul acesta, care dă acum alte rădăcini gândirii mele şi care-mi răstoarnă tot cerul vieţii...?

PRAIDA *(mereu cu gândul la Sineşti, surâzând):* Crâncen jucător.

GELU *(a rămas mult timp nemişcat, apoi, ca halucinat, se duce la portretul tatălui lui):* Tovarăşe Praida, până astă seară, tatăl meu, pe care abia l-am cunoscut... era o abstracţie... Nu l-am văzut bine decât în fotografii, căci eram prea mic şi el lipsea mult de acasă.

PRAIDA *(obsedat mereu):* Crezi că doamna Sineşti ar fi putut născoci totul?

GELU *(net ca platina):* E peste putinţă *(cade iar pe gânduri).*

PRAIDA: Nu am date suficiente ca să judec, dar fireşte doi amanţi au avantajul, şi dezavantajul, privirii directe. Văd ce nu pot vedea alţii. Oricum, indiferent dacă a înfăptuit sau nu acea crimă, el e o infernală canalie.

GELU *(obsedat de portret, îl priveşte lung, târât pe alte căi de viaţă şi de moarte):* Ascultă, mă vezi pe mine cu mustaţă galică... pălărie înaltă şi monoclu cu şnur? *(înfiorat, într-un soi de răsturnare detracată)* Aşa era atunci... Acum el creşte în mine dinăuntru... Ştiu cum a aşteptat şi toate gesturile lui din seara în care s-a sinucis, fiindcă erau nerăbdarea şi gesturile mele. Tot ce s-a întâmplat în noaptea aceea când a rămas singur, întocmai cum s-a întâmplat, numai eu pot să ştiu *(se apropie tot mai mult de portret, ars de propriile amintiri).*

PRAIDA: Drăcească abilitate.

GELU *(vine de la portret, se aşează la birou, scoate scrisoarea din portefeuille - un scris mare, aplecat spre dreapta, pe o hârtie albă, frumoasă ca înfăţişare - o priveşte lung şi apoi se decide s-o transcrie)*

PRAIDA *(nedumerit):* Ce vrei să faci?

GELU: Nu pot da acest text într-o mână străină... Îl transcriu pentru tipar...

PRAIDA *(hotărât):* Nu găseşti că nu mai poţi face acest lucru?

GELU *(uimit):* Să nu mai apară scrisoarea?

PRAIDA: ... Nu ştiu... vom vedea... Oricum hotărârea nu o mai poate lua decât Comitetul.

GELU *(simplu, moale, uimit):* De ce să nu apară scrisoarea? Şi ce amestec poate avea aici Comitetul?

PRAIDA *(cu privire sigură):* Fiindcă deocamdată Sineşti ne-a pus într-o situaţie nouă, care ne depăşeşte pe noi doi...

GELU: Nu înţeleg ce vrei să spui.

PRAIDA *(cu gândul pe o lamă de fier):* A pus în discuţie eliberarea lui Petre Boruga şi aici nu mai putem hotărî noi doi... Mă duc să iau părerea membrilor din Comitet. Te regăsesc într-o oră.

GELU *(năucit):* Da *(se duce iar la portret)*

TABLOUL XI

GELU, NORA

O încăpere cât o celulă de scânduri, cabina Norei la Parcul Oteteleşeanu. Un lighean, două scaune de cârciumă, o măsuţă cu o oglindă pentru grimă. Rochii atârnate într-un cuier, prosoape mizere, lumină săracă.

NORA *(pe scaunul de la măsuţa de toaletă, îmbrăcată în costum de servitoare de operetă):* Ce să-ţi spun, a fost un chef să nu-l mai uiţi... Era aproape de închiderea stagiunii şi după spectacol ne-am dus întâi în Covaci... că eram mai mulţi. Era şi Aurica Vulpoiu cu noi, că jucam amândouă în Aventuriera. Pe urmă ne-am dus la Herăstrău *(râde şmecheră)* Avea Fronescu nişte pavilioane cu camere separate, chiar în malul lacului. De-acolo se pleca numai către zece, unsprezece dimineaţa.

GELU *(pândind spre culise):* Dar ascultă, te rog, să nu pierzi intrarea...

NORA *(cu o mutră de dezgust):* Nu, că nici în actul ăsta n-am decât o replică în final, când aduc o scrisoare. De altminteri mai că-mi vine să-l dau dracului de teatru. Ce, astea sunt roluri de mine, cu care am jucat la Naţional numai roluri de cochetă? S-ajung să joc servitoare şi să mă uit la nespălatele astea care vin cu toalete ca să sperie lumea, şi n-au talent... Lasă, că dacă izbuteşte Titi să ia concesia bufetului la Modern, să mă picuri cu ceară dacă mă mai prinzi pe scenă, că la bufet se câştigă mai bine decât în turneu. Dar ce-ai zice dacă am comanda încă două cognacuri?

GELU *(după un timp cu un surâs):* Dacă vrei şi încă două cafele.

NORA: Ţigări ai?

GELU *(accenturând surâsul):* Nu fumez, dar spune să vie şi un pachet de ţigări...

NORA *(iese o secundă, apoi se întoarce):* Şi cum îţi spuneam, frumoase timpuri, acum douăzeci de ani. Ei, ce se compară bărbaţii de atunci cu fleacurile de azi?... Prin '94 un bărbat nu trimitea flori de ziua unei femei ca azi... Îi trimitea o bijuterie, sau o trăsură cu doi cai focoşi, cadou... Ăia ştiau să iubească.

GELU *(cu tâlc amar):* Şi dumneata făceai uneori cadouri frumoase.

NORA *(cu vervă):* Ei, dacă ai şti ce frumos ceas de aur, cu breloc, i-am făcut cadou odată de ziua lui, lui Titi... Hei, alte vremuri... Mi-aduc aminte de Ruscanu, ruda asta a dumitale de care vorbim... Foarte distins... aşa înalt, umbla numai în haină neagră vesta cu pichet alb, purta o bărbuţă blondă şi baston cu mâner de aur, când venea să mă ia de la teatru crăpau târfele de invidie. Ba într-o zi am avut un scandal şi cu nevastă-sa care l-a întâlnit odată cu mine pe stradă.

GELU *(uimit):* Dacă nu mă înşel prin anii aceia nevastă-sa nu mai trăia... *(cu un surâs crispat)* Şi nu cred că era blond...

NORA: Bată-te să te bată, că bine zici... Acuma ştiu, îl confundasem cu Dodo, Arghiropol... Şi ăla era bine... Erau prieteni, de altfel *(îşi lipeşte palma de obraz, emfatic)* Şi geloşi, domnule, geloşi... Dar eu nu-l iubeam pe nici unul dintre ei, îl iubeam pe Titi...

GELU *(deprimat, parcă ar pluti dus de şuvoi):* Aşadar l-ai confundat. *(îi pipăie gândurile)* Eu ştiam că el te-a iubit foarte mult.

NORA *(firesc, sigură de ea):* M-o fi iubit dragă, de ce să nu mă iubească...? Parcă numai el m-a iubit?

GELU *(contemplând-o cu o curiozitate amară, în clipa când ea, în picioare, pune o rochie în cuier, spune ca într-un aparte îndurerat):* Ce mormânt au căutat toţi în şoldurile acestea făloase...?

NORA *(n-a înţeles prea bine şi mai ales îi convine):* Pe vremea aceea o femeie era o femeie...

GELU *(ca un ecou, pentru el):* «Femeie» *(privindu-i intens braţele goale)* Or mai fi în braţele astea esenţele tari şi amare care-i ameţeau pe ei...?

NORA *(simte şi joacă ocolit comedia ancestrală, făcându-şi de lucru cu rochia în cuier):* Într-o zi, Ruscanu asta mi-a spus că am o piele mătăsoasă ca un sân de mamă tânără... *(zâmbeşte şireată şi vulgară pe nuanţă)* Auzi? ca un sân de mamă tânără...

GELU *(retractil):* Şi crezi că nu-l confuzi iar...?

NORA: Ei, asta-i... Ce crezi acum despre mine...? Goriţă Ruscanu, frate, avocatul? Nu? A fost şi deputat cred.

GELU *(dezarticulat, cu privirea obosită):* Zădărnicie a zădărniciilor... *(bea tot paharul)* Şi Titi cine era?

NORA *(cu mândrie conjugală):* Actualul meu bărbat... De abia terminase conservatorul... Era stagiar la Național... Ar fi făcut mare carieră de prim amorez. Dar n-a avut nici el noroc... S-a certat cu directorul, tot o chestie de femei, și l-a dat afară. Atunci am plecat și eu de la Național. Am făcut o trupă și am început să jucăm în turnee... Dar am pierdut tot, că Titi s-a încăpățânat să joace roluri care nu i se potriveau *(face gestul cu palmele ca două talgere)* Am tocat casa, bijuteriile, via... Dar acum sper că dacă luăm bufetul de la Modern ne refacem, că mi l-a promis Alecu.

GELU *(cu o bruscă furie interioară, cu o grimasă):* Ascultă, ești fericită?

NORA: Sigur că da... *(legănat, cântat)* E el cam crai... că la patruzeci și ceva de ani se ține bine... Eh... mai calcă el și pe de lături... *(arată strângând pumnul)* Da-l țin *(e în picioare ca o combatantă)*

GELU *(descompus, cu gândirea în zig-zag, bea din nou din paharele aduse, reține și sticla):* Cât a putut să dorească... și cât a putut să fie de nefericit *(îi mângâie grumazul alb pe gânduri)*

NORA: Cine?

GELU *(nostalgic ca unui refren):* Un om pe care nu l-am cunoscut nici eu... și pe care nu l-a cunoscut bine decât un asasin *(o mângâie și ea se lasă mângâiată)* Ascultă, ești atât de fericită? *(e un vin tulbure în privirea lui)*

NORA: Dacă-ți spun că iubesc?

GELU *(un freamăt mocnit, un gând fulgerat răscolește drojdii din el, îi înfierbântă sângele ca o otravă. Se apropie mai mult de ea și-i spune aprig):* Vrei să vii mâine seară să iei masa și să dormi la mine?

NORA *(îi joacă ochii):* Să dorm la tine?...

GELU *(cu furie):* Toată noaptea... Te vreau goală din cap până-n picioare...

NORA *(clatină din cap):* Scârboși mai sunteți voi bărbații... Pentru că ți-am spus că-l iubesc pe Titi?... *(e totuși foarte ispitită)*

GELU *(cu o anumită duritate amară de stăpân):* Vii?

NORA *(concesivă):* Trebuie să-mi anunț o prietenă să știe că dorm la ea, că așa am eu o vorbă *(când el e în prag).* Am să văd... Trec eu pe sus la gazetă.

TABLOUL XII

SCENA I

GELU, PRAIDA, apoi SACHE, VASILIU

La redacție către miezul nopții. Intră Gelu și Praida, care întoarce comutatorul.

PRAIDA: Dacă nu mi-ar fi spus Colaru că ai intrat la Capșa, n-aș fi crezut. Știu că nu mergeai acolo niciodată. Vroiam să te caut la grădină.

GELU *(răsucit în el):* Avea un loc al lui favorit, pe canapea în colț, unde-și lua totdeauna șvarțul cu rom și paharul de cognac seara, înainte de a se duce s-o ia de la teatru. Mi-a povestit multe un chelner bătrân care l-a servit ani de zile.

PRAIDA *(îl apasă pe umăr ca să stea în fotoliu, căci Gelu rămăsese dezorientat în picioare):* Tovarășe Ruscanu, afară de dumneata tot comitetul e de părere că trebuie să obținem eliberarea lui Boruga, renunțând să publicăm scrisoarea.

GELU *(cu un soi de indiferență din oboseală):* De ce afară de mine? Sunt și eu de aceeași părere...

PRAIDA *(îl privește încurcat):* Atunci?

GELU *(ridică din umeri):* Atunci... *(cu mâna moale scoate portvizitul, scoate din el scrisoarea, aprinde un chibrit de pe masă, o flutură și îi dă foc)* Ia seama tovarășe Praida *(cu un fel e solemnitate)* În clipa asta suntem *(irevocabil)* definitiv complicii lui Sinești. Eu, dumneata, cei care au luat cunoștință de această scrisoare. Prin urmare să fim bine înțeleși: Am devenit complicii lui Sinești *(arată un cap de bronz al lui Voltaire, îl privește cu o nervoasă fixitate)* Uite, cum surâde bătrâna Manitti, parcă e un țap ironic *(sună telefonul)* Da... da... Eu... Da, mătușă, acest domn a fost pe aici... Acum a plecat... Știai și d-ta că vine aici? Nu... Nu cred, nu apare... Nu... Nu știu... Nu, nu încetează campania... Mătușă ce sunt de

vină dacă d-tale îţi plac lucrurile clare... Vorbele limpezi? Nu ştiu... Uite am descoperit şi eu acum că în viaţă nu există nimic limpede, cum o să fim deci noi limpezi şi categorici? *(enervat)* Nu, scrisoarea nu se mai publică... Iartă-mă *(închide telefonul)* Ei nu înţeleg că nu e nicăieri început şi sfârşit clar... Lucrurile se nasc şi mor unele în miezul celorlalte.

PRAIDA *(îl priveşte lung, îşi scutură pipa):* Tovarăşe Ruscanu, te supără că partidul ţi-a impus eliberarea lui Petre Boruga? Crezi că a pus un om deasupra cauzei comune? Atunci, dă-mi voie să-ţi spun că nu ai înţeles despre ce e vorba... Ei bine, stă în interesul cauzei noastre *(repetă)* în interesul cauzei noastre, ca Boruga să fie liber... trebuie să vadă toţi şovăielnicii din partid că suntem nu numai solidari... ci şi tari... Să fie un avertisment.

GELU *(zâmbind istovit):* Tovarăşe Praida, d-ta greşeşti... E într-adevăr ceva prăbuşit în mine, dar nu e din pricina acestei hotărâri... Atât cât mai pot să mai fiu eu fericit acum, sunt fericit că Boruga e liber... Ai spus, când l-am văzut la temniţă, o frază care atunci m-a zguduit şi n-o pot uita. Îi vorbeai copilului. «El avea tot ce-i trebuia ca să fie fericit, dar s-a jertfit pentru ca şi alţii să fie fericiţi...». Ei bine, nimic din ceea ce e în orizontul omenesc nu poate sta în cumpănă cu asemenea om. Dreptatea însăşi cere să-l scoatem de acolo *(are buzele uscate, gesturile crispate)* Cred că apăsarea asta inexplicabilă s-a produs ceva mai devreme, din timpul convorbirii cu Sineşti, dar i-am simţit efectul abia acum, cum sunt unele otrăvuri cu întârziere *(frânt iarăşi)* Dacă o fi într-adevăr aşa, căci s-ar putea să fie şi altfel.

PRAIDA: Te-au zdruncinat atât de rău revelaţiile lui Sineşti despre nenorocirea întâmplată tatălui d-tale?... E posibil să dai atâta importanţă acestui fapt întâmplat acum 20 de ani?

GELU: Nu descoperirea faptului însuşi, că tatăl meu s-a sinucis fiindcă n-a putut să pună la loc banii pe care i-a pierdut la cărţi... Acesta-i un fapt trecut şi faptele trecute sunt trecute... Am descoperit însă dintr-o dată altceva *(cu ochii mari, cu gâtul moale)* Că sunt fiul tatălui meu. Şi ăsta nu e un fapt trecut... Nu e trecut încă...

PRAIDA *(cu totul nedumerit):* Te-a tulburat, anume, descoperirea că tatăl dumitale s-a sinucis? Că n-a fost un simplu accident, aşa cum credeai? Iartă-mă, dar nu văd nici o deosebire.

GELU: E deosebirea de la trăire la conştiinţă... Adică, totul... drama... Câtă luciditate atâta existenţă şi deci atâta dramă. Viaţa lui a fost o dramă. De unde ştiu asta? Fiindcă o trăiesc eu din nou acum.

(Vine de alături, de la secretarul de redacţie, Sache, urmat de Vasiliu, care e vădit nemulţumit...)

SACHE *(insistent, grăbit):* Domnule Director, nu vă supăraţi, doar două cuvinte, ştiu că sunteţi ocupat...

GELU *(îl încuviinţează absent):* Da...

SACHE *(nemulţumit):* Uite, s-a dat un articol şi e la cules, îmotriva intendentului de la Cimitirul nou...

VASILIU *(revoltat):* Domnule diretor, Râpoi ăla este un pezevenghi, o bestie... Adună florile depuse pe morminte şi le vinde; fură untdelemnul din candele şi lumânările de pe morminte...

GELU *(ascultă cu o bunăvoinţă absentă):* Da... da...

SACHE *(iritat către Vasiliu):* Domnule director, Râpoi mi-e cumnat. Are cinci copii toţi în şcoală... Vai de capul lui... Dacă apare articolul îl dă afară... Are copii în şcoală... Nu se poate să apară...

GELU *(mereu absent, obosit, ridică evaziv din umeri):* Ăsta cel puţin îi fură pe morţi...

SACHE: Domnule director, nu se face gaură în cer dacă nu-l daţi la gazetă pe bietul Râpoi...

GELU: Dacă ideile lui Platon sunt într-adevăr în cer, atunci gaura s-a şi făcut, Sache *(concesiv)* Hai, pe unde a trecut guzganul, poate trece acum şi şoricelul... Devii şi dumneata complice beneficiar cu noi... *(cu aluzie ironică)* Căpătăm aderenţe.

VASILIU *(uimit):* Opresc reportajul, tovarăşe director? *(revoltat)* Atunci ce facem cu poetul Ion Zaprea?

GELU: Foarte bine, să profite şi el de breşa făcută în sfera pură a conştiinţei noastre şi să intre cu toţii... la grămadă *(Vasiliu şi Sache ies nedumeriţi).*

PRAIDA *(îl priveşte pe Gelu lung, liniar, ar vrea să-l întrebe ceva, pe urmă renunţă şi preferă să treacă la fapte):* Tovarăşe Ruscanu, va fi cred necesar să găsim o formulă de transformare a campaniei, care ar putea continua de altfel, dar ocolind problema acelei scrisori... Pentru mâine s-ar putea relua caseta de azi, puţin atenuată.

GELU *(aprobă cu un soi de indiferenţă de bolnav, aproape îngânat):* Da nu e rău... da... puţin atenuată.

PRAIDA: Vrei s-o scrii acum, că şi aşa e târziu...

GELU *(ca un ecou):* Da... da... e târziu *(în timp ce Praida îşi aprinde luleaua şi se duce la fereastră, el încearcă să scrie... După ce a*

aşternut pe hârtie două rânduri, o mototoleşte şi o aruncă la coş. Încearcă o alta tot fără succes... pe urmă, după ce caută un timp renunţă) Nu merge.

PRAIDA: Ce?

GELU *(topit):* Nu pot să mai scriu.

PRAIDA: Ce vrei să spui?... Eşti atât de obosit?

GELU *(îşi frământă mâna şi o priveşte ca pe un obiect străin):* Mi-e teamă că în viaţa mea nu voi mai putea să pun mâna pe toc...

PRAIDA *(după un timp, puţin nedumerit se aşează la masă):* Vrei să-mi dictezi mie, că uite e târziu şi trebuie să se toarne pagina?

GELU *(zâmbeşte):* Tovarăşe Praida... nu e vorba de asta... Resortul mâinii e la mine în creier... Acolo s-a rupt ceva... Eu nu sunt un gazetar propriu-zis... eu nu pot să scriu decât ceea ce gândesc. Eu valorez cu condeiul atât cât valorează convingerile mele.

PRAIDA: Au fost zile când ai scris singur gazeta întreagă...

GELU: Da... Mergea mâna singură... *(se uită ca la un obiect străin la propria lui mână)* Nu mai merge. S-a rupt resortul.

PRAIDA: Are să treacă şi asta.

GELU: Mi-e teamă că trebuie găsit alt director la «Dreptatea Socială»... *(îşi priveşte mâinile cu interes medical)* Începând chiar de astă seară *(s-a ridicat de la masă).*

PRAIDA: Nu, vorbeşti serios?

GELU *(măcinat în adânc surâzând):* Crezi că n-am ştiut până adineaori, că tatăl meu s-a sinucis?... Ştiam de accidentul de vânătoare, aşa cum s-a anunţat chiar şi în gazetele timpului. Aflasem acum câteva seri de la mătuşa mea şi despre întâmplarea cu jocul de cărţi, dar abia acum văd toată jucăria destinului montată şi în funcţiune...

PRAIDA *(foarte calm încă):* Tovarăşe Ruscanu dă-mi voie să nu mai pricep această ciudată dislocare psihologică... Ce a intervenit anume de te-a schimbat în modul acesta?... Ce ai aflat nou ca să-ţi schimbi hotărârea?... Ai ştiut de la început că publicarea acestei scrisori va provoca scandal... şi ai decis totuşi s-o publici. Ai ştiut că vei distruge viaţa Mariei Sineşti şi ţi-ai menţinut hotărârea... Mi-ai arătat că mătuşa d-tale ţi-a explicat greşeala tatălui d-tale, de asemeni sprijinul lui Sineşti, şi ai rămas neclintit... Am impresia că alte fapte nu ai aflat de la Sineşti, căci am fost de faţă, nu? Mi s-a părut chiar în cea dintâi clipă că reacţiunea d-tale e tocmai din pricină că partidul te-a obligat să renunţi la publicarea scrisorii.

Aceleaşi fapte... Atunci?... De ce această inexplicabilă şi adâncă dislocare psihologică...?

GELU: Ştiu şi eu, tovarăşe Praida?... Uite, cinci litere scrise una lângă alta, uneori nu spun nimic, alteori scriu un cuvânt. Aceleaşi litere... *(ia telefonul care sună)* Da eu... un serviciu? Îmi pare rău dar nu mai sunt directorul «Dreptăţii Sociale». Nu, nu... e adevărat... Începând de când?... Ştiu şi eu?... Începând chiar de acum... de astă seară... *(închide telefonul).*

PRAIDA *(îngândurat):* Chestiunea e mai gravă decât o bănuisem... *(după un timp)* Demisia d-tale, tovarăşe, este o complicaţie, care trebuie adusă la cunoştinţa Comitetului... E o răspundere pe care nu pot să mi-o iau singur. S-a putea reveni eventual asupra hotărârii Sineşti şi deci ai reveni şi d-ta asupra demisiei... *(Pune mâna pe telefon.)*

GELU *(oprindu-i mâna):* Dar n-am demisionat, ca să pot reveni... Nu mai sunt director pur şi simplu... Nici n-am măcar cum să revin... Nu numai atât, dar dacă acum s-ar pune din nou hotărârea la vot, aş vota mereu «pentru». Mă îngrozesc că Petre Boruga ar mai putea sta la ocnă... Nu se poate lua altă hotărâre... Acum, acum, mă îngrozesc sincer că Ion Zaprea ar putea fi arestat.

PENCIULESCU *(intrând, anunţă tulburat):* Transportă cadavrele celor şase... E din nou scara blocată... *(se duce la fereastră şi după un timp îşi scoate pălăria. Vine de dincolo Vasiliu, ca să vadă mai bine; Praida s-a dus şi el la fereastră, urmărind ce se întâmplă jos.)*

VASILIU: Sunt înţepeniţi toţi şi nu mai pot fi aşezaţi pe tărgi.

GELU *(priveşte lung biblioteca, parcurge cu privirea rafturile):* Aici dormitează tot adevărul... tot binele pe care vrem s-l turnăm în arterele vieţii... Ieri am cumpărat pentru băiatul lui Petre tot cărţi... Fumuri... mătuşe... *(ia o carte din pachetul de pe masă, citeşte coperta)* «Cuore» - Inimă de copil... Dragul meu Enrico şi eu ca şi tine... am dăruit un tren lui Precosi... Toată drama este că morala pe care o proclamăm nu e pe măsura noastră... Specia încape în ea ca un braţ de crăci într-un sac... Acum ştiu ce ne-ar trebui... Să născocim o nouă morală mai omenească... Să urcăm un nou Moise... pe alt Sinai... Să ne aducă alte table de legi... Mai largi... mai înţelegătoare... mai aproape de viaţa noastră... Ceva cu codiciluri şi excepţii... Legile fără excepţii sunt îngrozitoare... Nu ne trebuie... Ne sufocă... Să căutăm un nou Moise mai psiholog... că dacă nu, Europa noastră dă faliment.

PENCIULESCU *(absorbit la fereastră):* De ce i-o mai fi purtând degeaba pe la morgă? *(mai atent)* Ăla pe care-l coboară acum e băieţaşul?

VASILIU: Nu, e o fetiţă acoperită cu pânză... *(zâmbind dezolat)* Se pare că băieţaşul avea mare talent la pian... Unii vorbeau ca de un copil minune.

PENCIULESCU: Era să fie şi n-a mai fost. Uite-l acum şi pe el pe targă.

GELU *(se aşează cu faţa măştii lui Voltaire şi discută cu ea):* Dar dacă s-ar întâmpla... şi acum mi se pare că nimic nu e imposibil, să mă întâlnesc... la capătul pământului sau dincolo, cu mine însumi, sau mai exact cu cel care a plecat o dată cu mine şi pe care-l credeam pierdut pe drum... Ei, dacă s-ar întâmpla să mă întâlnesc cu acest uitat alter ego pornit spre toate răfuielile, mă întreb ce i-aş putea spune... Sau i-aş explica prea multe... Da, în atotputernicia lui Dumnezeu nu am crezut... cutezanţa mea a fost fără margini... Memoria părinţilor nu mi-am cinstit-o. Am dorit femeia aproapelui şi am minţit... am minţit mult... am silit şi pe alţii la minciună... cuvântul dat mi l-am călcat... am mâhnit adânc pe cei care m-au iubit... purtarea mea a stârnit mânia celor din jurul meu... Iertare nu am ştiu ce este... am lovit crâncen... fără îndurare. Dar cine îmi poate pretinde umilinţa de a cere iertare, tu ştii cât de limpede a fost conştiinţa mea. Totul era atât de limpede, de cristal, în trecut.

PRAIDA *(a plecat de la fereastră odată cu ceilalţi):* Ce importanţă are trecutul d-tale?

GELU: Pentru că mecanismul acţiunii e la mine în conştiinţă. De acolo îi venea autoritatea.

PRAIDA *(nemulţumit):* Vanitate individuală... Autoritatea noastră de luptători nu vine din conştiinţa noastră... Vine din măreţia cauzei. Cauza singură ne arată care fapte sunt bune şi care sunt rele.

GELU: Pare-se că într-adevăr înainte vedeam fapte bune şi vedeam fapte rele... Azi le-aş putea desluşi numai dacă mi s-ar vopsi în alb cele bune şi în negru cele rele. Ceasul minţii mele s-a detracat, merge anapoda. Şi pe urmă *(privindu-l în ochi)* oricine poate pune mâna pe sabia dreptăţii?... Oricine are dreptul să facă să triumfe adevărul şi dreptatea?... Oricine?

PRAIDA: Oricine vrea sincer binele omenirii...

GELU: Uite, asta mi se părea limpede până acum o jumătate de oră. Acum *(surâde cu o ironie moale)* Ţi-am spus... s-au schimbat literele între ele. Sar vorbele în toate părţile.

PRAIDA *(foarte grav, dar foarte liniştit):* Tovarăşe Ruscanu, ia seama... dezmeticeşte-te... nu te lăsa dus de şuvoiul întrebărilor şi răspunsurilor fără sens... E aici o mentalitate individualistă... Delirul acesta ideologic este foarte periculos... Nu părăsi terenul solid al camaraderiei... Nu te aventura pe apele tulburi ale întrebărilor fără răspuns... Ai vanitatea de a pricepe şi de a hotărî... E grav tovarăşe... Nu e scăpare decât în gândirea laolaltă... Te pierzi dacă te depărtezi de organizaţii... În mocirla asta a îndoielii, cu cât te zbaţi mai mult, cu atât te duci mai afund... Simte umărul tovarăşe şi vei vedea cum se limpezesc toate. Adevărul şi dreptatea sunt acolo unde sunt în bloc cei asemeni d-tale...

GELU *(mustesc în el toate cele menite răbufnirii):* Dar pot să nu mai pun întrebări tovarăşe Praida? Că e în mine acum o foială de îndoieli... Iar întrebările ţâşnesc din toate părţile, ca focurile de armă, într-un sat, în care se dau prin surprindere lupte de noapte... S-a dat alarma şi din toate părţile piuie întrebări.

PRAIDA *(pentru întâia dată tulburat, se ridică în picioare, şovăie, parcă nu mai ştie ce e de făcut, pe urmă ridică din umeri cu sentimentul că şi-a făcut datoria):* Tovarăşe, prietene, dezmeticeşte-te... Altfel eşti pierdut... *(trece spre fereastră şi se uită spre cer o bucată de vreme.)*

PENCIULESCU *(care a privit tăcut şi mirat tot timpul):* Nu mai e nimic de făcut cu el. S-a destrămat hora ielelor *(misterios)* E omul care a văzut idei.

GELU: Jocul Ielelor?... Un joc... un joc... şi eu sunt victima acestui joc... Victima acestui negoţ cu idei *(a privit cărţile, azvârle una, luată în mână, pe masă)*

PRAIDA *(întristat):* Înţelegi acum de ce nu au încredere muncitorii în intelectuali? Pentru că de două mii de ani intelectualii sunt incapabili să se descurce din iţele ideilor... Nu aş vrea să mă înţelegeţi greşit... Şi noi preţuim ideile... Dar le cunoaştem înţelesul... Ideile sunt aşa ca Steaua polară... să meargă oamenii spre ele când au un cârmaci bun... Dar nimeni nu s-a gândit vreodată să ancoreze în Steaua Polară...

VASILIU *(care totuşi trecuse la secretariat, intră şi anunţă impresionat):* Doamna Maria Sineşti *(urcă scara. Toţi se privesc... Praida şi Penciulescu se scoală să plece.)*

PRAIDA *(îl priveşte nervos):* E ora unsprezece şi jumătate...

PENCIULESCU: S-a destrămat de mult hora ielelor *(bătăi în uşă, toţi sunt nedumeriţi - intră fără să aştepte răspunsul Maria; ceilalţi ies).*

SCENA II

GELU, MARIA

MARIA *(cu un soi de elan înăbușit):* Ah, nu m-am îndoit niciodată de tine *(îi ia mâinile).*

GELU *(uimit de contradicția ei aparentă):* Nu te-ai îndoit niciodată *(zâmbește nemulțumit).*

MARIA *(indiferentă la logică):* Nu știu, poate că m-am îndoit, dar când mă gândeam mai mult... când scotoceam în mine, atunci te găseam, acolo, mai în adânc, și îmi ziceam că tu nu poți publica acea scrisoare.

GELU *(obosit, după o pauză):* Dar cum de ai venit la ora asta aici?

MARIA: Mătușa ta i-a telefonat lui Sinești... M-am ridicat parcă fără să vreau, toată, cum se ridică iar cel căzut în neștire... și căruia i se dau câteva picături de apă... Nu aveam decât un singur gând... Să te văd... să te văd numaidecât...

GELU: Și bărbatul tău...

MARIA *(ca și când nu ar pricepe, ca și când a uitat cu totul):* Bărbatul meu? Nici o lege omenească nu mă poate sili să stau alături de el... *(cu un nou val de fericire)* Ah, știam că nu ai să publici scrisoarea...

GELU *(o privește bănuitor):* Pari sinceră... *(cu o bănuială amară)* Nu ai venit alaltăieri aici să-mi spui că pot publica scrisoarea...? Erai și atunci sinceră?

MARIA: Dacă tu erai în stare s-o publici fără ca să tresară nimic în tine ca să te împiedice... restul motivelor mi-era indiferent. Aș fi suferit mai mult să știu că altceva... milă, considerații sociale... te pot opri... acolo unde iubirea nu te-a putut opri...

GELU *(liniștit, obosit, dezorientat):* Și acum?

MARIA *(ca o apă adâncă luminată scăzut):* Acum sunt fericită că te-am regăsit...

GELU *(brusc, violent, îi ia mâna):* Și totuși tu m-ai înșelat...?

MARIA *(strigând):* Nu, nu-i adevărat, nu te-am înșelat...

GELU *(năucit oarecum):* Cum, nu m-ai înșelat?

MARIA: Nu mai știu ce sens are acest cuvânt «înșelat»... Dacă tu poți spune că te-am înșelat... De tot ceea ce s-a întâmplat, tu singur porți întreaga vină.

GELU *(cu capul în piept):* Dacă nu aș fi atât de obosit, aș râde, Maria.

MARIA *(fierbinte):* Ei bine, da... Încăpățânarea ta, refuzul acela înghețat de a asculta orice explicație... Dacă încercam să-ți vorbesc, îmi zâmbeai rece și calm, ca unui bolnav incurabil... Aș fi preferat orice *(crescând)* să te mânii, să strigi, să-mi arunci în față cuvinte grele, să mă lovești... Hotărârea asta a ta rece m-a făcut să-mi pierd capul... Ai venit a doua zi degajat și familiar, ca un vecin amabil în vizită... și iarăși nici o explicație... Eram disperată... ți-am luat mâinile... am plâns... te-am implorat *(într-o întoarcere)* Te desprindeai din brațele mele neînduplecat: «Știi tot atât de bine ca și mine» și eu nu știam nimic... *(cu un fior)* Nici azi nu știu nimic...

GELU *(zâmbind amar):* În ziua aceea sosisem de la Paris înnebunit de depărtarea dintre noi.

MARIA *(zguduită):* Acum îmi spui acest lucru... N-ai avut un surâs pentru mine nici măcar în clipa în care m-ai văzut.

GELU *(cu o frângere în trecut):* Niciodată nu te-am iubit mai mult ca în timpul acelor zile când am fost departe de tine... La început mi se părea firesc să fii nevasta lui Sinești, căci trecutul și chiar viitorul nu mă interesa, cât mă preocupa prezentul. Cu vremea începuse însă să mă obsedeze ființa ta peste loc și timp. Sufeream din pricină că fusese o vreme când nu te cunoscusem, fiindcă nici în trecut nu te mai puteai gândi de la o vreme fără mine... Veneam de la Paris hotărât să te iau înapoi, numai a mea, pentru eternitate.

MARIA *(uluită se ridică în picioare):* Ai vrut tu asta? *(privește năucită, nu știe ce să mai creadă, își frânge mâinile).* Ai venit tu atunci, cu acest gând?

GELU: Îmi scriseseși scrisoare după scrisoare în care te arătai nemângâiată de singurătatea ta, de absență, fără înclinare pentru nimic din jurul tău, sortită unei pieiri încete... Asta era imaginea către care alergam năuc, ca o jumătate către cealaltă jumătate fără de care nu mai e decât moartea. Lăsasem totul ca să viu... să te smulg de acolo de unde îmi cereai să te văd ca într-o agonie...

MARIA *(care nu se mai poate regăsi):* Dar atunci... dar atunci... ce s-a întâmplat, de n-a mai fost nimic din ceea ce trebuia să fie?

GELU *(nemișcat, cu o nedumerire îndepărtată, o privește lung, apoi cu o ușoară afectare narativă...):* Ne-am înțeles la telefon ca să ne vedem la unchiul tău, unde spuneai că trebuie să te duci neapărat. Când am trecut din salon în bibliotecă unde credeam că nu e nimeni... erai totuși tu, la fereastră în picioare, iar lângă tine, apropiat, acel Gaian, care-ți săruta mâinile și tu râdeai...

MARIA *(grăbit):* Ei, da, asta a fost totul *(cu o arzătoare părere de rău exasperată)* Ah, dacă ai fi vrut să mă asculţi, cine ştie... căci ţi-o jur, nu te înşelasem...

GELU: Nu mă înşelaseşi? *(surâzând)* Vrei să spui că încă nu fuseseşi amanta lui...?

MARIA *(stânjenită, îndurerată):* Nu se întâmplase încă nimic...

GELU *(clatină din cap cu un soi de dezolare):* Nu se întâmplase nimic!

MARIA: A fost apoi o răzbunare stupidă... A sângerat toată mândria mea atunci când am văzut că nu sunt crezută pe cuvânt... Mă umilisem în toate modurile... Nu-mi acordai nici măcar dreptul de a şti de ce mă învinuieşti, dreptul de a mă apăra. Iată. Azi abia, după trei ani, ştiu de ce mă învinuiai... Ah, dacă ai fi vrut să mă asculţi... nimic ireparabil nu se întâmplase *(s-a ridicat în prada unui chin crâncen).*

GELU *(cu tristeţe):* Dar ce mai vreai să se întâmple? *(de neînduplecat...)* Se întâmplase totul. Că ai fost apoi metresa lui, nu mai avea nici o importanţă.

MARIA *(istovită ca după o catastrofă):* Că mi-a sărutat mâinile...? Că am râs?...

GELU: Râsul tău alături de un bărbat străin nu exista pe lume, iar de atunci încoace există... L-ai creat tu acest râs, străin de mine, în biblioteca lui Mârza...

MARIA *(cu un fel de recapitulare înfiorată retrospectivă):* Pentru asta a trebuit să sufăr atât? Pentru asta, acele rătăciri? Pentru asta, am stat ani de zile singură uitată între munţi...? Îmi sunt pumnii prea sleiţi, dar ar trebui să sfărâm totul. Dacă anii şi faptele au putut să se aşeze ca nişte ziduri peste o asemenea întâmplare atunci totul e orbire, numai orbire *(arsă în amintire)* ... Ah, dacă mi-ai fi spus, dacă mi-ai fi cerut explicaţii...

GELU: Da?... voiai explicaţii?... Voiai şi tocmeli probabil?... Voiai să fixăm zilele din săptămână când era permis delirul?... Când era în cumpănă eternitatea: totul sau nimic.

MARIA: Ei bine, nu pot gândi că totul e pentru totdeauna pierdut *(înnebunită de un val de deznădejde)* Va fi iar cum a fost...

GELU: Cum ar putea să mai fie iar...? Cum aş putea crede acum că nu pot trăi fără tine... când am văzut că totuşi se poate trăi fără tine... timp de trei ani?... Tu, imprudentă, m-ai învăţat să exist fără tine... O iubire adevărată înseamnă să nu poţi gândi contrariu ei... Când te iubeam nu-mi puteam închipui viaţa mea fără tine nici măcar pe lumea cealaltă... Nu pot gândi ca trei şi cu patru să nu facă şapte nici măcar într-un mod ipotetic. Nu numai că nu concepeam că ar putea veni o zi în care să nu te mai iubesc, dar nu concepeam măcar că s-ar putea să nu fii iubită de toţi bărbaţii din lume... Eu nu eram decât un privilegiat al norocului... singurul iubit de tine. În faţa lui Dumnezeu însuşi, te vedeam tot cu atributele unei fiinţe iubite. *(cu ochii întorşi spre altă lume)* O iubire care nu este eternă, nu este nimic... Eu însă am văzut că pot fi zile, săptămâni, pot fi ani, în care tu să nu fii iubită.

MARIA *(îndârjită):* Ce vrei să mă conving?... Ce vrei să te convingi?... Că iubirea noastră nu există?... Dar nu simţi că peste toate încercările ea durează?... Peste spaţiu şi timp, ea este şi acum... Au trecut trei ani de încercări şi ocoluri şi totuşi noi suntem azi faţă-n faţă căci între noi este tot iubirea de atunci. Zic «noi» şi «noi» acesta este adevărat cum nu este altul pe lume... Ce pot să însemne câteva clipe de rătăcire?... O neînţelegere trecătoare... Când viaţa întreagă este înaintea noastră?...

GELU *(tulburat de această dăruire exalată a ei, o priveşte totuşi cu un zâmbet neînduplecat):* A fost un vas scump dintr-un cristal «fără pată», fără pereche şi vasul acesta stă înaintea noastră în cioburi. Ştiu că adeseori şi cioburile pot fi reunite la un loc, dar nu mai e vasul dintâi...

MARIA: Suntem oameni... putem greşi... Ne iubim, dar suntem oameni.

GELU: Doi inşi care se iubesc cu adevărat nu mai sunt oameni...

MARIA: Ba da... ba da... sunt bieţii oameni care-şi caută un pic de fericire... atât cât e cu putinţă aici pe pământ... Cu zile bune şi cu zile rele, înălţaţi de speranţă ca de o vijelie, sau prăbuşiţi de deznădejde ca de un crivăţ... Fii om pentru numele lui Dumnezeu, că nu suntem decât oameni, chiar când iubim...

GELU: Ceea ce oamenii numesc iubire nu mă mulţumeşte... Cum?... O contabilitate de zile când iubeşti, şi zile când nu iubeşti, ca pe urmă să închei bilanţul şi să vezi dacă în total ai iubit sau nu?...

MARIA: Ei bine, am greşit, am greşit... iartă-mă... Nu poţi să uiţi o clipă de rătăcire?...

GELU: Maria, sunt nemângâiat eu însumi, dar aici nu poate fi greşeală... Aici nu se poate «repara» nimic... Faptul însuşi că nu înţelegi că iubirea nu poate admite greşeala îmi explică şi ceea ce ne-a adus unde suntem... Ţi-am spus că iubirea e un tot sau nu e nimic... O greşeală nu are sens aici... Dacă într-o pagină întreagă

de calcul, un inginer a zis o singură dată trei şi cu patru fac opt, tot calculul este nul şi podul se prăbuşeşte...

MARIA: Ah, mintea asta drăcească mi-a fost necontenit duşmană... Ce-ţi pasă de ce a fost, dacă eu te iubesc acum? Dacă îţi jur că te iubesc?... *(ingenuă şi nefericită)* Îţi jur cât vrei...

GELU *(acceptând gluma):* Cât vreau?... Şi rândul trecut mi-ai jurat mai puţin?...

MARIA: Nu ştiu ce a fost... dar îţi jur acum... îţi jură toată fiinţa mea...

GELU: Şi ce mă poate face pe mine să cred că jurămintele ai să le ţii?...

MARIA *(jignită):* De ce aş spune-o acum?... Ce fel de interes aş avea în clipa aceasta?... Te îndoieşti de sinceritatea mea?...

GELU: Atunci n-ai fost sinceră?... Niciodată nu m-am îndoit de sinceritatea ta... Cum eşti acum sinceră, aşa ai fost şi atunci... Şi constatarea asta anulează totul în mine... Ce înseamnă sinceritatea unei femei? Sinceritatea ta, Mario?...

MARIA *(îl imploră palidă):* Taci... taci...

GELU: Să revenim?... *(surâde şi ridică dezolat din umeri)* Într-o zi are să se întâmple iar ceea ce s-a mai întâmplat... E un lucru împotriva căruia nici eu, nici tu nu putem face nimic... Şi ce ne-ar împiedica s-o luăm de la început?... Ce ne-ar împiedica să jucăm comedia asta de zeci de ori... toată viaţa?... Am ajunge o zi când ne-am urî, dându-ne seama cât de strâns legaţi suntem unul de altul doar prin simţuri, şi tocmai prin ura noastră însăşi, fără să mai ştim cine e vinovat şi cine nu... În Abisinia îmi pare, debitorul este legat cu un lanţ de piciorul creditorului zi şi noapte şi aşa se târăsc unul pe altul în tot locul până la plata datoriei... Cam aşa ceva este ceea ce oamenii de care vorbeai adineori înţeleg prin iubire. Asta-i ceea ce îmi oferi?...

MARIA *(exasperată):* Iar socoteli? Iar probabilităţi?... Ah, între inima ta şi inima mea simt mereu, mereu, lama rece a minţii tale...

GELU: Şi pe urmă azi e altceva... Mi-a murit credinţa în mine însumi... Când m-ai înşelat rândul trecut a fost o lovitură în plin... M-a clătinat până la pământ, dar am suportat-o. Aveam rădăcini adânci... Eram altul... În după-amiaza aceea şi pe urmă toată seara şi încă toată noaptea apoi, era în mine gerul unui foc mistuitor. Alergam pe străzi, cu groaza că dacă stau o clipă în loc, să gândesc, aş putea înnebuni... Am venit acasă târziu de tot... mi-am luat fruntea în mâini până am căzut într-un soi de ameţeală şi

nesimţire. Dar când în zorii zilei, după noaptea aceea plină de iasme, în care fusesem până la capătul lumii, am deschis larg ferestrele şi răcoarea dimineţii mi-a năvălit în odaie... mi-am umezit buzele... mi-am înviorat tâmplele... Am respirat adânc sufletul tânăr al zorilor şi am înţeles atunci că totul e trecător în iubire... că mă cheamă o viaţă nouă... altă viaţă... un ideal care nu te înşeală ca o simplă pereche de buze... Şi în dimineaţa aceea n-am venit să-ţi cerşesc iubirea... căci mă simţeam un pisc rece de piatră... Azi unde aş mai putea găsi sprijin şi refugiu dacă iubirea ta mi-ar da o nouă lovitură?... Evident, fără voia ta... Azi nu sunt decât o biată epavă... toate resorturile sunt rupte în mine...

MARIA: Trebuie să iei viaţa aşa cum e... Dacă priveşti în jos nu mai poţi trece peste prăpastie... Ce e în jurul nostru ne depăşeşte în toate modurile...

GELU: Răul e în noi... totul în lume este coruptibil... Nimic nu e întreg şi frumos... şi nici nu poate deveni... Toate se îndeplinesc numai până la o pamă de pământ. Totul e altfel de cum era aşteptat... Cel mai frumos măr are viermele în el... Mai merită viaţa asta să fie trăită, dacă totul ţi se dă atât de cârpit şi de îndoielnic?

MARIA: Totuşi trebuie să trăieşti...

GELU: De ce?

MARIA: Fiindcă te-ai născut!

GELU *(surâzând amar):* E un argument?

MARIA *(ştie ce spune):* Teribil argument. Gândurile acestea le-am vânturat toate.

GELU: Trebuie să poţi să te ridici de la masa vieţii... *(copleşit)* Aşa cum a făcut tata...

MARIA: El a mai încercat totuşi...

GELU: Dar nu în iubire, unde probabil că având aceeaşi minte şi aceiaşi nervi ca mine, văzuse aceeaşi urâciune. Ci acolo unde iluzia mai putea fi mediocru îngăduită. La jocul de cărţi şi în posesiunea fizică a femeii. Şi tot acolo a ajuns... Ceea ce vrea el, ceea ce vreau eu, înţeleg acum, nu e cu putinţă... Totul e ca un calcul matematic, fără de prisos... Nici o martingală nu poate ajuta în jocul meschin vieţii... A pierdut... A plătit... Astă seară am aflat asta, de la Sineşti. *(Se întunecă încet, încet până când scena e cu totul în întuneric. Apoi se luminează un singur colţ din biroul tatălui în 1894... O canapea pe care el e culcat, o etajeră scurtă, scundă, pătrată ca o măsuţă cu câteva cărţi şi o cutie cu ţigări jos, iar deasupra o fotografie, serviciul de cafea, un revolver. Un*

fotoliu alături. Grigore Ruscanu e îmbrăcat într-o haină de casă, figura este aceea arătată de portretul din redacție. E adâncit pe gânduri, nervos. În tot timpul când dialogul dintre cei doi continuă în întuneric, Grigore Ruscanu va trăi din nou în mintea lui Gelu ultimele sale clipe. Sunt aproape aceeași ființă ca trăsături și ca gesturi, cu deosebirea ușoară a vârstei și a mustății, moale și mătăsoasă. După câtva timp se scoală de pe acea canapea joasă, își toarnă cafea din cana filtrului, se așează în fotoliu și încearcă să citească o bucată de vreme, dar se vede că mai mult așteaptă, pândind cu urechea adâncul nopții. E nervos, are strâmbături de sarcasm și de gust. Nu poate să citească și azvârle cartea. Privește cu oarecare duioșie fotografia... Rămâne iar pe gânduri... Toată viziunea este paralelă în structura ei cu dialogul de aici până la indicația ulterioară).

MARIA *(atunci când Grigore Ruscanu e încă pe canapea):* Ah, a fost o crimă a lui Sinești că ți-a vorbit de tatăl tău... Dar tu nu înțelegi că nu trebuie să te mai gândești la asta?... A avut probabil o clipă de slăbiciune atunci când a privit revolverul și asta l-a costat viața...

GELU *(cu un fior prelung):* Slăbiciune?... *(râde sarcastic)* Abia prin asta a dovedit cât era încă de puternic... Nu se sinucid decât cei care sunt încă foarte puternici... Sinuciderea este o demonstrație de forță...

MARIA: Ah, nu, sinuciderea este o lașitate... Trebuie să ai curajul să duci totul până la capăt...

GELU: Nu-i adevărat... Se sinucid tocmai cei curajoși, care văd limpede și nu vor să meargă până la descompunerea totală și inevitabilă. Cei bolnavi incurabil se sinucid în prima fază, când sunt încă tari, sau nu se mai sinucid deloc... Toată lumea spune: Mai bine moartea decât să-mi pierd o mână sau un picior... Sau când află că într-un accident un cunoscut a fost grav mutilat adaogă: Mai bine pentru el că a murit decât să fi scăpat cine știe cum... Și totuși cazurile de sinucidere la infirmi sunt cu totul rare...

MARIA *(mereu frenetică, își acoperă ochii cu oroare):* Taci... taci...

GELU: Dacă îți place un exemplu mai puțin tragic, adu-ți aminte că toate actrițele când sunt tinere încă și în plină strălucire, privesc cu groază pe cele bătrâne și ridicole care se cramponează să joace mereu și făgăduiesc că ele vor ști să se retragă la timp. Și ai văzut că nu se pot retrage niciodată...

MARIA: Ce sunt bietele de ele de vină?

GELU: Când am terminat liceul, un grup de camarazi, văzând la ce se pretează înaintașii noștri, contemplând spectacolul în care ei își trădează zi de zi idealurile tinereții, ne sufocam de dezgust... Urmăream cum, cu fiecare amurg, ucideau în ei câte ceva din ceea ce ar fi vrut să fie în viață. Ne umpluse de silă spectacolul degradării lor an cu an mai ales când ne închipuiam cât de frumoși și cât de mândri trebuie să fi fost la pornire... Într-o zi ne-am spus că noi niciodată nu vom semăna cu ei... că noi nu ne vom descompune de vii... Ne-am jurat că vom avea tăria să ne sinucidem la cel dintâi semn al capitulării viitoare... *(cu admirație)* Doar tata a găsit în el puterea ca într-o dimineață să ducă revolverul la piept...

MARIA: A fost o nebunie... totul se putea aranja... cum s-a și aranjat... Datoria a și fost plătită...

GELU *(cu un nemăsurat orgoliu):* Era prea inteligent ca să nu-și dea seama că o asemenea datorie se poate plăti, de altfel a lăsat și din ce să fie plătită... ultima lui avere. Știa deci că «totul s-ar putea aranja»... Dar tocmai pentru că era atât de inteligent, a înțeles și cu ce jalnic preț... și mai ales a avut viziunea viitorului care-l aștepta... Să fie salvat de la închisoare de Sinești?... Să fie pus sub tutelă de familie?... Să accepte compromisuri cu femeia pe care o iubea?... *(Grigore Ruscanu, în timpul ultimelor fraze, a ascultat în inima nopții, pândind, are o nouă strâmbătură de dezgust și dispreț, renunță definitiv, respiră greu, apoi lipește parcă visător și anesteziat revolverul de pieptul desfăcut. O convulsie ușoară. A tras și s-a prăbușit între canapea și fotoliu.)*

MARIA: Era ceva mai simplu: să renunțe la jocul de cărți... Ar fi putut să-și refacă viața... *(s-a făcut lumină, dar Grigore Ruscanu va rămâne până la sfârșit așa, prăbușit.)*

GELU *(se aud aplauze, el se duce spre fereastră):* S-a terminat spectacolul la Parc, se poate deschide acum fereastra *(deschide fereastra dinspre parc, privește cerul, respiră și pe urmă cu privirea fixată, cu o intensă emoție, asupra cerului)*

MARIA *(vine lângă el, îi urmărește privirea intensă):* Ce privești atât de tulburat?

GELU: Vino să vezi... Luceafărul...

MARIA *(cu teamă):* Nu... mi-e frică... E prea mare și prea amenințător... Pe bulevard, lumea-l privea încă dinainte de apusul soarelui, comentând speriată... Vestește nenorociri.

GELU *(ca o melodie lăuntrică):* «Domnul care a trecut adineaori întrebând prin vecini, chiar pe dumneavoastră vă căuta... S-a înto și e la poartă»...

MARIA *(neliniștită):* Ce vrei să spui?

GELU *(preocupat):* Nimic, refrenul unui cântec vechi... *(surâ moale)* Avea un cheag de moarte în inimă.

SCENA III

GELU, MARIA, NORA

Bătăi în ușă pe care cei doi nu le aud... Intră Nora, foarte fardat cu pălărie excesivă, cu o rochie prea colorată de femeie tânără, care face grotescă... E un moment stânjenitor. Gelu se scuză cu privirea Maria răspunde cu o privire înțelegătoare și se întoarce cu spatele privind pe fereastră; în timpul acesta el vine către Nora care e foarte încurcată și ea că nu l-a găsit singur.

NORA *(intimidată, cu un zâmbet ridicol, oarecum în șoaptă):* Am vrut să-ți fac o surpriză chiar... chiar astă seară...

GELU *(amar):* Da... da *(o prezintă numai pe ea, eschivându-se să pronunțe limpede numele Mariei)* Doamna... *(mormăie, apoi)* Doamna Nora Ionescu, cunoscuta actriță, joacă jos la parc...

NORA *(vrea să pară femeie de lume, dă mâna cu alură și îl silește pe Gelu să repete numele Mariei):* Doamna...?

MARIA *(cu multă rezervă, cu o amabilitate de ocazie, își dă numele de fată):* Maria Boiu...

GELU *(tresare când aude numele ei de fată):* Maria Boiu *(uitase parcă asta)*

MARIA *(fără să dea importanță noii venite, voind să fie amabilă, dar fără nici o dorință de a lega conversație):* Cred că am avut prilejul să vă văd jucând, doamnă, dar nu mi-aduc aminte unde, fiindcă la Parc n-am fost niciodată. Mi se pare că...

NORA *(pornește pe explicații):* Să vedeți... Eu...

GELU *(în stânga, în față, mângâie pe Grigore, cu o nesfârșită tristețe):* A venit, cu douăzeci de ani și un minut întârziere... *(repede)* și neașteptată *(sarcastic)* dacă mai poți, privește acest spectacol... *(le contemplă, pe Nora vorbind volubil și pe Maria, ascultând silită, dar binevoitoare)* Nu trebuia să te grăbești, căci soluția venea de la

sine... Dar ce să-ți fac...? Cel mai frumos măr poartă în miezul lui viermele care îl va roade și-l va închirci...

MARIA *(care totuși nu prea ascultase are un gest de nerăbdare):* Da, doamnă...

GELU *(vine către Nora):* Voi trece eu pe la Parc mâine seară, doamnă *(aproape că o conduce spre ușă).*

NORA *(cu alură din nou):* Oh... da, da... Bonsoir, doamnă... foarte încântată de cunoștință...

MARIA *(de foarte departe):* Bună seara, doamnă...

NORA *(către Gelu, încurcată):* Atunci... bună seara.

GELU *(o conduce cu o veselie iritată):* Bună seara... Și dacă întâlniți în cale, în noaptea asta, vreun popă, e de prisos să faceți nod la batistă... *(au rămas iar singuri, el s-a așezat abătut în fotoliu)*

SCENA IV

GELU, MARIA

MARIA *(revenind obsedată):* Cum îți explici că tatăl tău nu s-a putut dezbăra de patima jocului de cărți, deși socoți că era destul de tare...

GELU: Chiar atât de tare nu era desigur... Jocul de cărți e o formă foarte perfidă a descompunerii... Toți cei care pierd, mereu se jură că nu vor mai juca, dar nu sunt decât foarte rare cazurile de rezistență, și numai la cei care-și descoperă altă pasiune... Desigur că tata s-a gândit la asta, dar și-a dat seama ce puțin sigură este această perspectivă... Ca să ia calea aceasta plină de riscuri, îi trebuia o certitudine, altfel pierdea orice șansă de a se putea sinucide, mai târziu...

MARIA: Și ce nevoie avea de certitudine?...

GELU: Fără certitudine nu există adevăr și nu există frumusețe pe lume... Fericirea care nu durează, nu e fericire, e un mizerabil stupefiant... Era în gazetă alaltăieri cazul unui nenorocit care a falsificat o semnătură, numai ca să trăiască o săptămână, cu o femeie de lux, într-un hotel de la Sinaia... știind bine că peste câteva zile trebuia să i se pună cătușele de mâini. Mulți îl aprobau: Cel puțin știa că trăiește bine și frumos o săptămână... Dar eu nu m-aș fi simțit bine nici un ceas măcar, din acea săptămână. Orice plăcere mi-ar fi fost, nu otrăvită, ci nulă. O fericire, pe care nu o poți gândi durabil, nu e fericire și încă o dată fără certitudine nu

poate fi în lume nici adevăr, nici frumuseţe... *(cu un surâs strâmb)* Şi nu e...

MARIA *(revoltată, cu o frenezie care vine din toată fiinţa ei de femeie):* Nu vorbi de fericire... Tu nu poţi să fii fericit între cărţile astea care te-au intoxicat... Nu mai merge aşa... *(începe să închidă, la întâmplare, cărţile şi dosarele de pe masă, împingându-le în lături.)*

GELU: M-au intoxicat? Mi-au arătat poate numai perspective pe care nu le mai pot anula.

MARIA *(cu o graţie băieţească):* Destul cu atâta logică şi paralogică, patologică şi cantologică...

GELU *(o priveşte zâmbind amuzat de savantlâcul ei):* Cantologică?

MARIA *(încălzită):* Şi mai ştiu şi altele... dar ţi le spun mâine... Acum s-a terminat cu vorbele *(îl sărută, el se lasă obosit, ea îi arată placarda de pe perete: «Fapte, nu vorbe», îl sărută şi citeşte cu înţeles)* Fapte, nu vorbe *(Gelu protestează)* Ştiu ce vrei să spui. Vrei certitudini? *(Îl sărută apăsat)* Uite, o certitudine...

GELU: Maria...

MARIA: Nu, tu ai explicat destul... Acum eu vorbesc... *(îl sărută şi arată placarda)* Aşa cum ştiu eu. «Fapte, nu vorbe» Mâine seară plecăm... Am să las partea de avere cuvenită copiilor şi plecăm... Să fim mâine seară în tren şi totul să rămână repede în urmă... Să fim noi doi, douăzeci şi patru de ceasuri împreună, cum n-am fost niciodată... Mi s-a părut totdeauna un vis irealizabil... Vreau să mergem într-o ţară străină, a cărei limbă nici măcar să n-o vorbim... Să fim necunoscuţi noi doi, toată ziua, între oameni cu care abia putem schimba câteva vorbe. În vreun orăşel, din Olanda sau din Suedia... Stai, că ai să vezi la câte m-am mai gândit încă... Pentru ca să vezi cât am dorit clipa aceasta... *(Un val cald îi umezeşte ochii)* Ah, să fie săruturile care n-au fost, toate...

GELU: Cu ce preţ? Cu preţul cu care se plătesc toate stupefiantele... toate beţiile... Ascultă, Maria...

MARIA: Nu mai ascult nimic... pentru că tu nu înţelegi nimic decât nălucirile tale reci... Te sperie cu anticipaţie compromisurile şi păcatele vieţii?... Dar dacă n-ar fi aşa, viaţa nici n-ar merita să fie trăită... Urâciunea nu e decât umbra frumuseţii... Numai moartea este perfectă. Tot ce e viu creşte din pământul negru al păcatului... Vrei să strângi totul în cămaşa de forţă a ideilor tale?...

GELU *(ca o flacără răsucită...):* Maria, când ştiu dinainte...

MARIA *(îl întrerupe, certându-l drăgăstos):* Ştii? Ce ştii tu? Eu ştiu mai multe decât tine. Iubirea noastră se va hrăni din greşeli şi din dureri, aşa cum focul se hrăneşte din tot ceea ce îi stă în cale... Dar iubirea noastră nu va fi păcat, cum focul însuşi nu este lemnul putred pe care-l mistuie... Vom trăi departe câţiva ani, până când vom deveni asemeni. Nu trebuie să te mai gândeşti la tatăl tău... Când ne vom întoarce vei deveni puternic şi ascultat...

GELU: Cine să mă asculte şi de ce să mă asculte? Ce să le spun?

MARIA *(râzând lacom):* Taci... Sunt goluri care trebuie împlinite în iubirea noastră... Sunt restanţe de voluptate la care nu renunţ... *(îl cuprinde cu braţele)* Tot ce-a fost ispită doar în închipuire, şi fără speranţă, trebuie să devie...

GELU *(profund tulburat, simţind că pasiunea ei îl copleşeşte, că îşi pierde reflexele de apărare voită, cu un soi de disperare.)* Maria, trebuie să mă înţelegi.

MARIA: Nu e nimic de înţeles... Ai să afli că fericirea nu e o vorbă goală...

GELU *(văzut numai din partea ceastălaltă, cât timp a vorbit ea şi neobservat de ea a scos revolverul, e cel încrustat cu sidef pe care i l-a adus cu două zile înainte tot ea, şi l-a lipit întâi cu latul de piept ca să-i simtă parcă răcoarea)* Du-te Maria, aşează-te din nou la masa vieţii... Eu sunt prins în gura unui cleşte de oţel care mă smulge... Nu doresc să mai revin şi nici nu pot reveni... E cea din urmă... cea mai mare rugăminte... nu face să-mi şovăie mâna... Dacă mă iubeşti într-adevăr, du-te... *(are o răsucitură convulsivă, apoi apasă hotărât, încet pe trăgător. Se prăbuşeşte cu aceleaşi gesturi ca şi tatăl lui, care a existat aici numai pentru el, la picioarele fotoliului. Din spate par la fel, ca şi când unul a murit de două ori.)*

SCENA V

PENCIULESCU *(cercetează arma, surâde):* Revolverul, pe care i l-ai adus dumneata...

MARIA *(năucită, pierdută):* Nu înţeleg nimic... De ce s-a omorât?

PENCIULESCU: Nici o sinucidere nu are înţeles şi nu poate fi justificată... Cu toate acestea există sinucideri.

PRAIDA *(îl priveşte lung, îndurerat, cu o dragoste frăţească):* A avut trufia să judece totul... S-a depărtat de cei asemeni lui care erau

singurul lui sprijin... Era prea inteligent ca să accepte lumea asta aşa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ceea ce voia el. Pentru ceea ce năzuia el să înţeleagă, nici o minte omenească nu a fost suficientă până azi... L-a pierdut orgoliul lui nemăsurat...